

ISO 500'e göre 2022'de en büyük sanayi kuruluşu yine Tüpraş oldu

SANAYİNİN DEVLERİNDE İHRACAT VE TALEP RÜZGÂRI

Türkiye'de sanayinin şampiyonlarına ışık tutan ISO 500 araştırması açıklandı. 2022'de, ISO 500'de üretimden satışlar yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. ISO Başkanı Erdal Bahçivan, "Bu artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurtiçi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artış belirleyici rol oynadı" dedi.

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK 10 SANAYİ KURULUŞU

2021 SIRA	2022 SIRA	ÜRETİMDEN SATIŞLAR (NET, TL)
1	1	Tüpraş 418.386.097.302
3	2	Star Rafineri 189.155.079.778
2	3	Ford Otomotiv 140.075.328.659
6	4	İstanbul Altın Rafinerisi 87.779.289.190
7	5	Ereğli Demir-Celik 69.492.409.075
5	6	İskenderun Demir-Celik 66.937.198.161
4	7	Toyota Otomotiv 65.894.452.143
8	8	Arcelik 64.089.464.219
9	9	Oyak-Renault 62.664.328.181
10	10	TOFAŞ 59.818.225.984

EKONOMİ SERVİSİ

1968'den bu yana İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları belli oldu. Buna göre 2022'de, ISO 500'de üretimden satışlar yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 485 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. ISO 500'de şampiyonluk yine Tüpraş'ta kaldı. 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş 418.4 milyar lira ile Tüpraş, ikinci büyük kuruluş 189.2 milyar lira ile Star Rafineri, üçüncü ise 140.1 milyar lira ile Ford Otomotiv oldu. İlk 100 firmanın ISO 500 içindeki payı ise yüzde 65'lere ulaştı. Sıralamada 100-200 arasında kalan şirketlerin ISO 500'deki ağırlığı yüzde 14.4 olurken, geriye kalan 300 şirket de yüzde 20.6'lık pay aldı. ISO 500'un aktif toplamı da yüzde 83 artarak 2.1 trilyon liradan 3.9 trilyon liraya ulaştı. ISO 500'un toplam istihdamı ise yüzde 4.1 artarak 788 bin kişi oldu.

DÜŞÜK FAİZ ETKİSİ

ISO 500'de üretimden satışların 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 485 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktığını kaydeden ISO Başkanı Erdal Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı

yurtiçi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz" ifadelerini kullandı. Finansman giderlerinin, uzun yıllardan beri ISO 500'un en dikkat edilen unsurlarından biri olduğunu söyleyen Erdal Bahçivan, ISO 500'un finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32.6 artarak 209 milyar liradan 277 milyar liraya yükseldiğini kaydetti. Bahçivan, böylece finansman giderlerinin faaliyet kârına oranının belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61.1'den yüzde 41.3'e indiği bilgisini verdi.

BÜYÜME ÖZKAYNAKLARDAN

Aktiflerdeki büyümenin geçmiş yıllardan farklı olarak borçlanmadan ziyade özkaynak yoluyla finanse edildiğine dikkat çeken Bahçivan, 2022'de özkaynakların 624 milyar liradan 1.4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 arttığını, toplam borçların 1.5 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdüğünü belirtti. Bahçivan, yüksek kârların desteğinin yanı sıra borçlanma imkanı ve eğilimindeki düşüşün etkisiyle, ISO 500 kuruluşlarında borçların payının yüzde 70.7'den yüzde 64.3'e gerilediğini, özkaynakların payının da yüzde 29.3'ten yüzde 35.7'ye çıktığını dile getirdi.

ISO 500'ÜN İHRACATI YÜZDE 14.1 ARTTI

ISO 500'ün ihracatı yüzde 14.1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. ISO 500'ün ihracatı, Türkiye genelinin 1.2 puan üzerinde gerçekleşti.

ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payı yüzde 40'lar civarında gerçekleşti.

ISO 500'ün 2022'de faaliyet kârı yüzde 96 oranında artarak; 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı, yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi.

Faiz, amortisman ve vergi öncesi kârın yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldi.

Aynı yılda FAVÖK kârlılığı oranı, aynen faaliyet kârlılığında olduğu gibi 2.1 puan düşüşle yüzde 17.5'ten yüzde 15.4'e geriledi.

Yine vergi öncesi kâr ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar liradan 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış kârlılığı oranı 0.2 puan düşüşle yüzde 9.3'e indi.

HALKA AÇILMADA REKOR

ISO 500 içinde halka açık kuruluşların sayısı 2017-2021 döneminde 65-69 bandında seyrettikten sonra 2022'de 8 adet artarak 73'e yükselerek bugüne kadarki en yüksek düzeye ulaştı.

SANAYİCİ CİROYU DA KÂRI DA 2'YE KATLADI

Hükümetin geçen yıl uyguladığı ekonomik model her ne kadar şikâyet etseler de sanayiciyi ihya etti. Türkiye'nin ilk 500 sanayi şirketinin cirosu geçen yıl % 119 arttı. Kârlarını da ikiye katladılar

Döviz kurundan, TL'deki değer kaybından, girdi maliyetlerinden sızlanan sanayiciler geçen yıl ciroda da kârda da yine rekor kırdı. **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** açıkladığı '500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, 500 sanayi kuruluşunun cirosu geçen yıl, yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. Bir önceki yılı neredeyse ikiye katladı. 2022'de 500 büyüğün faaliyet kârı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldi.

15 YILIN ZİRVESİNDE

2022'de **İSO 500**'de kâr eden kuruluş sayısı 405'ten 422'ye yükseldi. Zarar eden kuruluş sayısı da 95'ten 58'e indi. Böylece 450 firmanın kâr yazdığı 2007'den bu yana en yüksek kâr elde eden firma sayısına ulaşıldı. Satış kârlılıkları da oransal olarak düşse de yüzde 9.3 ile tarihsel olarak en yüksek seviyeye geldi. Aktif kârlılığı 2022'de 2.1 puan artarak yüzde

Erdal Bahçivan

12.4'e yükseldi. Özkaynak kârlılıkları da yüzde 34.8 ile yüksek düzeyini korudu. Yüksek kârlılığın desteğiyle özkaynakların aktifler içindeki payı arttı. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, 2022'de TÜFE ve ÜFE'nin yükseldiğini, reelde aşında artışların düşük olduğunu öne sürdü. Bahçivan, "2022 sonunda TÜFE yüzde 64.27 iken ÜFE yüzde 97.72'ye ulaşmıştı. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10.8" dedi.

ANA İŞTEN KAZANDILAR

Sanayi şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payı da düştü. Bu oran, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar geriledi. Yani **sanayici** esas faaliyetlerine odaklandı.

500 büyüğün cirosu % 119 arttı

ISO 500	2022	2021	Değ (%)
➤ Üretimden satışlar	4.484.898	2.048.053	119
➤ İhracat (*)	97.900	85.800	14
➤ Faaliyet kârı	341.933	671.147	96
➤ Finansman giderleri	277.118	208.922	32
➤ Dönem kârı	485.408	219.446	121
➤ Üretim dışı gelirler	110.944	96.788	14
➤ Net kambiyo kârları	22.274	34.526	-35

(milyon TL) (*) milyar dolar

Star Rafineri ikinciliğe yükseldi

2022	2021	Firma	Ciro
1	1	TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	418.386.097.302
2	3	Star Rafineri A.Ş.	189.155.079.778
3	2	Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.	140.075.328.659
4	-	İstanbul Altın Rafinerisi A.Ş.	87.779.289.190
5	7	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.	69.492.409.075
6	5	İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.	66.937.198.161
7	4	Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye A.Ş.	65.894.452.143
8	8	Arçelik A.Ş.	64.089.464.219
9	9	Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları A.Ş.	62.664.328.181
10	10	TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	59.818.225.984

13 yıllık kâra 1 yılda ulaştılar!

SON NOKTA

DİLEK
GÜNGÖR

dilek.gungor@sabah.com.tr

düşse de birçok şirket fiyatlarını artırmaya devam etti. Hal böyle olunca da dünyada da bizde de şirket kârları uçtu.

Şirketler fiyatları yükseltip, kârlarını korudular ama enflasyonu da zıplattılar!

Burada Merkez Bankası'nın geçen ay açıkladığı sektör bilançoları raporundan birkaç rakam vereyim. ISO'nun ilk 500'üne de bakabilirsiniz. Hani, sanayiciler 2022'de "öldük, bittik" diye sızlanıyorlardı ya...

Meğer kâr rekoru kırmışlar! Merkez Bankası'nın sektör bilançoları raporunda 983 bin şirketin kâr, satış rakamlarına bakılmış... 2022'de net kâr 2021'e göre yüzde 422 artmış... 1 trilyon 511 milyar liraya çıkmış... En çarpıcı olanı da hesaplamaya dahil şirketlerin 2009-2021 dönemini kapsayan 13 yılda elde ettikleri kâra, 2022'de tek bir yılda ulaşmaları... Aktif kârlılıkları yüzde 2.8'den 5.4'e, satış kârlılıkları ise yüzde 3.4'ten 4.9'a çıkmış... Her iki kârlılık göstergesi de tarihi zirvede...

Anlayacağınız, onlar ermiş muradına! Biz ise çıkamamışız kerevetine...

Niye dersenez, özel sektörün yüksek enflasyonda satın alma gücü düşen çalışanlarına yaptıkları zamlara bakın. Bütün bunların üzerine bir de ödedikleri vergilere...

Maalesef, burada adaletsizlik var. Şirketler kazanıyorlar, kazanırken enflasyon yaratıyorlar, onların yarattığı enflasyonun maliyetine sabit gelirli katlanıyor. Biliyorsunuz, şimdilerde yeni bir vergi reformundan bahsediliyor. Bu paketten umarım servet/rant ve finansal kazanç vergisi gibi kalemler çıkar. Yoksa kulislerde gündeme geleceği konuşulan yeni ÖTV artışları tek başına yapıldığında vergide sosyal adaleti iyice zedeler.

Geçenlerde bir çalışma dikkatimi çekti. Daha doğrusu iktisatçı Baki Demirel hoca atıfta bulununca merak ettim. Massachusetts Amherst Üniversitesi'nden Isabella M. Weber ve Evan Wasner'in çalışması ilginç... Fırsatınız olursa bir bakın...

Her zaman enflasyonun makroekonomik kökenli olduğu ve parasal sıkılaştırma ile ele alınması gerektiği yönünde haklı görüş vardır. İki ekonomistin çalışmasında ABD'deki Covid-19 enflasyonunun ağırlıklı olarak mikroekonomik kökenlerden, yani piyasa gücüne sahip firmaların fiyatları artırma yeteneğinden kaynaklanan bir satıcı enflasyonu olduğu söyleniyor. Bu tür satıcıların enflasyon sarmalı yaratılabileceğine vurgu yapılıyor. Enflasyonu önlemek için fiyat artışlarını etki aşamasında kontrol altına almayı hedefleyen politika öneriliyor.

Bence son derece doğru...

Zira şöyle bir düşünün... Son üç yıldır çoğu şirketin fiyatları artırmak için hep bir bahanesi yok muydu?

Kovid salgınıydı, Rusya-Ukrayna savaşıydı, döviz kuruydu, asgari ücret artışıydı...

Savaşın kaynaklanan şokların azalmasıyla petrol, ulaşım, gıda, hammadde fiyatları

İŞTE 14 YILLIK KARNE...

Milyar TL	Net satış	Faaliyet kârı	Net kâr
2009	1.519	73	54
2010	1.807	79	65
2011	2.328	105	26
2012	2.656	100	88
2013	2.984	128	58
2014	3.465	136	83
2015	3.882	185	90
2016	4.257	204	66
2017	5.409	287	165
2018	6.807	415	83
2019	7.875	445	250
2020	9.376	611	223
2021	14.786	1.098	289
2022	31.467	2.370	1.511

2022'de satışlarda baharı yaşayan sanayici 2023'ten umutsuz

DEVLER ENFLASYON VE İHRACATLA BÜYÜDÜ

Türkiye'nin 500 büyük **sanayi** kuruluşu 2022'de hem kârını hem de cirolarını katladı. TÜPRAŞ'ın 418.4 milyarlık satışla liderliği göğüslediği 2022'de, 500 devin satışları yüzde 119 artışla 4 trilyon 485 milyar TL'ye ulaştı

REKOR enflasyon oranlarına ulaşan ve ağır ekonomik krizin yaşandığı 2022'de öne çekilen tüketim talebi ile ihracat desteği, Türkiye'nin **sanayi** devlerine satış ve kâr rekoru getirdi. **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından 1968 yılından bu yana açıklanan Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçlarına göre, 500 büyük **sanayi** kuruluşunun üretimden satışları 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 485 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya ulaştı. TÜPRAŞ uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2022 yılında da bırakmayarak 418.4 milyar TL'lik satışla Türkiye'nin en büyük **sanayi** kuruluşu oldu. 2021 yılında da zirvede yer alan TÜPRAŞ o yıl 136.8 milyar liralık üretimden satış gelirin'e ulaşmıştı. 2022 listesinde TÜPRAŞ'ın 189.1 milyar TL ile Star Rafineri izlerken, listenin üçüncü sırasında ise 140.1 milyar TL ile Ford Otomotiv yer aldı.

Önceki yıl isminin açıklanmasını istemeyen İstanbul Altın Rafinerisi 87.7 milyar TL'lik üretimden satışlarla listede 4'üncü sırada bulunurken, Ereğli Demir Çelik ise 69.4 milyar TL'lik satış geliri ile ilk 5 içinde yer aldı.

İHRACATTA TARIHI SEVİYE

İSO Başkanı **Erdal Bahçivan** satışlardaki hızlı artışın dinamiklerini "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz" ifadeleri ile özetlerken, geçen yıl yüzde 85.5'lik zirveden geçen enflasyondan anındındığında ise üretimden satışlar reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33.3 ile yine oldukça yüksek bir artış kaydetti. 2022'de **İSO 500**'ün ihracatı yüzde 14.1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaşarak hem Türkiye hem de **İSO 500** tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaştı.

KAMUDA HIZLI DÜŞÜŞ

■ 2022 listesinde özellikle altın ve enerji şirketlerinin yükselişi dikkat çekti.
■ Listedeki yabancı sermayeli kuruluş sayısı bir adetlik düşüş ile 108'e indi.
■ 2022'de 489 kuruluş kâr ederken 11 kuruluş zarar etti.
■ 2014 yılında net katma değer içinde yüzde 57.5'lik pay alan çalışan maaşları 2022'de yüzde 26.9'a geriledi.
■ Fiyat artışları ile gündeme gelen tütün ve alkolü içecek sektöründe de değişimler yaşandı. JTİ 101'inci sıradan 122'nci sıraya gerilerken, Philip Morris ise 67'nci sıradan 72'nci sıraya düştü. Türk Tuborg 234'üncü sıradan 197'nci sıraya çıkarken, Anadolu Efes ise 255'inci sıradan 220'nci sıraya yükseldi.
■ Kamu kurumlarından Türkiye Şeker Fabrikaları 61'inci sıradan 85'inci sıraya, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu 81'inci sıradan 89'uncu sıraya, ÇAYKUR 89'uncu sıradan 106'nci sıraya düştü. Et Süt Kurumu ise 92 sıra birden düşerek 314'üncü sıradan 406'nci sıraya geriledi.

Borçların yarısı kısa vadede

■ ARAŞTIRMAYA göre **İSO 500**'ün finansman giderleri 2022'de yüzde 32.6 oranında artarak 209 milyar liradan 277 milyar liraya yükselirken, finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı ise yüzde 61.1'den yüzde 41.3'e indi. Bu dönemde öz kaynaklar 624 milyar liradan 1.4 trilyon liraya, şirketlerin toplam borçları 1.5 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya çıktı. Burada faiz politikasının etkisi ile kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payı 2022'de yüzde 50 bandını aşarak yüzde 42.8'den yüzde 52.1'e yükseldi. Kısa vadeli borçlar son olarak 2008 krizi döneminde yüzde 50'nin üzerindedi.

2023 sanayiciye 2022'yi aratıyor

ARAŞTIRMA sonuçlarını değerlendiren **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, 2023'ün 2022 kadar parlak geçmediğini vurguladı. Özellikle ticari borçlar ile sektörlerde şirketlerin birbirinden borçlandığını aktaran Bahçivan, şöyle devam etti: "Uzun vadeli borç bulamama gerçeğiyle karşı karşıyayız. Tüm dünyada ciddi anlamda daralma var ve daralma olumu bir tablo ortaya koymuyor haliyle. Enflasyonla mücadelede önemli adımlar geliyor. Enflasyonun yarattığı ciddi bir tahribat var

tahribat ne kadar yüksek olursa onun tadilatı da uzun ve sabırlı bir süreç gerektiriyor. Orta Vadeli Program'ın uygulanması çok önemli. Bütün bu gerçekler ışığında da 2023 **sanayi** performansının parlak olmayacağına dönük temkinlerimiz var. Gidışat 2022'yi arayacağımız bir 2023 ile iç içe olduğumuzu göstermekte. Mevcut faiz oranları ile yatırımların devam etmesi ve başlaması mümkün değil."

İSO Başkanı
Erdal
Bahçivan

Türkiye'nin en büyük 25 sanayi şirketi

SIRA	ŞİRKET	ÜRETİMDEN SATIŞLAR Milyon TL
1	TÜPRAŞ	418.386
2	Star Rafineri	189.155
3	Ford Otomotiv	140.075
4	İstanbul Altın Rafinerisi	87.779
5	Ereğli Demir ve Çelik	69.492
6	İskenderun Demir ve Çelik	66.937
7	Toyota Otomotiv	65.894
8	Arçelik	64.089
9	Oyak Renault Otomotiv	62.664
10	Tofaş	59.818
11	EUAS	53.875
12	İÇDAŞ Çelik	52.481
13	Çolakoğlu Metalürji	46.991
14	Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları	42.772
15	Mercedes-Benz	42.222
16	Hyundai	40.871
17	Tosçelik	40.100
18	Eren Enerji	37.307
19	Vestel	33.678
20	Aselsan Elektronik	32.978
21	TPAO	32.696
22	Sasa Polyester	31.192
23	BSH Ev Aletleri	30.417
24	Enerjisa	29.509
25	PETKİM	28.812

Kârlar katlandı oranlar düştü

■ LİSTEDKİ 500 şirketin istihdamı 2022 yılında yüzde 4.1 artarak yaklaşık 800 bin kişiye ulaştı, aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerdeki artış da yüzde 86 civarlarında gerçekleşti. Diğer taraftan 500 devin kârlılık oranlarına bakıldığında ise **İSO 500**'ün 2022'de faaliyet kârı yüzde 96 oranında artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı, yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi. Faiz, amortisman ve vergi öncesi kârın yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükselirken, satış kârlılığı oranı 0.2 puan düşüşle yüzde 9.3'e indi.

10 şirketin 4'ü Koç'tan

■ **İSO 500** listesinde uzun yıllardır zirvede yer alan TÜPRAŞ dışında Koç Holding bünyesindeki 3 şirket daha listede ilk 10'da yer aldı. Holding şirketlerinden Ford Otomotiv, bu yıl üçüncü sırada listede yer alırken, grubun beyaz esya şirketi Arçelik, 2021'de olduğu gibi 2022'de de 8'inci büyük şirket olarak adını listeye yazdırdı. Yine grup şirketlerinden Tofaş, listede 10'uncu sıradaki yerini korudu.

'Yabancı işçinin ölçüsünü kaçırma riskini alamayız'

TOPLANTIDA mültecilerin istihdamına yönelik soruya da yanıt veren **İstanbul Sanayi Odası** Başkanı **Erdal Bahçivan**, emek odaklı bir yaklaşımın Türkiye'yi sonu olmayan bir yolculuğa götürdüğünü kaydetti. Türkiye'nin üretimine nitelik, akıl ve değer katacak yerli veya yabancı herkese ihtiyaç olduğunu aktaran Bahçivan, "Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına sosyolojik ve demografik yapısını sıkıntıya sokacak, tehdit altına alacak olan

bir nüfuslaşma yapısına **İSO** olarak karşı olduğumuzu, net bir şekilde karşı olduğumuzu söylemek istiyorum. Böylesine bir gidişatın bizi sonu olmayan bir dehlize götürme riski var. Sadece ve sadece emeğe dayalı bir rekabet unsuru olarak biz **sanayideki** istihdamın önünü sınırsız bir şekilde açarsak yarınki nesillerimize vereceğimiz toplumsal sorun adına bizi ciddi anlamda yük altında bırakır. Bunun ölçüsünü kaçırma noktasında hiçbirimiz mesuliyet alamayız" diye konuştu.

İşte sanayinin 'şampiyonları'

İstanbul Sanayi Odası (ISO), "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçlarını açıkladı. ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan tarafından açıklanan araştırma sonuçlarına göre, 2022'de üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418.4 milyar liralık satışlarıyla TÜPRAŞ oldu. İkinci sırada 189.2 milyar lira ile Star Rafineri, üçüncü sırada 140.1 milyar liralık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı. ISO 500'de üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 artışla 4 trilyon 485 milyar lira, istihdamda yüzde 4.1 artışla 800 bin kişi, ihracat ise yüzde 14.1'lik artışla 98 milyar dolar oldu.

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, şubat ayında yaşanan deprem nedeniyle araştırma sonuçlarının eylül ayında açıklandığını belirterek, "ISO 500 Büyük Listesi içinde depremden etkilenen 11 ilimzden 2021'de 72 şirket varken 2022'de bu sayı 66" dedi.

ISO 500'de üretimden satışların 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 485 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktığını kaydeden Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33.3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor" dedi.

Esas faaliyete odaklandı

ISO 500'ün 2022'de faaliyet kârı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı, yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi. Faiz, amortisman ve vergi öncesi kar yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldi. Bahçivan, "Satış kârlılığı oranı 0.2 puan düşüşle yüzde 9.3'e indi" ifadelerini kullandı.

2022'de net kambiyo kârlarındaki ivme kaybının etkisiyle üretim faaliyeti dışı gelirlerin sınırlı artış gösterdiğinin altını çizen Bahçivan, şöyle konuştu: "Başka bir deyişle 2022'de üretim faaliyeti dışı gelirlerin kârlılığı katkısı bir hayli azaldı. Üretim faaliyeti dışı gelirlerin dönem kâr ve zarar toplamı içindeki payının son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar

İstanbul Sanayi Odası'nın "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nda TÜPRAŞ liderliğini korudu. 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışları yüzde 119 artışla 4 trilyon 485 milyar lira oldu

Aylin Rana Aydın

İhracatta ilk 10

Şirket	İhracat (Bin \$)
TÜPRAŞ	7.489.040
Ford Otomotiv	6.250.083
Toyota Otomotiv	3.429.078
Oyak-Renault	2.530.010
Arçelik	2.231.087
Hyundai Assan	2.112.280
TOFAŞ	1.811.869
PETKİM	1.535.119
Adını açıklamadı.	-
Adını açıklamadı.	-

İstihdamda ilk 10

Şirket	Çalışan sayısı
Adını açıklamadı.	-
Ford Otomotiv	17.252
TUSAŞ	12.503
Sofra Yemek	11.902
Adını açıklamadı.	-
Şişecam	9.872
Aselsan	9.603
BŞH Ev Aletleri	8.627
Bosch	7.694
Adını açıklamadı.	-

Kârlılıkta ilk 10

Şirket	Dönem kârı (TL)
TÜPRAŞ	36.641.128.306
Star Rafineri	31.820.364.286
Ereğli Demir Çelik	28.343.091.473
Eti Bakır	20.156.262.003
İskenderun Demir Çelik	17.345.555.630
Ford Otomotiv	15.742.875.634
Eti Maden	12.345.444.712
Şişecam	11.815.370.286
Aselsan Elektronik	10.224.981.868
Adını açıklamadı.	-

gerilediğini görüyoruz. Bu da bize **sanayinin** son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve kârını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor."

Finansman giderlerinin, uzun yıllardan beri ISO 500'ün en dikkat edilen unsurlarından biri olduğunu söyleyen Bahçivan, ISO 500'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32.6 artarak 209 milyar liradan 277 milyar liraya yükseldiğini kaydetti.

2022'de ISO 500'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 2.1 trilyon liradan 3.9 trilyon liraya yükseldiği bilgisini veren Bahçivan, aktiflerdeki

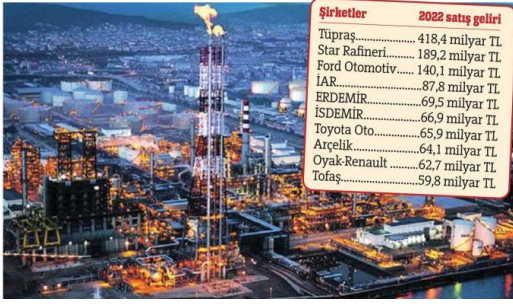
büyümenin geçmiş yıllardan farklı olarak borçlanmadan ziyade özkaynak yoluyla finanse edildiğine dikkat çekti.

Ticari borçlar

ISO 500'de mali borçların yüzde 64 artışla 1.3 trilyon liraya çıktığını açıklayan Bahçivan, "Diğer borçlar da yüzde 70'e yakın artışla 711 milyar liradan 1.2 trilyon liraya yükseldi. Faaliyetlerin finansmanında ticari borçlar daha fazla kullanılmış. Firmalar kaynak ihtiyacını finans kuruluşları dışında, kendi içlerinde borçlanarak çözmeye çalışmış" diye konuştu.

ISO 500'de ilk 50 şirket

Sıra	Şirket	Üretimden Satışlar (TL)
1	TÜPRAŞ	418.386.097.302
2	Star Rafineri	189.155.079.778
3	Ford Otomotiv	140.075.328.659
4	İstanbul Altın Rafinerisi	87.779.289.190
5	Ereğli Demir Çelik	69.492.409.075
6	İskenderun Demir Çelik	66.937.198.161
7	Toyota Otomotiv	65.894.452.143
8	Arçelik	64.089.464.219
9	Oyak Renault	62.664.328.181
10	TOFAŞ	59.818.225.984
11	EÜAŞ Elektrik	53.875.149.301
12	İçdaş Çelik Enerji	52.481.382.786
13	Çolakoğlu Metalurji	46.991.305.461
14	Şişecam	42.772.244.502
15	Mercedes-Benz	42.222.737.405
16	Hyundai Assan	40.871.552.000
17	Tosçelik	40.100.173.646
18	Eren Enerji	37.307.402.018
19	Vestel Beyaz Eşya	33.678.777.219
20	Aselsan Elektronik	32.978.741.689
21	Türkiye Petrolleri	32.696.066.930
22	Sasa Polyester	31.192.698.121
23	BŞH Ev Aletleri	30.417.710.491
24	Enerjisa Enerji	29.509.740.544
25	PETKİM	28.812.448.172
26	Borçelik	28.369.301.046
27	Aygaz	28.040.756.046
28	KARDEMİR	26.830.747.114
29	Sarkuysan	26.325.134.990
30	TUSAŞ	25.143.017.217
31	Eti Bakır	23.652.933.666
32	Yıldız Entegre	23.318.662.808
33	Eti Maden	23.077.707.056
34	Er-Bakır	22.815.299.749
35	Atlas Enerji	21.325.119.488
36	İçdaş Elektrik Enerjisi	21.143.426.810
37	Yücel Boru	20.612.540.921
38	Vestel Elektronik	19.931.112.086
39	Assan Alüminyum	19.926.067.755
40	Unilever	19.835.249.423
41	Kazan Soda	19.416.045.149
42	İzmir Demir Çelik	19.172.449.303
43	Eti Gıda	18.906.922.142
44	Gramaltın Kıymetli Madenler	18.863.102.678
45	AKSA Akrilik	18.426.643.075
46	Toros Tarım	17.913.059.399
47	Türk Traktör	17.771.258.274
48	Kroman Çelik	17.689.695.401
49	MMK Metalurji	17.512.548.564
50	Baştuğ Metalurji	16.714.681.407

KÂRLARI %96 ARTIŞLA 671 MİLYAR TL

Sanayi devleri geliri katladı

■ Türkiye'nin en büyük **sanayi** kuruluşlarının sıralandığı **İSO 500**'ün ilk sırasında bu yıl da Tüpraş yer aldı. Şirket, geçen yıl 136,7 milyar lira olan üretimden satışlarını bu yıl 418,4 milyar liraya çıkardı. İkinci sırada, geçen yılın üçüncüsü Star Rafineri oldu. Şirketin geçen yıl 55,1 milyar lira olan üretimden satışları, bu yıl 189,2 milyar lira ile önemli sıçrama gösterdi. Üçüncü sırada geçen yılın ikincisi Ford Otosan var. Bu şirket de geçen yıl 67,3 milyar lira olan üretimden satışlarını 140,1 milyar liraya yükseltti. İstanbul

Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikişer basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi. **İSO**

500 şirketlerinin üretimden satışları, geçen yıl 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. Bu rakam geçen yıl 2 trilyon 48 milyar liraydı. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, ÜFE'ye göre yüzde 10'luk reel artış bulunurken, artışın TÜFE'ye göre yüzde 33'ü bulunduğunu söyledi. **İSO 500**'ün toplam faaliyet kân yıllık yüzde 96 artışla 671 milyar TL'ye yükseldi. **İSO 500**'ün borcu da yüzde 67 artışla 2,5 trilyon TL oldu. **İSO 500** şirketlerinin 98 milyar lira ile ihracatın yüzde 52'sini gerçekleştirdiği ifade edildi.

Istanbul Sanayi Odası'nın (ISO)
hazırladığı

'Türkiye'nin
500 Büyük Sanayi
Kuruluşu 2022

Araştırması'na göre;
Tüpraş, üretimden
satışlarda
418.4 milyar lirayla
en büyük sanayi
kuruluşu oldu.
Tüpraş'ı Star Rafineri
ve Ford Otomotiv
izledi. İlk 500 sanayi
şirketinin ihracatı
ise yüzde 14.1'lik
artışla 98 milyar
dolara ulaştı. Yani
Türkiye ihracatının
yüzde 40'ını
bu 500 şirket
gerçekleştirdi.

500 SANAYİ DEVİNİN İHRACATI 98 MİLYAR DOLAR

En büyük 500 sanayi kuruluşunun istihdamı geçen yıl 2021'e göre yüzde 4.1 artarak 800 bin kişiye ulaştı.

TÜPRAS YERİNİ KORUDU

Istanbul Sanayi Odası (ISO), 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu' araştırmasının 2022 yılı sonuçlarını açıkladı. Üretimden satış rakamına göre oluşturulan listenin ilk sırasında, geçen yıllarda olduğu gibi Tüpraş yer aldı. Şirket, 2022 yılında toplam 418.4 milyar TL'lik net üretimden satış rakamına ulaştı. 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189.2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140.1 milyar lirayla 3'üncü oldu.

YÜZDE 119 ARTIŞ

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, araştırmanın sonuçlarını dün İstanbul Odakule'de düzenlediği basın toplantısında açıkladı. 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, "Bu artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra güçlü yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat belirlirlerinin TL karşılığındaki artış belirleyici rol oynadı" dedi.

Erdal Bahçivan

İŞTE İLK 30 FIRMA VE SATIŞ HACMİ

SIRA	2022	2021	Şirket	Bulunduğu il	Üretimden satış (TL)
1	1	1	Tüpraş	Kocaeli	418.386.097.302
2	3	2	Star Rafineri	Ege Bölgesi	189.155.079.778
3	2	3	Ford Otomotiv	İstanbul	140.075.328.659
4	-	4	İstanbul Aftn Raf.	İstanbul	87.779.289.190
5	7	5	Erdemir	İstanbul	69.492.409.075
6	5	6	İsdeir	İskenderun	66.937.198.161
7	4	7	Toyota Türkiye	Sakarya	65.894.452.143
8	8	8	Arçelik	İstanbul	64.089.464.219
9	9	9	Oyak-Renault	İstanbul	62.664.328.181
10	10	10	Tofaş	İstanbul	59.818.225.984
11	52	11	Elektrik Üretim A.Ş.	Kamu	53.875.149.301
12	11	12	İçdaş	İstanbul	52.481.382.786
13	12	13	Colakoglu Metalurji	İstanbul	46.991.305.461
14	22	14	Sişecam	İstanbul	42.772.244.502
15	16	15	Mercedes-Benz Türk	İstanbul	42.222.737.405
16	13	16	Hyundai Assan	Kocaeli	40.871.552.000
17	14	17	Tosçelik	İskenderun	40.100.173.646
18	53	18	Eren Enerji	Zonguldak	37.307.402.018
19	18	19	Vestel Beyaz Eşya	İstanbul	33.678.777.219
20	17	20	Aselsan	Ankara	32.978.741.689
21	34	21	Türkiye Petrolleri	Kamu	32.696.066.930
22	20	22	Sasa	Adana	31.192.698.121
23	19	23	BSH Ev Aletleri	İstanbul	30.417.710.491
24	44	24	Enerjisa	Kocaeli	29.509.740.544
25	15	25	Petkim	Ege Bölgesi	28.812.448.172
26	23	26	Borçelik	İstanbul	28.369.301.046
27	33	27	Aygaz	İstanbul	28.040.756.046
28	24	28	Kardemir	Karabük	26.830.747.114
29	27	29	Sarkuysan	Kocaeli	26.325.134.990
30	28	30	Tusaş	Ankara	25.143.017.217

KATMA DEĞERLİ SATIŞ

Erdal Bahçivan, 2022'de yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37.7 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerin aldığını belirterek, "Bu grubun payı 5.3 puan artmış. Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin

payı 4.4 puan düşüşle yüzde 28.9'a, orta-yüksek teknolojiye sanayilerin grubunun payı 1.1 puan düşüşle yüzde 27.2'ye gerilemiş durumda. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin grubunun payı ise 0.1 puan artışla yüzde 6.2' dedi.

DEVREDEN KDV SORUNU

Erdal Bahçivan, devreden KDV sorununun 2022'de çok daha belirgin bir hale geldiğini kaydederek, ISO 500'ün devreden KDV yükünün yüzde 107 artarak 49 milyar liraya yaklaştığını bildirdi. Bu sorunun çözümü için çağrıda bulunan Bahçivan, şunları söyledi: "Sanayiciyi en çok rahatsız edecek çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Eximbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesi, bu sorunun en rasyonel çözümü olacaktır."

PERFORMANS BAŞARILI

ISO 500'ün satışlarının yanı sıra kaynaklarını verimli kullanarak kârlarını da yüksek oranlarda artırdığını ve bu alanlarda genel olarak başarılı bir performans sergilediğini belirten Erdal Bahçivan, "ISO 500'ün 2022'de faaliyet kârı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı, yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi" ifadelerini kullandı.

REKOR KIRILDI

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12.9 artarak 254 milyar dolara aştığını hatırlatan Bahçivan, şöyle devam etti: "ISO 500'ün ihracatı ise yüzde 14.1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. ISO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1.2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de ISO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz."

ÖZKAYNAK YÜKSELDİ

Erdal Bahçivan, 2022'de ISO 500'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 3.9 trilyon liraya yükseldiğini belirterek, "Aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1.4 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1.4 trilyon liraya yükselmiş durumda. 2022'de özkaynaklar 624 milyar liradan 1.4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1.5 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü" dedi.

**TUPRAS
LİDERLİĞİNİ
KORUDU**

SANAYİ DEVLERİNİN SATIŞLARI KATLANDI

Türkiye'nin 500 **sanayi** kuruluşu, üretimden satışlarını 2022 yılında yüzde 119 artırarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıkardı. **Sanayinin** devi ise 418.4 milyar liralık satışlarıyla bir kez daha Tüpraş oldu.

İSTANBUL **Sanayi** Oda-sı'nın (İSO), **sanayinin** dev şirketlerini belirleyen 'Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları açıklandı. Buna göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418.4 milyar lirayla zirvedeki yerini korudu. 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189.2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. 2021'de ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140.1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. **İSO 500**'de toplamda üretimden satışlar ise 2022 yılında yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan** yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurtiçi talep, yükselen kur ve fi-

yatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyledi.

KÂRLILIK DURUMU

İSO 500'ün satışlarının yanı sıra kaynaklarını verimli kullanarak kârlarını da yüksek oranlarda artırdığını ve bu alanlarda genel olarak başarılı bir performans sergilediğini belirten **Erdal Bahçivan**, şunları söyledi: "**İSO 500**'ün 2022'de faaliyet kârı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi kârın (FAVÖK) yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldiğini gö-

rüyoruz. Aynı yılda FAVÖK kârlılığı oranı, aynen faaliyet kârlılığında olduğu gibi 2.1 puan düşüşle yüzde 17.5'ten yüzde 15.4'e geriledi. Vergi öncesi kâr ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar liradan 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış kârlılığı oranı 0.2 puan düşüşle yüzde 9.3'e indi."

Deprem bölgesinden 66 firma

GEÇEN yıllarda Mayıs ayında paylaşılan araştırmanın, bu yıl deprem nedeniyle Eylülde açıklandığını belirten Bahçivan, "**İSO 500** Büyük Listesi içinde her yıl bu 11 ilimizden çok sayıda **sanayi** kuruluşumuz yer alıyor. 2021 listemizde bu rakam 72 idi. 2022'de ise bu sayı 66 oldu. Bu şirketlerimizin de mali verilerini paylaşabilmeleriyle araştırmamızı tamamladık"

Türkiye'nin en büyük 50 **sanayi** kuruluşu

Kuruluş adı	Üretimden satışlar (Net/TL)
TÜPRAŞ	418.386.097.302
Star Rafineri	189.155.079.778
Ford Otomotiv	140.075.328.659
İstanbul Altın Raf.	87.779.289.190
Ereğli Demir	69.492.409.075
İskenderun Demir	66.937.198.161
Toyota	65.894.452.143
Arçelik	64.089.464.219
Oyak-Renault	62.664.328.181
TOFAŞ	59.818.225.984
EÜAŞ Elektrik	53.875.149.301
İçdaş Çelik	52.481.382.786
Çolakoglu Metalurji	46.991.305.461
Türkiye Şişe ve Cam ..	42.772.244.502
Mercedes-Benz	42.222.737.405
Hyundai Assan	40.871.552.000
Tosçelik	40.100.173.646
Eren Enerji	37.307.402.018
Vestel Beyaz Eşya	33.678.777.219
Aselsan Elektronik ..	32.978.741.689
TPAO	32.696.066.930
Sasa	31.192.698.121
BSH Ev Aletleri	30.417.710.491
Enerjisa	29.509.740.544
PETKİM	28.812.448.172
Borçelik	28.369.301.046
Aygaz	28.040.756.046
KARDEMİR	26.830.747.114
Sarkuysan	26.325.134.990
TUSAŞ	25.143.017.217
Eti Bakır	23.652.933.666
Yıldız Entegre	23.318.662.808
Eti Maden	23.077.707.056
Er-Bakır	22.815.299.749
Atlas Enerji	21.325.119.488
İçdaş	21.143.426.810
Yücel Boru	20.612.540.921
Vestel Elektronik	19.931.112.086
Assan Alüminyum	19.926.067.755
Unilever	19.835.249.423
Kazan Soda	19.416.045.149
İzmir Demir Çelik	19.172.449.303
Eti Gıda	18.906.922.142
Gramaltın Raf.	18.863.102.678
AKSA	18.426.643.075
Toros Tarımlar	17.913.059.399
Türk Traktör	17.771.258.274
Kroman Çelik	17.689.695.401
MMK Metalurji	17.512.548.564
Baştuğ Metalurji	16.714.681.407

OVP'nin başarısı dış kaynak akışı sağlayacak

Erdal Bahçivan, şunları söyledi: "**İSO 500** verilerini, **sanayicilerimizin** ülkemizin geleceğine olan inancının bir göstergesi olarak da kabul etmeliyiz. Bu inancın ve azmin azalmadan devam edebilmesi için **sanayici-**

mizin, üretim hayatının en büyük ihtiyacı finansal istikrardır. Bu bağlamda, her fırsatta dile getirdiğimiz sürdürülebilir ve nitelikli büyüme için gerekli olan finansal istikrarın yeniden tesisi doğrultusunda

ekonomi yönetimi tarafından atılan adımları önemli buluyoruz. Orta Vadeli Programı (OVP) çok önemsiyoruz. OVP'nin ülkemizin uzun süredir ihtiyaç duyduğu dış kaynak akışını da sağlayacağına inanıyorum."

SANAYİCİ CİROYU VE KÂRI İKİYE KATLADI

■ **İSTANBUL Sanayi Odası'nın (İSO)** hazırladığı 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, en büyük 500 sanayi kuruluşunun ciro su geçen yıl, yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. **İSO 500**'ün 2022'de faaliyet kârı da yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldi. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artış belirleyici rol oynadı" dedi.

REEL ARTIŞ YÜZDE 10.8

Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu

yüzde 64.27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97.72'ye ulaşmıştı. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10.8" dedi.

ANA FAALİYETLERDEN KAZANDILAR

Sanayi şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payında yaşanan düşüşe işaret eden **Erdal Bahçivan**, şöyle konuştu: "Görüldüğü üzere söz konusu bu oran, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar gerilemiş durumda. Bu da bize **sanayicinin** son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve kârını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor. **Sanayicinin** cirosunu faaliyetlerden elde etmesi olumlu. Türk **sanayicisi** son yıllarda finansman konusunda çok güç kazandı. Finans yönetimi açısından daha korunaklı olduğunu söylemek mümkün."

Şirket	Ciro (TL)
TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri	418.386.097.302
Star Rafineri A.Ş.	189.155.079.778
Ford Otomotiv Sanayi	140.075.328.659
İstanbul Altın Rafinerisi	87.779.289.190
Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları	69.492.409.075
İskenderun Demir ve Çelik	66.937.198.161
Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye	65.894.452.143
Arçelik	64.089.464.219
Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları	62.664.328.181
TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası	59.818.225.984

ISO 500'DEKİ ŞİRKETLERİN ÜRETİMDEN SATIŞLARI 2022'DE %119 ARTTI

✓ Geçtiğimiz yıl Türkiye'nin en büyük 500 **sanayi** şirketinin üretimden satışları yüzde 119 artışla 4,5 milyar liraya yükseldi. **Düşük faiz ortamının sağladığı avantajdan yararlanan sanayi devlerinin faaliyet kârı ise yüzde 96 arttı.**

İstanbul Sanayi Odası (ISO) her yıl düzenli olarak hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması"nın 2022 sonuçları yayınlandı. Üretimden satışlar yöntemiyle yapılan araştırmaya göre, Türkiye'nin en büyük beş **sanayi** kuruluşu; 418 milyar TL ile TÜPRAS, 189 milyar TL ile Star Rafineri, 140 milyar TL ile Ford Otomotiv, 87 milyar TL İstanbul Altın Rafinerisi ve 69 milyar TL ile Ereğli Demir Çelik oldu.

Burak Karaca

ÜRETİM VE İSTİHDAM ARTTI

Söz konusu 500 **sanayi** kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artışla 4 trilyon 485 milyar liraya yükselirken, toplam istihdamı ise 2022'de yüzde 4,1 artışla 800 bin kişiye ulaştı. İlk 500'deki **sanayi** kuruluşlarının faaliyet kârı ise yüzde 96 artışla 671 milyar liraya çıktı.

İLK 500 ŞİRKETTEN 98 MİLYAR \$ İHRACAT

Şirketlerin faaliyet kârlılığı oranını yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilerken, faiz, amortisman ve vergi öncesi kâr yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldi. Türkiye'nin ihracatında ilk 500 **sanayi** şirketinin payı yüzde 40 seviyesinde gerçekleşti. **ISO 500**'ün ihracatı yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı.

DEPREM 4 AY GEÇİKTİRDİ

Dün düzenlenen basın toplantısında araştırma sonuçlarını kamuoyuyla paylaşan **ISO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, sonuç açıklanma tarihini son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle sonuçları gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

DÜŞÜK FAİZ SANAYİCİYİ KORUDU
Sanayi şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payında yaşanan düşüşe dikkat çeken, Bahçivan, "Bu da bize **sanayicinin** son yıllarda kârını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor" diye konuştu. Finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32,6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini söyleyen Bahçivan, "Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamının etkili olduğunu unutmamalıyız" diye konuştu. ■ **İSTANBUL**

✓ **800 bin kişiye istihdam sağlayan 500 şirketin ihracatı ise 98 milyar dolar oldu.**

Düşük faizin **sanayiciyi** koruduğunu ifade eden **ISO Başkanı** Bahçivan, en büyük 500 listesinin Anadolu lehine değişmeye devam ettiğine dikkat çekti.

EN BÜYÜK 10 SANAYİ ŞİRKETİ

ŞİRKET ÜRETİMDEN SATIŞ (milyar TL)

■ Tüpraş	418,4
■ Star Rafineri	189,2
■ Ford Otomotiv	140,1
■ İstanbul Altın Rafinerisi	87,8
■ Ereğli Demir Çelik	69,5
■ İskenderun Demir Çelik	66,9
■ Toyota Otomotiv	65,9
■ Arçelik	64,1
■ Oyak Renault	62,7
■ Tofaş	59,8

TÜMOSAN 202 SIRA YÜKSELDİ

✓ **ISO 500** Araştırması'nda Albayrak Grubu şirketlerinden **TÜMOSAN** 202 sıra birden atlayarak 291'inci sırada yer aldı. **TÜMOSAN**'ın 2022 yılı net satışları, 3,7 milyar lirayı aşarken, aktif toplamı 2,7 milyar lira oldu. Şirket 2022'de 637 milyon 349 bin lira kâr elde ederken, 6,3 milyon dolarlık ihracat yaptı. Bir diğer Albayrak Grubu şirketi **Varaka Kağıt** ise 397'inci sıradan 475'inci sıraya geriledi. **Varaka Kağıt**'ın net satışları 2,2 milyar lira oldu. Aktif toplamı 3,2 milyar lirayı bulan **Varaka**, 2022'yi 35,5 milyon lira kâr ve 15,1 milyon dolar ihracatla kapattı.

Devreden KDV'nin çözümü için çağrı

✓ **ISO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, her fırsatta dile getirdikleri devreden KDV sorununun 2022'de çok daha belirgin bir hale geldiğini kaydederek, **ISO 500**'ün devreden KDV yükünün yüzde 107 artarak 49 milyar liraya yaklaştığını bildirdi. Bu sorunun çözümü için çağrıda bulunan Bahçivan, "**Sanayiciyi** en çok rahatlatacak çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Eximbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesi, bu sorunun en rasyonel çözümü olacaktır" diye konuştu.

Anadolu lehine değişim sürüyor

✓ **Erdal Bahçivan**, **ISO 500**'de yer alan kuruluşların bağlı olduğu odaların Anadolu lehine değişmeye devam ettiğini belirterek, "Son yıllarda sayısal olarak düşüş eğiliminde olmasına karşın en büyük pay 152 firmayla halen **ISO** ya ait. İstanbul'u, 40 kuruluşla Kocaeli **Sanayi Odası** izliyor. Bu odalarımızın ardından **Ankara Sanayi Odası** 39, **Ege Bölgesi Sanayi Odası** 38 kuruluşla sıralamada yer alıyor. Sonrasında 28 kuruluşla Gaziantep **Sanayi Odası**, 17 kuruluşla Kayseri **Sanayi Odası** ve 15 kuruluşla Bursa Ticaret ve **Sanayi Odası** geliyor" dedi.

Orta Vadeli Program'ı çok önemsiyoruz

✓ **Erdal Bahçivan**, üretim hayatının en büyük ihtiyacının finansal istikrar olduğunu vurgularken, "Her fırsatta dile getirdiğimiz sürdürülebilir ve nitelikli büyüme için gerekli olan finansal istikrarın yeniden tesisi doğrultusunda ekonomi yönetimi tarafından atılan adımları önemli buluyoruz" dedi. "Orta Vadeli Program"ı çok önemstediklerini söyleyen Bahçivan, şöyle konuştu: "Orta Vadeli Program'ın dış kaynak akışını sağlayacağına inanıyorum. Bu kaynak akışının teknolojiye dayalı, nitelikli yeni **sanayi** yatırımları ile buluşturulması en büyük dileğimiz."

**İLK 10'DA
4 ŞİRKETİ
VAR**

TÜRKİYE'NİN KAYMAĞINI KOÇ YİYOR

Mega yatırımlara karşı çıkan, AK Parti hükümetleri aleyhine eylemlerde ve söylemlerde bulunan Koç Holding büyümeye devam ediyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yanında saygısızca elini cebine atan Ali Koç'un Yönetim Kurulu Başkan Vekili olduğu holding, 2022'de de kazancına kazanç katarak, ilk 10'a 4 şirketinin adını yazdırdı.

HABER MERKEZİ

Togg, Tank-Palet gibi dev projelere muhalefet eden, Gezi olayları esnasında Divan Otel'in kapısını çapulculara açan, AK Parti karşıtlarının yanlarında yer alan Koç ailesi servetine servet ekliyor. Aileye ait holding ve şirketler üretim ile satış rekorları kırıyor. **Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'**ı tekne kazası geçiren Ali Sabancı'yı ziyaretinin ardından uğurladığı sırada elini cebine atarak nezaketsizlik yapan Ali Koç'un Yönetim Kurulu Başkan Vekili olduğu Koç Holding'in şirketleri 2022'de de kâra doymadı.

REKOR KIRDILAR

Hedef tahtasına oturttuğu AK Parti döneminde büyümeye devam eden holding, **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** hazırladığı en büyük 500 şirket listesinde ilk 10'a 4 firmasıyla mührünü vurdu. 2022 verilerine göre üretimden satışlarda Koç'a bağlı TÜPRAŞ 418.4 milyar lirayla birinci, Ford Otomotiv 140.1 milyar lirayla 3'üncü, Arçelik 64.1 milyar lirayla 8'inci, TOFAŞ 59.9 milyar lirayla 10'uncu basamakta yer aldı.

OTOMOTİV FİRMALARI ÖNE ÇIKTI

En büyük 500 listesinin ilk 10'unda otomotiv firmaları öne çıktı. Üretimden satışlarda Toyota Otomotiv 65.9 milyar lirayla 7'nci, Oyak-Renault 62.7 milyar lirayla 9'uncu oldu.

Listede savunma **sanayii** firmalarından ASELSAN 33 milyar lirayla 20'nci, TUSAŞ 25.1 milyar lirayla 30'uncu, ROKETSAN 12.9 milyar lirayla 65'inci elde etti.

GÖZLE GÖRÜLÜR GELİŞME

İSO Başkanı Erdal Bahçivan, ilk 50 şirketin uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını; ilk 100 firmanın payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi. Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12.9 artarak 254 milyar doları aştığını anımsatan Bahçivan, "İSO 500'ün ihracatı ise yüz-

de 14.1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. **İSO 500'ün** ihracat artışı, Türkiye genelinin 1.2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de **İSO 500** tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. **İSO 500'ün** Türkiye **sanayi** ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz" şeklinde konuştu.

Bahçivan, 500 büyük şirketin 2022'de faaliyet kârının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını aktardı.

FİNANSMAN GİDERLERİNDE AZALİŞ

Bahçivan, finansman giderlerinin uzun yıllardan beri **İSO 500'ün** en dikkat edilen unsurlarından olduğunu hatırlatarak, şu bilgileri verdi: "**İSO 500'ün** finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32.6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Böylece finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61.1'den yüzde 41.3'e inmiş durumda. Yıllardan beri hep işaret ettiğimiz ve 2018'de yüzde 89'lara kadar çıkan bu oranın yüzde 40'lara gerilemiş olması dikkat çekiyor. Görüldüğü üzere 2022'de finansman giderleri işletmelere çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz

ortamı ve kredi kullanımını sıkı şartlara bağlayan düzenlemelerin de etkili olduğunu unutmamak gerekiyor. O günkü finansal koşullar, bugünkü faiz ve kredi erişim koşullarıyla karşılaştırıldığında aradaki makasın ne kadar yüksek olduğu biliniyor. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet kârına oranındaki görece iyileşmenin, ne kadar sürdürülebilir olduğunu gelecek yıl açıklayacağımız 2023 yılı **İSO 500** verilerinde daha net bir şekilde göreceğiz."

AKTİF TOPLAMINDA BELİRGİN YÜKSELİŞ

Bahçivan, 2022'de **İSO 500'ün** aktif toplamının yüzde 83 artarak 3.9 trilyon liraya yükseldiğine değinerek, "Ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1.4 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1.4 trilyon liraya varmış durumda. 2022'de öz kaynaklar 624 milyar liradan 1.4 trilyon liraya çıkarak yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1.5 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü" diye konuştu.

Bahçivan, **İSO 500** şirketlerinde borçların payının yüzde 70.7'den yüzde 64.3'e gerilediğini belirtti. Öz kaynakların payının da yüzde 29.3'ten yüzde 35.7'ye geldiğini vurgulayan Bahçivan, mali borçların yüzde 64 artışla 1.3 trilyon liraya; diğer borçların da yüzde 70'e yakın yükselişle 1.2 trilyon liraya vardığını dile getirdi.

Bahçivan, "Ticari borç kullanımının artmasından, firmaların kaynak ihtiyacını finans kuruluşları dışında, kendi içlerinde borçlanarak çözmeye çalıştıklarını anlıyoruz" dedi.

Bahçivan, en büyük 500 şirketin kısa vadeli mali borçlarındaki artışın yüzde 99, uzun vadeli borçlarındaki yükselişin ise yüzde 37 olduğunu altını çizdi. Kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payının ilk kez yüzde 50 bandını aşarak yüzde 52.1'e dayandığını söyledi.

FOTOĞRAF: KARAR ARŞİVİ

TÜRKİYE'NİN
SANAYİ
DEVLERİ
BELLİ OLDU

Sanayinin 'en büyüğü' Tüpraş koltuğunu korudu

ISO 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması-2022' sonuçlarını açıkladı. Buna göre 2022'de en büyük sanayi kuruluşu bu yıl da Tüpraş oldu. Tüpraş'ı Star Rafineri ve Ford Otomotiv takip etti. Üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı. ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçvan, yaptığı değerlendirmede finansman, KDV gibi birçok soruna değinirken üretici ve tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurguladı.

Türkiye'nin sanayi devleri belli oldu. İstanbul Sanayi Odası (İSO), "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (ISO 500)" araştırmasının 2022 yılı sonuçlarını açıkladı. Üretimden satış rakamına göre oluşturulan listenin ilk sırasında, uzun yıllardır olduğu gibi yine TÜPRAS (Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.) yer aldı. Şirket, 2022 yılında toplam

418,4 milyar TL'lik net üretimden satış rakamına ulaştı. Azerbaycan devletine ait Star Rafineri ise 189,2 milyar TL'lik net üretimden satış rakamıyla 2. sıraya yükseldi. Şirket, 2021'de üçüncü, 2020'de altıncı sırada yer alıyordu. Tüpraş'ın Koc Holding bünyesinde olan Ford Otomotiv, 140,1 milyar TL'lik üretimden net satış rakamıyla üçüncü sırada yer aldı. Şirket geçen sene ikinci sırada yer almıştı. Önceki yıllarda ismini gizleyen ancak altıncı sırada yer aldığı bilinen İstanbul Altın Rafinerisi, 87,8 milyar TL'lik üretimden net satışla 2022'de dördüncü sıraya yükseldi. 2021'de yedinci sırada yer alan Ereğli Demir Çelik, 2022'de 69,5 milyar TL'lik net üretimden satışla

beşinci sıraya yükseldi. Geçen yıl beşinci sırada yer alan Iskenderun Demir Çelik, 66,9 milyar TL'lik net üretimden satış rakamıyla 2022'de altıncı sıraya yerleşti. Geçen yıl dördüncü sırada yer alan Toyota Otomotiv, 65,9 milyar TL'lik net üretimden satışla 2022'de yedinci sıraya düştü. Koc Holding bünyesindeki bir diğer şirket Arçelik,

2022'de 64,1 milyar TL'lik net üretimden satışla 2022'de sekizinci sıradaki yerini korudu. Oyak Renault da 2022'de 62,7 milyar TL'lik net üretimden satışla dokuzuncu sıradaki yerini korudu. Yine Koc Holding bünyesindeki Tofaş, 59,8 milyar TL'lik net üretimden satışla 2022'de onuncu sıradaki yerini korudu. —EKONOMİ SERVİSİ

2022'de 64,1 milyar TL'lik net üretimden satışla 2022'de sekizinci sıradaki yerini korudu. Oyak Renault da 2022'de 62,7 milyar TL'lik net üretimden satışla dokuzuncu sıradaki yerini korudu. Yine Koc Holding bünyesindeki Tofaş, 59,8 milyar TL'lik net üretimden satışla 2022'de onuncu sıradaki yerini korudu. —EKONOMİ SERVİSİ

'ÜRETİCİ VE TÜKETİCİ ENFLASYONU ARASINDAKİ MAKAS GENİŞ'

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçvan, Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini belirtti. "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra cıvıltı talebi, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile anımsatıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sağladığını görülmektedir" dedi. Bahçvan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederken, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaştı. Bu noktada sanayicinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor" dedi.

KÂRLILIK RASYOLARINDA GEÇEN YILA GÖRE GERİLEME

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aştığını anımsatan Bahçvan, "ISO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. ISO 500'ün ihracatı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de ISO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz" şeklinde konuştu. Bahçvan, 500 büyük sanayi kuruluşunun 2022'de faaliyet karının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faaliyet karlılığı oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılı FAVÖK karlılığı oranı, aynen faaliyet karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar liradan 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor" ifadelerini kullandı.

DÜŞÜK FAİZ FİNANSMAN GİDERLERİNE YANSIDI

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçvan, finansman giderlerinin uzun yıllardan beri ISO 500'ün en dikkat edilen unsurlarından olduğunu belirterek, şu bilgileri verdi: "ISO 500'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32,6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı belirgin bir düşüş gösterirken yüzde 61,1'den yüzde 41,3'e inmiş durumda. Yıllardan beri hep işaret ettiğimiz ve 2018'de yüzde 89'lara kadar çıkan bu oranın yüzde 40'lara gerilemesi dikkat çekiyor. Görüldüğü üzere 2022'de finansman giderleri işletmelere çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamı ve kredi kullanımını sıkı şartlara bağlayan düzenlemelerin etkili olduğunu unutmamak gerekiyor. O günkü finansal koşullar, bugünkü faiz ve krediye erişim koşullarıyla karşılaştırıldığında aradaki makasın ne kadar yüksek olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet karına oranındaki görece iyileşmenin, ne kadar sürdürülebilir olduğunu gelecek yıl açıklayacağımız 2023 yılı ISO 500 verilerinde daha net bir şekilde göreceğiz."

ISO 500'ÜN TOPLAM BORCU YÜKSELDİ

Erdal Bahçvan, 2022'de ISO 500'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 3,9 trilyon liraya yükseldiğini belirtti. "Aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükseldi. 2022'de özkaynaklar 624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü" diye konuştu. ISO 500 kuruluşlarında borçların payının yüzde 70'den yüzde 64,3'e gerilediğini, öz kaynakların payının yüzde 29,3'ten yüzde 35,7'ye çıktığını vurgulayan Bahçvan, mali borçların yüzde 64 artışla 1,3 trilyon liraya, diğer borçların da yüzde 70'e yakın yükselişle 1,2 trilyon liraya yükseldiğini anlattı. Bahçvan, "Ticari borç kullanımının artmasından, firmaların kaynak ihtiyacını finans kuruluşları dışında, kendi içlerinde borçlanarak çözmeye çalıştıklarını anlıyoruz" şeklinde konuştu. En büyük 500 kuruluşun kısa vadeli mali borçlarındaki artışın yüzde 99, uzun vadeli borçlarındaki yükselişin ise yüzde 37 olduğunu aktaran Bahçvan, kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payının ilk kez yüzde 50 bandını aşarak yüzde 52,1'e ulaştığını söyledi.

'UZUN VADEDE BORÇ BULAMAMA GERÇEĞİ İLE KARŞI KARŞIYAYIZ'

Erdal Bahçvan, uzun vadeli borçlanmada karşılaşılan sorunlara ilişkin bir soru üzerine, "Yatırıma dönük uzun vadeli kredilerin düşük olduğunu zaten uzun vadeli yatırım borçlarının oransal artışının düşük olmasından görüyoruz. Arzu ederdik ki geçen yıl uygulanan politika; biraz daha kalınlama ve yatırım amaçlı krediler noktasında güçlü bir destek olması, uzun vadeli yatırımlar konusunda destek sağlanmasaydı. Ancak bunun yeterince gerçekleşmediğini görüyoruz. Uzun vadeli borçların önemi çok net. Geçen yıldan bu yıla geldiğimizde firmamızın uzun vadeli borç kaynaklarını bulamadığı gerçeğiyle karşı karşıyayız" ifadelerini kullandı. Bahçvan, Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen 11 ilde çok sayıda sanayi kuruluşunun ISO 500 Büyük listesi içinde her yıl yer aldığı hatırlatarak, "2021 listenizde bu rakam 72ydi. 2022 yılında ise bu sayının 66 olduğunu görüyoruz" dedi.

DEVREDEN KDV ALACAKLARININ ÇÖZÜMÜ İÇİN ÇAĞRI

Erdal Bahçvan sunumunda devreden KDV konusuna da dikkat çekti. Bahçvan devreden KDV ile ilgili olarak "ISO 500'ün devreden KDV yükü yüzde 107 oranında artarak 49 milyar liraya yaklaştı. Biz bu döngüyü, sık sık vurguladığımız gibi, sanayi kuruluşlarımızın, yüksek kaynak ihtiyacına karşın, devlete sıfır faiz ve sonsuz vade ile borç vermesi olarak tanımlıyoruz. Ne yazık ki bu döngü 2022'de de azalmak yerine artarak devam etmiş. Enflasyonun yüksek seyrettiği dönemlerde, paranın değeri hızla azaldığından bu sorun bugün artık daha önemli hale gelmiş bulunuyor. Çeşitli platformlarda pek çok defa gündeme getirdiğimiz üzere bu konuda sanayicinin çok rahatsız olacak çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Eximbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesi, bu sorunun en rasyonel çözümü olacaktır" diye konuştu.

AR-GE HARCAMASI YAPAN KURUMLARIN SAYISI GERİLEDİ

2022 yılında yapılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37,7 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörler aldı. Bu grubun payı bir önceki yıla göre 5,3 puan arttı. Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı 4,4 puan düşüşle yüzde 28,9'a, orta-yüksek teknoloji sanayilerin grubunun payı 1,1 puan düşüşle yüzde 27,2'ye geriledi. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin grubunun payı ise 0,1 puan artışla yüzde 6,2 oldu. ISO 500 içinde Ar-Ge yapan kuruluş sayısı, 2013'ten itibaren sürekli artarak, 2018'den sonra durağanlaştığı görüldü. 2021'de 265 olan Ar-Ge yapan kuruluş sayısı, 2022'de 260'a geriledi. 2022'de Ar-Ge harcamaları 16 milyar TL'yi aşarak, Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranı yüzde 0,36'ya düştü. 2019'da bu oran yüzde 0,58'de kade yükselmişti.

YABANCI İŞÇİ DEMOGRAFİK YAPIYI BOZAR

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıklayan **İstanbul Sanayi Odası** Başkanı **Erdal Bahçivan**'dan artan yabancı işçi istihdamıyla ilgili dikkati çeken açıklamalar geldi. Bazı **sanayiciler** arasında dile getirilen "mülteciler giderse çalışacak eleman bulamazız."

Sanayide çöküş olur" söylemleri hakkında görüşü sorulan Bahçivan, "Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına gelecek demografik ve sosyolojik yapısını sıkıntıya sokacak ve tehdit altına alacak olan bir nüfuslaşmaya biz **ISO** olarak net olarak karşıyız" dedi. Türkiye'nin

sanayisine nitelik, akıl ve değer katacak olan yabancı işçiler konusunda sıkıntı olmadığını ancak nitelik getirilmeden sadece emeğe dönük boyutuyla yabancıların ekonomiye destek katmasını doğru bulmadıklarını belirten Bahçivan, "Bu bizi sonu olmayan bir yola doğru götür-

rür" değerlendirmesinde bulundu. "Böylesi bir gidişatın Türkiye'yi sonu olmayan bir dehlize götürme riski var" diyen Bahçivan, sadece emeğe dayalı rekabet gücü oluşturmamanın gelecek nesilleri yük altında bırakacağını, kimsenin bunun sorumluluğunu alamayacağını vurguladı.

500'ün aktif büyüklüğü 3,9 TRİLYONA yükseldi

98 milyar dolara yaklaşan rakamıyla, tarihinin en yüksek ihracatına ulaşan Türkiye'nin en büyük 500 kuruluşunun aktif büyüklüğü 3,9 trilyon liraya ulaştı.

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO), Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarını açıkladı. İSO'nun hazırladığı verilere göre Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İLK 10'DA 4 OTOMOTİV MARKASI

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 mil-

yar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

ÜRETİMDEN SATIŞLAR 4 TRİLYON 485 MİLYAR TL

Araştırmaya sonuçlarına ilişkin konuşan İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, "Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışla geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artı-

rak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadı. Böylece üretimden satışlar yüzde 33,3 ile yüksek bir artış sergiledi" dedi.

ÖZKAYNAKLAR 1,4 TRİLYON LİRA OLDU

2022'de İSO 500'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 3,9 trilyon liraya yükseldiğini belirten Bahçivan, "Aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselmiş durumda. 2022'de özkaynaklar 624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü" diye konuştu.

İHRACATI YÜZDE 14,1 ARTTI

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aştığını söyleyen Bahçivan, "İSO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. İSO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de İSO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşmış oldu. İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz" beyanında bulundu.

AKTİFLERDEKİ BÜYÜME BORÇLANMA YERİNE ÖZKAYNAKLARDAN

SANAYİNİN DEVLERİ BELLİ OLDU

İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları belli oldu. **ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan** tarafından açıklanan araştırmada, 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş olurken, bu kuruluşu 189,2 milyar lira ile Star Rafineri takip etti

İstanbul Sanayi Odası (ISO) tarafından hazırlanan sanayi sektörünün devler liginin belirleyen ve 1968'den bu yana aralıksız olarak açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları kamuoyu ile paylaşıldı. **ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan** tarafından açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması' toplantısına **ISO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcıları İrfan Özhamaratlı ve Cemal Kesleş** katıldı. Öte yandan güncel **ISO 500**'ün yanında, son 5 yıldır olduğu gibi araştırmanın 50 yıl önceki yani 1973 yılında yapılan ve 100 Büyük Firma olarak yapılan araştırmanın içeriği de paylaşıldı. **ISO 500** çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş olurken, bu kuruluş uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2022 yılında da korudu. 2022 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 189,2 milyar lira ile Star Rafineri oldu. Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı. Sıralamanın ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2021 yılına göre bir değişiklik olmadı.

DEPREM BÖLGESİNDEN 66 FİRMA LİSTEDE

Geçtiğimiz yıllarda mayıs ayında paylaşılan araştırmanın, bu yıl 11 ilimizi etkileyen ve tüm Türkiye'yi yasa boğan deprem felaketi nedeniyle eylül ayında açıklan-

Çağlar ÇAGATAY

dığını ifade eden **Erdal Bahçivan**, "Bu yılın başında ülkemizi derinden yaralayan Kahramanmaraş depremini yaşadık. On binlerce vatandaşımızı kaybettik. Acılarımız hala çok taze. Dünyada eşi benzeri olmayan ve 11 ilimizi etkileyen felaketin ekonomik yıkımı da büyük oldu. Birçok sanayi tesisimiz haftalarca faaliyete geçemedi. Devletimiz bu bölgede mücbir sebep hali ilan ederek firmalarımızın vergisel yükümlülüklerini erteledi. Takdir edersiniz ki **ISO 500** Büyük Listesi içinde her yıl bu 11 ilimizden çok sayıda sanayi kuruluşumuz yer alıyor. 2021 listemizde bu rakam 72 idi. 2022 yılında ise bu sayının 66 olduğunu görüyoruz. Bu şirketlerimizin de mali verilerini paylaşabilme noktasına gelmesiyle birlikte **ISO 500** araştırmamıza başlayarak en kısa sürede tamamladık." diye konuştu.

ÜRETİCİ VE TÜKETİCİ ENFLASYONUNDA MAKAS GENİŞ

ISO 500'de üretimden satışların 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktığını kaydeden **Erdal Bahçivan**, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. **ISO 500** Büyük kuruluşlarının üre-

timden satışlardaki reel değişimlerine baktığımızda da şu sonuç dikkat çekiyor: 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu anındığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor.

Reel değişimleri hesaplarken son yıllarda hep yaptığımız gibi bu yıl da, yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandık. Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada **sanayicinin** ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor."

SANAYİCİ ESAS FAALİYETLERİNE ODAKLANDI

2022'de net kambiyo karlarındaki ivme kaybının etkisiyle üretim faaliyeti dışı gelirlerin sınırlı artış gösterdiğinin altını çizen **Erdal Bahçivan**, konu ile ilgili şunları söyledi: "Başka bir deyişle 2022'de üretim faaliyeti dışı gelirlerin karlılığı katkısı bir hayli azalmış bulunuyor. 2022 yılında **ISO 500**'ün diğer faaliyetlerden oluşan gelir ve karları 683 milyar lira iken, gider ve zararları 572 milyar lira olarak gerçekleşmiş. Bu iki rakam arasındaki fark alındığında, **ISO 500**'ün üretim faaliyeti dışı net geliri 111 milyar lira artmış ve bir önceki yıla göre artış oranı da yüzde 14,6 ile sınırlı düzeyde gerçekleşmiş. **Sanayinin** son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerine de dikkatimizi çekmek istiyorum. Üretim faaliyeti dışı gelirlerinin dönem kar ve zarar toplamı içindeki payının son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar gerilediğini görüyoruz. Bu da bize **sanayicinin** son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve karını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor."

KÂRLILIK RASYOLARI GEÇEN YILA GÖRE DÜŞÜK

ISO 500'ün satışlarının yanı sıra kaynaklarını verimli kullanarak karlarını da yüksek oranlarda artırdığını ve bu alanlarda genel olarak başarılı bir performans sergilediğini belirten **Erdal Bahçivan**, "ISO 500'ün 2022'de faaliyet karı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet karlılığı oranı, yüzde 14,8'den 2 puan düşüşle yüzde 12,8'e geriledi. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVOK karlılığı oranı, aynen faaliyet karlılığında olduğu gibi 21 puan düşüşle yüzde 175'ten yüzde 154'e geriledi. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar liradan 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor." ifadelerini kullandı.

2022'de **ISO 500**'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 21 trilyon liradan 3,9 trilyon liraya yükseldiği bilgisini veren **Erdal Bahçivan**, aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıkların yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıkların ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükseldiğini söyledi. Aktiflerdeki büyümenin geçmiş yıllardan farklı olarak borçlanmadan ziyade öz kaynak yoluyla finanse edildiğine dikkat çeken Bahçivan, 2022'de öz kaynakların 624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 arttığını, toplam borçların 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdüğünü belirtti. Bahçivan, yüksek karların desteğinin yanı sıra borçlanma imkanı ve eğitimdeki düşüşün etkisiyle, **ISO 500** kuruluşlarında borçların payının yüzde 70,7'den yüzde 64,3'e gerilediğini, öz kaynakların payının da yüzde 29,3'ten yüzde 35,7'ye çıktığını dile getirdi.

İSO BAŞKANI UYARDI

Yabancı işçiler nüfus yapımızı sıkıntıya sokar

Birinci sıraya yerleşen Tüpraş, Kocaeli İzmit'te yer alıyor.

İstanbul Sanayi Odası'nın (İTO) her yıl açıkladığı '500 Büyük Sanayi Kuruluşu Listesi' açıklandı. İlk sırayı 418.4 milyar liralık satışlarıyla bir kez daha Tüpraş aldı. İlk 10 şirketten 4'ü Koç'a ait. İlk 10'da Türkiye'nin ikinci önemli ekonomik topluluğu Sabancı'ya ait bir şirket yer almadı. İlk 10 şirket şöyle sıralandı: Tüpraş, Star

Bahçivan

Rafineri, Ford, İstanbul Altın Rafinerisi, Ereğli Demir ve Çelik, İskenderun Demir ve Çelik, Toyota, Arçelik, Oyak-Renault, TOFAŞ. İTO Başkanı **Erdal Bahçivan**'dan "yabancı işçi" tepkisi geldi. Bahçivan, "Demografik ve sosyolojik yapıyı sıkıntıya sokacak nüfuslaşmaya karşıyız" dedi.

500 Büyük Sanayi arasında TÜPRAŞ yine birinci

İSTANBUL Sanayi Odası'nın (İSO) hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması"na göre, en büyük 500 sanayi kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi.

"Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması"nın sonuçları, İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** tarafından açıklandı.

Buna göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla üçüncülüğün ikinciliğe yükselirken, Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, onu 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye ba-

samak yükselmesi dikkati çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, İSO 500 çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli

depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi. Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,72 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayicinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor." açıklamasında bulundu. **Erdal Bahçivan**, üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmanın ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi.

Faaliyete geçen fabrika azaldı

AĞUSTOS ayında sanayi siciline kaydolun firma sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre %30,5 azaldı. Faaliyete başlayan firma sayısı ağustosta 905, ocak-ağustos döneminde 8 bin 388 oldu. Sanayi sicilinde kaydolun firmalar, ağustosta bir önceki yıl aynı aya göre yüzde 30,5, ocak-ağustos döneminde ise yüzde 27,4 düştü. 2023'te mayıs ve temmuz ayları dışında aylık bazda düşük seyrin devam etti. Sanayi sektöründe firmalar, faaliyete başladıklarında sanayi siciline kaydolmak zorunda. Sanayinin üç ana sektörüne bakıldığında, madencilik ve taşocakçılığında aylık bazda düşüş yüzde 37,8, imalat sanayinde yüzde 29,9 ve elektrik-gaz-buhar sektöründe yüzde 43,8 oranında olarak gerçekleşti.

Türkiye'nin birçok kentinde Suriyeliler başta konfeksiyon olmak üzere çeşitli iş kollarında çalışıyorlar.

Patronlardan yabancı işçi yanıtı: Demografik yapıyı sıkıntıya sokar

Suriyeli sığınmacıların **sanayideki** rolüyle ilgili soruya **İSO Başkanı** Bahçivan'dan "Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına sosyolojik ve demografik yapısını sıkıntıya sokacak, tehdit altına alacak olan bir nüfuslaşma yapısına **İSO** olarak karşıyız?" yanıtı geldi.

bir yolculuğa doğru götürür" dedi. Bahçivan, sözlerini "Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına sosyolojik ve demografik yapısını sıkıntıya sokacak, tehdit altına alacak olan bir nüfuslaşma yapısına **İSO** olarak karşı olduğumuzu, net bir şekilde karşı olduğumuzu söylemek istiyorum. Böylesine bir göçün bizi sonu olmayan bir dehlize götürme riski var. Sadece ve sadece emeğe dayalı bir rekabet unsuru olarak biz **sanayideki** istihdamın önünü sınırsız bir şekilde açarak yarınki nesillerimize vereceğimiz toplumsal sorun adına bizi ciddi anlamda yük altında bırakır. Ancak tekrar söylüyorum; değer, birikim ve tecrübe kazandıracak boyutta seçilmiş bir iş gücünün yabancılarla da desteklenmesi noktasında hiç itirazımız yok. Bunun ölçüsünü kaçırma noktasında hiçbirimiz mesuliyet alamayız." diye sürdürdü.

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** dün Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarını açıkladı. Açıklaması sonrası Bahçivan'a "Mültecilerin istihdamının **sanayiciler** açısından önemi ne?" sorusu yöneltildi. Türkiye'nin üretimine nitelik, akıl ve değer katacak yerli veya yabancı herkese ihtiyaç olduğunu vurgulayan Bahçivan, "Ancak sadece ve sadece nitelik getirmeden emeğe dönük boyutuyla yabancıların ülke ekonomisine ve üretimine destek katma noktasına bakacak olursak bu bizi maalesef sonu olmayan

'AKP iktidarı Türkiye'yi Araplaştırmaya çalışıyor'

Namık Kemal Zeybek

ATA Parti Genel Başkanı Namık Kemal Zeybek, Türkiye'nin en büyük sorunu haline gelen sığınmacılar ile ilgili sert bir açıklama yaptı. Zeybek, "Bunlar sığınmacı, mülteci muhacir, ya da ensar-muhacir meselesindeki muhacirler değildir. Bunlar yani bu Suriye'den getirilenler, Suriyeli yerleşmecilerdir. Bunlar Türkiye'ye yerleştirilmek üzere getiriliyorlar. Kim getiriyor? Büyük Orta Doğu Projesi (BOP) için uğraşanlar. Bunlar

rın gönderilmeleri BOP açısından şöyle önemli. Böylece Suriye'de alan boşaltılması oldu ve o alana da PKK devleti yerleştirildi. Bugün artık güneyimizde, ordusuyla eğitim ile bir PKK devleti fiilen vardır. Türkiye bu beladan kurtulmalıdır" dedi. Zeybek, Türkiye'yi 20 yılı aşan süredir yöneten AKP iktidarının, BOP projesine uyum sağlayarak Türkiye'yi Araplaştırmaya çalıştığına da dikkat çekti.

73 HALKA AÇIK ŞİRKETİN 65'İNİN HİSSE FİYATI EN AZ İKİYE KATLANDI

Halka açık şirketler kârda geriledi ama hisseleri uçtu

ŞEBNEM TURHAN

Son yıllardaki halka arz furiasından az da olsa İstanbul Sanayi Odası'nın sanayinin en büyük 500 listesi de nasibini aldı. 40 şirketin halka arz edildiği 2022 yılına ait ISO500 listesine 4 adet 2022 yılında halka açılan şirket ile önceki yıllardan halka arz olan 4 adet şirket katıldı. Böylece listede halka açık şirket sayısı 73 ile tüm yılların zirvesini gördü. Listede halka arzı bu yıl yapılan 9 şirket de yer aldı böylece aslında listede 82 halka açık şirket bulunuyor. Halka açık şirketlerin dönem karında payı düşse de hisse performansları katlanarak arttı.

ISO500 verilerine göre 2017-2021 dönemlerinde 65-69 olan halka açık şirket sayısı 2022 yılında 8 adet arttı ve 73'e yükseldi. 2022 yılında özellikle işletme sermayesi bulma konusunda sıkıntı yaşayan şirketler halka arza yönelerek finansal kaynağa erişim sorunlarını aşmayı hedeflerken, hisselerin tavan serisi ise halka arzlarla yoğun talep göstermesine neden oldu. Böylece hem şirketler finansal erişim sağladı hem de hisselerin değeri beklentilerin çok çok üzerinde artış gösterdi.

Dönem kârı toplamındaki payı 12,6 puan geriledi

ISO500 verilerine göre sayıdaki artışa rağmen halka açık şirketlerin ISO500'ün temel göstergeleri ile toplam büyüklükleri içindeki payları ise farklı sonuçlar ortaya koydu. 2021'den 2022'ye halka açık şirketlerin üretimden satışlar içindeki payı yüzde 30,8'den yüzde 32,3'e, ihracattaki payı yüzde 30,8'den yüzde 34,1'e ve faiz, amortisman ve vergi öncesi kar/zarar payı ise yüzde 32,6'dan yüzde 33,2'ye çıktı. Buna karşın dönem kar ve zarar toplamındaki payı ise yüzde 46,2'den yüzde 33,6'ya sert düşerken özkaynak payı da yüzde 30,5'ten yüzde 28,7'ye, toplam aktifler payı da yüzde 30,6'dan yüzde 30,3'e düştü.

Hisse performansında

İlk 10'da ağırlık ilk 100 dışından

Hem ISO500'ün hem halka açık şirketlerin hem de dönem karında birincilik TÜPRAŞ'ın olsa da geçen yılki hisse performansı açısından TÜPRAŞ kendine 21'inci sırada yer bulabildi. Birincilik dönem karı sıralamasını vermeyi istemeyen genel sıralamada 264'üncü olan ve ISO500 listesine 2022'de dahil olan Qua Granit'te. 9 Nisan 2022'de borsada işlem görmeye başlayan Qua Granit hisseleri yılsonuna kadar yüzde 778,5 yükseliş gösterdi. İkincilik ise genel sıralamada 270'inci, dönem karı sıralamasında ise 192'inci olan ve hisseleri yüzde 627,2 artan Hektaş'a ait. Anadolu İsuza ise yine

Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu listesinde halka açık şirketlerin sayısı 73'e çıktı ama toplam dönem karından aldıkları pay 12,6 puan birden geriledi. Halka açık şirketler dönem karında kan kaybetse de hisseleri Borsa İstanbul'da kat be kat artış gösterdi.

ISO500 halka açık şirketler

	Genel sıra	Dönem kârı sıra	Hisse performansı (%)		Genel sıra	Dönem kârı sıra	Hisse performansı (%)
Qua Granite	264	-	778,5	Ak Enerji	69	-	192,9
Hektaş	270	192	627,2	Vestel Elektronik	38	-	184,5
İsuza	205	-	572,6	Aksa Alkiliik	45	53	178,8
Ulusoy Un	273	200	441	Oyak Çimento	73	-	166,1
TuKaş	256	73	426	Erciyas	452	-	166,1
Pınar Süt	165	316	350,5	Petkim	25	386	155,9
Aygaz	27	433	333,2	Dötaş	160	-	151,5
Europap Tezol	431	-	329,6	Goodyear	145	454	151,2
Kimpur	204	-	323,1	İzdemir	42	-	143,8
SASA	22	31	316,3	Nuh Çimento	183	96	143,7
Doğanlar Mobilya	335	294	314,7	Anadolu Efes	220	497	143,7
Menderes Tekstil	321	240	306,5	Deva Holding	231	77	142
Boğaziçi Beton	294	-	304,6	Arçelik	8	86	141,1
Pınar Et	484	329	295,7	Tofaş	10	14	137,8
Ulusoy Elektrik	462	-	291,7	Sun Tekstil	381	-	135,4
Ege Endüstri	424	-	266,9	Coca Cola	60	-	135,2
Akçansa	102	178	259,6	Bossa	382	-	133,8
Tümosan	291	152	246,5	Klimasan	370	284	133,2
Cemtaş	296	97	245,7	Ford	3	6	132,7
Gübretaş	123	126	243,9	Kervan Gıda	391	256	130,8
Tüpraş	1	1	243,2	Bagfaş	249	156	129,3
Cimsa	158	122	239,9	Jantisa	293	155	123,7
Bak Ambalaj	457	-	230,3	Tuborg	197	-	122,2
Şişecam	14	8	227,1	Ege Profil	253	-	121,5
Ege Seramik	472	273	226,1	Kocaer Çelik	92	-	119
Türk Traktör	47	-	221,3	Brisa	62	57	118
Yataş	188	143	217,4	Sarkusyan	29	124	116,2
Göltaş	415	331	216,3	Kardemir	28	-	108,2
Kordsa	130	376	214,2	Kartonsan	331	144	92,3
Borusan	57	484	211,3	Vestel Beyaz Eşya	19	-	83,11
Tat Gıda	365	238	210,2	Erbosan	413	205	69
Europen	440	211	208,7	Erdemir	5	3	67
Dyo Boya	245	-	207	İsdemir	6	5	59,7
Otokar	97	130	206,5	Kent Gıda	260	159	28
Enerjisa	24	-	201,7	Banvit	88	476	-1,44
Aselsan	20	9	199,1	Türk	-	-	-
Yayla Gıda	274	-	195,8	Prysmian	184	-	-42,3

Halka açık kuruluşların temel göstergeler içindeki payları (%)

	2021	2022
Üretimden satışlar (net)	30,8	32,3
İhracat	30,8	34,1
Dönem kâr ve zarar toplamı (VÖ)	46,2	33,6
FAVÖK	32,6	33,2
Toplam borçlar	30,7	31,3
Özkaynak	30,5	28,7
Aktif toplamı	30,6	30,3
Ücretle çalışanlar	23,1	24,4
Net katma değer	27,5	28,1

dönem karı sıralamasını vermeyi tercih etmemiş ancak genel sıralamada 205'inci, hisse performansı ise yüzde 572,6 olarak dikkat çekti. Ulusoy Un, genel sıralamanın 273'üncüsü, dönem karı sıralamasının 200'üncüsü hisse performansı olarak ise dördüncü sırada yer alıyor. TuKaş genel sıralamada 256'ncı olsa da dönem karında 73'üncülük ile ilk 100'de. Yüzde 426'lık hisse performansıyla TuKaş beşinci sırada yer aldı. Pınar Süt genel sıralamada 165'inci, dönem karı sıralamasında 316'ncı ama hisse performansında yüzde 350,5 ile altıncı olmayı başardı.

İlk 100 içinden hisse performansında ilk 10'a girebilen iki şirketten

biri ise Aygaz. Aygaz genel sıralamada 27'nci olsa da dönem karı sıralamasında 433'üncü sırada bulunuyor. Hisseleri ise Aygaz'ın 2022 yılında yüzde 333,2 getiri sağladı. 2021'de halka açılan Europap Tezol genel sıralamada 431'inci ama yüzde 329,6'lık hisse performansı ile sekizinciliği aldı. 28 Nisan 2022'de hisseleri borsada işlem görmeye başlayan Kimpur genel sıralamada 204'üncü yüzde 323,1 getirisiyle hisse performansında ise dokuzuncu sırada. Onunculuk ise 2022'ye damga vuran SASA'ya ait. SASA genel performansıyla 22'inci, dönem karıyla 31'inci sırada yer alırken yüzde 316,3'lik hisse fiyatı artışıyla onuncu sırada yer alıyor.

65 şirketin hisse fiyatı en az ikiye katlandı

Karlılıkta ilk 10'da yer alan şirketlerde ise hisse performansları ise görece zayıf oldu. Dönem karı sıralamasında üçüncü olan Erdemir 2022 yılında hisse fiyatını yüzde 67 artırırken, yine dönem karı sıralamasında 5'inci olan İsdemir'in hisse fiyatı yüzde 59,7 yükseliş sağladı. Dönem karında 6'ncı sırada bulunan Ford Otomotiv hisseleri yüzde 132,7 sağlarken, sekizinci sırada yer alan Şişecam'ın hisseleri yüzde 227,1 arttı. Dönem karında 9'uncu sırada bulunan Aselsan'ın hisse performansı ise yüzde 199,1 oldu. ISO500 listesinde yer alan sadece iki şirketin 2022 yılında hisseleri kayıp yaşadı. Bunlardan Türk Prysmian 2022 yılını yüzde 42,3 kayıpla tamamarken, Banvit hisseleri ise yüzde 1,44 geriledi. Diğer 73 şirketin arasında 65'inin hisse fiyatı iki katı veya daha fazla artış gösterdi.

Antep ve Maraş'taki gerileme dikkat çekti

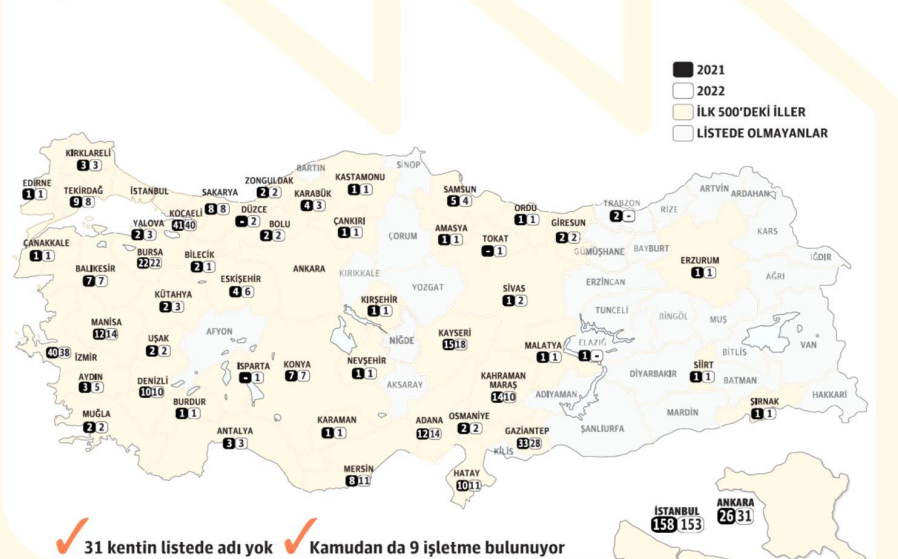
HANDANSEMA CEYLAN

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) her yıl geleneksel olarak açıkladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" listesi 2022 çalışması sonuçları belli oldu. Şubat ayında Kahramanmaraş merkezli yaşanan ve 11 ili derinden etkileyen depremin izleri bu araştırmada görünmüyor. Ancak deprem kentlerinin önceki performansları önümüzdeki yıl için önemli bir veri olarak kaydedilmiş oldu. Araştırmaya göre devler liginde deprem bölgesinden Adana, Osmaniye, Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş ve Malatya var. Elazığ, Şanlıurfa, Adıyaman ve Diyarbakır'ın ise zaten 2022'de hiçbir firması listede bulunmuyor. Hatta depremin etkileri henüz rakamlara yansımada da Gaziantep ve Kahramanmaraş için geçen senenin kötü geçtiği tablo-dan görülmüyor. Gaziantep'in 33 olan firma sayısı 5 eksikle 28'e geriledi. Kahramanmaraş'ın da 2021 verilerine göre devler arasında olan 14 firması varken, bu rakam 2022 verilerine göre 4 eksikle 10'a düştü. Elazığ da tek firma ile temsil ediliyor, onu da listeden kaybetti. Firmaların pandemi ve navlundan kaynaklanan sebeplerle listeden ayrıldığı belirtiliyor.

Öte yandan yine deprem kentlerinden Adana ve Hatay ise firma sayılarını artırdı. Adana, 12 firma ile temsil ediliyor, devler ligindeki firma sayısını 2022'ye göre 14'e çıkardı. Hatay ise 10 firmasının yanına bir firma daha ekledi. Listenin bir başka notu, gelişen teknolojiye göre 2007'den bu yana gazetemizin yaptığı haritalar incelendiğinde İstanbul'un aradan geçen bu dönemdeki kan kaybı 74 firma ile yüzde 31 oldu. Listenin verileri için **sanayinin** İstanbul'dan taşınması yetmiyor. Firmaların da merkezlerini İstanbul dışına yerleştikleri, kentlerin ticaret ve **sanayi** odalarına taşınmaları gerekiyor. Zira liste firmaların hangi odaya kayıtlı olduğuna göre düzenleniyor. Bu nedenle, **İSO 500'de** daha çok firmayı kente barındıran da esas olan rakamlar odaların kayıtlarına göre tutuluyor.

Devler liginde Türkiye'nin 31 kentliğin yer almazken, 17 kentli de sadece bir firma ile listede temsil ediliyor.

338
Anadolu'dan
toplama firma
sayısı

✓ 31 kentin listede adı yok ✓ Kamudan da 9 işletme bulunuyor

ARTIRANLAR

EKSİLENLER

KENT SAYISI ARTTI

Listeye en hızlı dönem şehir sayısı oldu. Kent geçen sene listeye veda eden iki firmaya yeniden üst lige çıkarak, listeye döndü. Ayrıca da üç yıl ara verildi devler ligine yine isimleri yazıldı. Yeniden listeye dönen bir başka kent de Tokat. Tokat dört yıl sonra isimli yeniden listeye kaydetti. Ancak devler ligine veda edenler de var. İlk Elazığ, Elazığ'ın kenti temsil eden tek firması da listeden dışlandı, yerini isim listeden silindi. Öte yandan Trabzon'un geçen yıl devler liginde olan iki firması da listeye veda etti. Böylece 16 yıl arandan kent listeden düştü.

TEK FİRMALARI VAR

BAŞKANLAR: ZOR BİR SÜREÇTE OLMAMIZA RAĞMEN SANAYİCİ ÜRETMEYE DEVAM EDECEK

ZEKİ KIVANÇ/ADANA SO BAŞKANI

"FİRMA SAYIMIZ HER YIL ARTIYOR"

●2020'de 10, 2021'de 12 firma ile temsil edilen Adana'mız bu yıl 14 **sanayi** firması ile **İSO 500** sıralamasına girdi. İli yolda toplam 4 yeni **sanayi** kuruluşumuzun sıralamada yer alması bizim için sevindirici ama Adana **sanayisi** için yeterli değil. Adana önümüzdeki dönemde yapımı devam eden ve yeni yatırım alanları ile birlikte bu sayıyı çok daha yukarı çıkartacak potansiyele sahibiz.

NAZMI YARIS/BALIKESİR SO BAŞKANI

"28 FİRMA BİZLERİ OLUNDI"

●Balıkesir **Sanayi Odası'nın** kayıtlı 28 firma listeye yer alması bizi onurlandırıyor. Listeye giren her bir üyemiz teker teker, ülkeye olan katkılarının, üretimlerinin artarak devamını diliyoruz.

SELİM KASAPÖZ/DENİZLİ SO BAŞKANI

"DENİZLİ YERİNİ KORUDU"

●Geçen yıl gibi 12 firma ile listeye yer aldık. Bu yıl listenin çikan bir gıda firmasının yerine, yine gıda sektöründen yeni bir firmamız katıldı. Denizli, özellikle üç büyük ilimiz haricinde Anadolu'daki iller arasında 7 sıradaki yerini korudu. Önümüzdeki yıllarda listeye firma sayımızın artacağı olan inançımız sarsılmaz. Ekonomi olarak **sanayinin** zor bir süreçte geçtiğini farkındayız ancak bizim **sanayicimiz**, üretimin ve ülkesine katkı sağlamaktan vazgeçmeyecekler.

ADNAN ÜNVERDİ/GAZİANTEP SO BAŞKANI

"ÖVP BAŞKANLIĞI ARTIRACAK"

●Bu yıl da listeye varımız katıldı. Gaziantep'in ikinci 500 listesinde de yer alacağından kuspumuz yok. Ekonomide zor bir süreçten geçiyor ancak ÖVP kararlarının uygulanmasıyla birlikte başarımızın daha da artacağına güvünüyorum. Listeye yer alan firmalarımızı kutluyorum.

MEHMET BÜYÜKSİMİTÇİ/KAYSERİ SO BAŞKANI

"SANAYİCİNİN PERFORMANSI YÜKSEK"

●500 ik 500 sıralamasında geçen yıl 18 firmamız yer almıştı, bu sene dünyada yaşanan tüm zorluklara rağmen 17 firmamız bu listeye girmeyi başardı. **Sanayicimizin** göstergesi üstün performans, ülke ekonomisinin büyümesine ve kalkınmasına ciddi anlamda

destekliyor. Bu vesile ile Türkiye'nin **sanayicilerine** katkısı sunan ve sıralamaya girmek güçlüğüne kabartan tüm firmalarımıza teşekkür ediyorum.

AYHAN ZEYİNOĞLU/KOCAELİ SO BAŞKANI

"500 BÜYÜK TE 83 FİRMAMIZ YER ALDI"

●500'nun açıkladığı listede, firma merkezlerinin başka illerde olmasına rağmen Kocaeli firma sayısı 40 olarak görünüyor. Merkezleri başka illerde oldu, üretimleri illerimizde olan firmaların dikkate aldığımızda 2022 yılında 83 işletmemizin Türkiye'nin en büyük 500 firması içerisinde yer aldığını memnuniyetle görüyoruz. 83 firmamızın 32'si yabancı sermayeli firmalardan oluşuyor. Listeye giren başarısını gösteren tüm firmalarımıza teşekkür ediyor, başkanların devamını diliyorum.

HAKAN SEFA ÇAKIR/MERSİN SO BAŞKANI

"MERSİN'DEN 18 FİRMAMIZ LİSTEDE"

●Sekizi MTSO'ya kayıtlı Mersin'de faaliyet gösteren toplam 18 firma listeye yer aldı. Odamız kayıtlı olanlarımızın üretimden satışları 41 milyar lira. Mersin firmalarımızın bu listede artarak yer alması ve ekonomik sorunlara rağmen geçmiş yıllara göre sıralamalarını yukarılara taşınması çok önemsiyoruz. Bundan sonraki hedefimiz tüm sektörlerde kümelenme mantığıyla çalım ve sektörlerin verimliliğini artırmak olacaktır.

A. AKGÜN ALTUĞ/SAKARYA SO BAŞKANI

"36 FİRMAMIZ LİSTEYE GİRDİ"

●Bu liste sadece üretimi değil, ülkenin gelişimindeki çalım başlıları de temsil ediyor. Salgın, afet, enflasyon derken ülkemiz ekonomisi üretim gücüyle ayakta durdu. Sakaryamız da bu gücün farkında olarak üretimi odajına almış şekilde ilerledi. Yeni yatırımları hızla hayata geçirip çok daha fazla firmayı şehrimizi temsil edecek.

SALİH ZEKİ MURZUOĞLU/SAMSUN SO BAŞKANI

"ZORLUKLARA RAĞMEN ÜRETİM SÜRÜYOR"

●Yaşanan tüm ekonomik zorluklara rağmen Samsunlu **sanayiciler** üretimi, istihdam ve ihracata devam ederek başarıyı öykülerini yazıyor. Önümüzdeki dönemde bu sayının daha da artacağına inanıyorum. Çünkü Samsun'da bu potansiyele var. Bundan önce olduğu gibi bundan sonra da listedeki firmalarımızın

■ Ulusoy Un, 273. sırada yer aldı

2022 yılını 20 milyar 434 milyon TL satış hasılatıyla kapatan Ulusoy Un, **İSO 500** listesinde göre Türkiye'nin en büyük 273. **sanayi** kuruluşu oldu. 2021 yılına göre listede 102 basamak birden yükselen Ulusoy Un, aynı zamanda Türkiye'nin en çok ihracat gerçekleştiren 205. firması listeye de yer aldı. Ulusoy Un, **İSO 500** firmaları arasında net dönem karına göre yapılan sıralamada ise yüksek bir performans sergileyerek listenin 200. sırasına yerleşti.

sayısını artması için elimizden gelen tüm gücümüzle katkı sunmaya devam edeceğiz.

RAHİM KUL/BALIKESİR SO BAŞKANI

"FİRMALARIMIZ ÖZVERİLE ÇALIŞTI"

●Listede Balıkesir'den 11 firma yer aldı. Firmalarımızın üretme aza vermeksizin büyük bir özveriyle yapmış olduğu çalışmaların, önümüzdeki yıllarda bu başarılarımızın için artmasını temenni ediyorum. Şehrimizin ve ülkemizin gelişmesine ve kalkınmasına katkı sunan tüm firmalarımızı kutluyor, başkanların devamını diliyorum.

ADEM YILMAZ/BANDIRMA SO BAŞKANI

"LİSTEDEKİ SAYIMIZI ARTIRACAĞIZ"

●Odamız kayıtlı 1 firmamız **İSO 500** arasında yer aldı. Firmalarımız özveriyle çalışanlar sonucu elde etmiş oldukları başarıdan dolayı tebrik ediyorum. Gelecek yıllarda bu sayının artarak devam etmesini diliyorum.

TUNCAY YILDIRIM/GAZİANTEP SO BAŞKANI

"BÖLGEMİZ DEPREMDEN ETKİLENDİ"

●2022'de listede 28 firma yer aldı ancak bir önceki yıl 33 firmamız listeye girmişti. Bu düşüşün sebeplerinden birinin bölgemizdeki yaşanan deprem felaketinin ekonomiyi olumsuz etkilediğinden dolayı da unutmamak gerekir. Bilirizsunuz ki bölgedeki büyük sebep hali halde edilecek firmamızın vergisi yükümlülükleri ertelenildi. Dolayısıyla firmalarımız ilk verileri **İSO 500** araştırması ile paylaşabilme olanağı da bulamadı.

■ Sarıgözoğlu, ilk kez listeye girdi

1957 yılında kurulan bugün Manisa, Akсарay, Bursa ve Kocaeli olmak üzere 4 farklı şehirde kurulu 6 fabrikasından binden fazla çalışanla otomotiv yan **sanayi** olarak hizmet veren Sarıgözoğlu, **İSO** ik 500 listesinde girmenin gururunu yaşıyor. Listeye bu yıl ilk kez giren Sarıgözoğlu Hidrolik Makine, 494. sırada yer aldı. Sarıgözoğlu YK Başkını Mustafa Sarıgözoğlu, "2022 gibi zorlu bir yıl verileri karşısında **İSO** ik 500 listesinde girmenin sevincini yaşıyoruz. Dileğimiz listede kalıcı olmak" dedi.

İnanyorum ki bu yıl araştırmaya katılma olanağı bulamayan firmalarımız oldu.

ÖMER GÜLSOY/KAYSERİ SO BAŞKANI

"HEP BİRLİKTE ÇALIŞACAĞIZ"

●İstikrarlı büyülemizin büyük bir azim ve kararlılıkla sürdürerek, **İSO 500**'e adını yazdaran tüm şirketleri ve çalışanlarına yürekten kutluyorum. Ebbette bu listede olmayı hak eden daha çok şirketimiz var. Önümüzdeki dönemlerde bu sayıyı daha da artırmak ülke ekonomisine katkı sağlamak, Türkiye'de daha fazla Kayseri, dünyada daha fazla Türkiye için hep birlikte çalabacağız.

MEHMET ÖZVURT/NİZİP SO BAŞKANI

"EKONOMİYİ KATKI SUNMAYA DEVAM"

●Nizip'ten iki firma **İSO 500** listesinde yer alarak bizlere büyük bir gurur yaşattı. Nizip, çalışan, üretin, istihdam eden, ihracat yapan ve katma değer yaratan bir ilçeyiz. Ülke ekonomisine katkı sunmaya devam edeceğiz.

MEHMET ÇETİN/BALIKESİR SO BAŞKANI

"FİRMALARIMIZ BİZLERİ GURURLANDIRDI"

●Borsamıza kayıtlı üyelerimizi tebrik ediyorum. Türkiye'nin en büyük **sanayi** kuruluşları arasında yer alan ve ülkemizin değerli üretin tüm firmalarımız bizleri her zaman gururlandırıyor. Türkiye'nin 500 büyük **sanayi** kuruluşu sıralamasında yer alan ve ülkemiz ekonomisine katkı koya tüm firmalarımıza teşekkür ediyorum.

CAN ATA TAN/BANDIRMA SO BAŞKANI

"ÜYELERİMİZ ÖN SAFLARDA YER ALDI"

●2022 yılına ait **İSO 500** sonuçları, **sanayicimiz** zorlu bir yıl geçirdiği bir performans tanımadığımız bir kenti temsil ediyor. Üyelerimiz, her zaman olduğu gibi 2022'de de ülkemizin büyüme ve kalkınmasında en ön saflarda yer aldı.

MEHMET ANINCI/GAZİANTEP SO BAŞKANI

"BUNDAN SONRA DAHA OLUMLU GEÇECEK"

●Pandemi ve depremi arka arkaya yaşadığımız göz önüne alınırsa listeye yerimizi yadrigıyız. Gaziantep **Sanayisi** depremden çok etkilenmesine rağmen, işinin başında üretimini sürdürüyor. Depremlerin ardından Gaziantep'te iş kaybı yasadık ancak yine de başan listesinde varlığımız bir kere daha ispatlandı. Bundan sonraki sürecin daha olumlu geçeceğini öngörüyoruz.

ABDULLAH ÖZDEMİR/MERSİN SO BAŞKANI

"TARIM VE GIDACILAR AĞIRLIKLI"

●500 ik 500 **sanayi** kuruluşu içerisinde yer alan ilimize bağlı 11 firmayı kutluyorum. Listeye yer alan 11 firmamız 6'sı tarım ve gıda sektöründe faaliyet gösteriyor. "Ülkeler ülkelerle şehirler şehirlerle yarış" anlayışı doğrultusunda, kaliteli ürünlerle daha fazla firmamızın markasıarak önümüzdeki yıllarda bu listeye yer almasını ve hem ilimizin hem de ülkemizin zenginleşmesine katkı sağlamanı en büyük temennimizdir.

CENGİZ ŞİMŞEK/GAZİANTEP 058 BAŞKANI

"FİRMA SAYIMIZI ARTIRACAĞIZ"

●2022 yılında enerji fiyatlarında yaşanan artıştan kaynaklı avantajımızı kaybettik. Artan maliyetlerin etkisiyle üretmeye devam ediyoruz etkisi de **İSO 500** araştırması sonuçlarında karşımıza çıktı. Listede bir önceki yıl yer alıp bu yıl yer almayan firmaların emek enerji yoğun sektörlerinde faaliyet gösteren firmalar olduğuna görüyoruz. Önümüzdeki dönem için umutluyuz, toparlanıp firma sayımızı artıracız.

MEHMET YALÇIN/KAYSERİ 058 BAŞKANI

"TÜM FİRMALAR KUTULUYORUM"

●500 ik 500'de 2022'de 18 firmamız yer almıştı. Bu yıl büyük çoğunluğu Kayseri 058'de yerleşik 17 firmamız listeye girmeyi başardı. Sıralamaya giren tüm firmalarımız ülkemiz ekonomisine, ihracatına ve istihdamına sağladıkları büyük katkılardan dolayı tebrik ediyor ve başkanların devamını diliyorum.

ÖNERİ - YORUM Şeref Oğuz şeref.oguz@nbe.com.tr

Sanayide teknoloji yürüyüşümüz patinaj yapıyor

Istanbul Sanayi Odası'nın **ISO-500** araştırması, **sana-yide** yapısal dönüşümün kendisini giderek daha fazla hissettirdiğini ortaya koyuyor. Başkan **Erdal Bahçıvan**; Yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayilerin** %6,2'ye takılıp kalmasına dikkat çekiyor ve "Bu durum yapısal değişime işaret etmekten uzak" diyor.

Sanayimizin teknolojik yapısına dair ipuçları, benim en fazla ilgimi çeken bulgular... 2022'de yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı %37,7 ile **orta-düşük teknoloji yoğunluklu** sektörlerin aldığı görülüyor. Bu grubun payı bir

önceki yıla göre **5,3 puan** artmış. Buna karşılık **düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin** payı **4,4 puan** düşüşle %28,9'a, **orta-yüksek teknoloji**li **sanayiler** grubunun payı **1,1 puan** düşüşle %27,2'ye gerilemiş durumda.

SAHİ, NEDEN TEKNOLOJİ KULLANIMINDA PATİNAJ YAPIYORUZ?

Yaratılan katma değer in teknoloji yoğunluğuna baktığımızda, özellikle son yıllarda **düşük teknoloji**den **orta-düşük teknolojiye** doğru bir kayma dikkat çekiyor. Ama **orta-düşük**ten **orta-yüksek teknolojiye**, **orta-yüksek** tekno-

lojiden **yüksek teknolojiye** geçişte ise bir patinaj söz konusu...

Oysaki küresel rekabetin yolu **Ar-Ge** ve **inovasyondan** geçiyor. Başkan **Bahçıvan**; "Önümüzdeki dönemde bu doğrultuda bir **sana-yileşme** perspektifi benimsenmesi kaçınılmaz" diyor. Bu da yetmez, **Ar-Ge** ve **inovasyonu içselleştirmek**, gerekli çabayı harcamak ve yatırımdan kaçınmamak şart...

İKİ SORU İKİ CEVAP

Ar-Ge yapan kuruluş sayısı ne yönde seyrediyor? **ISO 500**'deki **Ar-Ge** harcaması yapan kuruluşların sayısı hala ye-

tersiz. **Sanayicinin** daha hevesli olması gerekiyor. 2013'ten bu yana görülen kademeli artışın, 2018'den sonra **durağanlaştığı** görülüyor. 2021'de 265 olan **AR-GE** yapan kuruluş sayısı, 2022'de 260'a gerilemiş. Bu, kabul edilebilir değildir.

Sanayici Ar-Ge'ye ne kadar harcamış?

2022'de şirketlerimiz **Ar-Ge'ye 16 milyar** lira harcamış. Bu durum 2021'e göre %80'nin üzerinde bir artışa işaret etse de, **sanayi** kuruluşlarımızın satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü **Ar-Ge'ye** harcamaları gayet düşündürücü...

not
AR-GE UMURUMUZDA DEĞİL Mİ?

Yıllarca soru sordum; "Neden **AR'a**ştırdığımız kadar **GE'li**ştiremiyoruz?" diye... Yarım asırdır ekonomi haberciliğinden imbiklediğim ve vardığım sonuçları **objektif olarak** inceleyelim derim; 1-Farklı olandan **KORKU**, 2-Bize benzemeyene **NEFRET**, 3-Rakiple düello yerine **PUSU**, 4-Aklı yerine **KURNAZLIK**, 5-Sabır yerine **TELAŞ**, 6-Merak yerine **BIAT**, 7-Bilgi yerine **KANAAT**, 8-Özgün yerine **TAKLİT**, 9-Kazan yerine **KAYBET**, 10-Ödül yerine **CEZA**... Hal böyle olunca **Ar-Ge**; "Arakla, Getir" halini alıyor. **ISO Başkanı** Erdal Bahçıvan'ın "yapısal değişime

işaret etmekten uzak" diye yorumladığı **ISO-500** sonuçları teknolojik patinajın tehlikesini hatırlatıyor. Aslında bu durum **kaynak değil, idrak sorunu**... **Ar-Ge** umurumuzda değilmiş gibi davranıyoruz ve bu durum **iyi bir gelecek sunmuyor sanayimize**... Başarılı **Ar-Ge** projelerine bakın; buradaki **düşünceler özgür**, gençleri meraklı, farklı fikirleri cesazsız. Bırakın çocuklar merak etsin, onların merak repertuvarını daraltmayın, genişletin. **ISO 500**den çok fazla geliştirici öneri çıkar bize. Son söz; **her arayan bulamayabilir ama bulanlar daima arayanlar olmuştur**.

EN BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU TÜPRAŞ

İSO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan**, düzenlediği basın toplantısında, **İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu** araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçün-

cü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun

Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Sanayici asıl işine odaklandı kârı artırdı

Türkiye sanayisinin devler liginde üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışla Tüpraş oldu. İlk 500'de faaliyet dışı net gelirlerin kâr ve zarar toplamı içindeki artış oranının yüzde 44.1'lerden yüzde 23'e gerilemesi dikkat çekti.

RAPORDAN NOTLAR

- Sanayi istihdamı 520 bin kişi artarak en yüksek seviyeye çıktı.
- İhracatta ilk üç sırada rafineri ve otomotiv sektörü yer aldı.
- Sanayide girdi ve ürün fiyatları ilk yarıda yükseldi, ikinci yarıda geriledi.
- Sanayi malları ihracatı, 28,3 milyar dolar arttı.
- Öz kaynak artışı, bilanço büyümesinin üzerinde gerçekleşti.
- Yabancı sermayeli kuruluşların payı kârda arttı, satışta geriledi.
- Net katma değerde kârın payı 5.5 puan artıp yüzde 39.4 oldu.
- Kâr eden kuruluş sayısı 442'ye yükselerek 15 yılın zirvesine çıktı.

Türkiye'nin en büyük ilk 10 kuruluşu

- 1 Tüpraş
- 2 Star Rafineri A.Ş.
- 3 Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.
- 4 İstanbul Altın Rafinerisi A.Ş.
- 5 Ereğli Demir Çelik A.Ş.
- 6 İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.
- 7 Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye A.Ş.
- 8 Arçelik A.Ş.
- 9 Oyak-Renault A.Ş.
- 10 TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.

Nurdoğan A.ERGÜN

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan sanayi sektörünün devler ligini belirleyen 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları açıklandı. Araştırmada, 2022'de üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş olurken, bu kuruluşu Star Rafineri ve Ford Otomotiv izledi. İSO 500'de üretimden satışlar 2022'de yüzde 119 artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı. Geçmiş yıllara göre 500 Büyük sıralamasında dikkat çeken bir nokta faaliyet dışı gelirlerin kâr ve zarar toplamı içindeki artış oranının yüzde 44.1'lerden yüzde 23'e gerilemesi oldu. 2022'de sanayi kuruluşlarının kârları yüksek enflasyonun etkisi ile nominal olarak yüksek artışlar gösterdi. Kâr edenlerin dönem kârları yüzde 80.6 yükseldi. Enflasyondan arındırılmış reel göstergelere bakıldığında ise 500 büyük kuruluşun reel dönem kârı yüzde 34.7 arttı. **s10-11**

İSO BAŞKANI ERDAL BAĞCIVAN:

Değer zincirlerinde bir kırılma yaşanabilir. Bu finansman modeliyle yatırımların tekrar başlaması mümkün değil.

%49.8
Zarar eden kuruluşların zararındaki düşüş

%80.6
Kâr eden kuruluşların kârındaki artış

En çok kâr eden ilk 3 kuruluş

1. Tüpraş.....36.6 milyar TL
2. Star Rafineri.....31.8 milyar TL
3. Ereğli Demir Çelik.....28.3 milyar TL

%18.6

Bu üç şirketin ilk 500 kârı içindeki payı

442
İlk 500'de kâr eden kuruluşların sayısı

%14.1
İlk 500'ün ihracatındaki artış

En çok ihracat yapan ilk 3 kuruluş
1. Tüpraş.....7.4 milyar \$
2. Ford Otomotiv.....6.2 milyar \$
3. Toyota.....3.4 milyar \$

73

İlk 500'de halka açık kuruluşların sayısı

%4.2

Özel kuruluşların istihdamındaki artış

%110.3
İşgücü verimliliğindeki nominal artış

Temel göstergelerde reel değişimler

Üretimden satışlar (Net)

%33.3

FAVÖK

%21.3

Finansman giderleri

-%19.3

Dönem kâr zararı

%34.7

Toplam borçlar

%1.4

Özkaynaklar

%36.3

SANAYİ VE GSYİ İÇİNDEKİ PAYLAR

2020 2021 2022

SANAYİ SEKTÖRÜ İÇİNDE İLK 500'ÜN PAYI

%19 %20.6 %21.7

GSYİ İÇİNDEKİ PAYI

%6.9 %7.0 %7.2

TÜRKİYE'NİN 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU

150.500 SIRA NO			Üretimden
2022	2021	Kuruluşlar	satışları (Net)
1	3	TÜPRAS	418.386
2	1	Sara Rafineri	189.155
3	2	Ford Otomotiv Sanyai	140.075
4	-	İstanbul Altın Rafinerisi	87.779
5	7	Ereğli Demir ve Çelik	69.492
6	5	İskenderun Demir ve Çelik	66.937
7	8	Çukurova Otomotiv Sanyai	66.525
8	9	Aryak	64.089
9	9	Oyak-Renault Otomobil	62.664
10	10	TOFAŞ Türk Otomobil	59.818
11	52	EUAS Elektrik Üretim	53.875
12	11	İzdaş Çelik Enerji	52.481
13	12	Çoğaloğlu Metalurji	46.991
14	13	Türkiye Bor Sanayi ve Soda Fabrikaları	46.555
15	16	Meydan-Bonç Türk	42.222
16	13	Hürdeler Asan Otomotiv	40.871
17	14	Tosçelik Profil ve Sac	40.100
18	53	Eren Elektrik Üretim	37.307
19	18	Vestel Beyaz Eya	33.671
20	17	Aselans Elektronik	32.297
21	34	Polysar Gübreli	32.687
22	20	Sasa Polyester Sanyai	31.192
23	19	İSH Eya Aletleri	30.417
24	44	Enerjisa Enerji Üretim	29.509
25	15	PETKİM Petrokimya	28.812
26	23	Borçelik Çelik Sanyai	28.369
27	33	Ayaz	28.040
28	24	KARDEMİR Karabük	26.830
29	25	Selen Elektrik Üretim	26.529
30	28	TUSAŞ	25.143
31	25	Eti Bakır	23.652
32	21	Yıldız Entegre Ağaç	23.318
33	36	Eti Maden İşletmeleri	23.077
34	29	Er-Bakır	22.815
35	110	Albas Enerji Üretim	22.612
36	57	İzdaş Enerji Üretim	21.149
37	30	Yücel Boru ve Profil	20.425
38	26	Vestel Elektronik	19.931
39	39	Assan Alüminyum	19.926
40	41	Unilever T.	19.835
41	78	Kazan Soda Elektrik Üretim	19.416
42	37	İzmir Demir Çelik Sanyai	19.172
43	50	İzdaş Enerji Üretim	18.925
44	43	Garmatın Kymtel Madenler	18.863
45	42	AKSA Akrisil Kimya Sanyai	18.426
46	56	Torus Tarım	17.913
47	38	Türk Traktör	17.771
48	45	Kroman Çelik Sanyai	16.689
49	32	MMK Metalurji	17.512
50	47	Başur Metalurji	16.514
51	49	Hayat Kimya Sanyai	16.594
52	48	Kastamonu Entegre Ağaç	16.245
53	54	ASAŞ Alüminyum	16.228
54	31	Tatmetel Çelik	16.010
55	46	Bosch	15.724
56	47	Diler Demir Çelik	15.308
57	62	Bussetti Manemann Boru	14.669
58	40	Topyal Türk	14.656
59	69	Ercimelik Çelik Servis	13.469
60	63	Coca-Cola İçecek	13.395
61	35	Nadir Metal Rafineri	13.381
62	60	BRISA Bridgestone Sabancı	13.301
63	64	Konya Şeker	12.990
64	43	Modern Karton	12.980
65	67	ROKETSAN Roket	12.858
66	66	Abaloğlu Yapı	12.730
67	57	Kapitan Demir Çelik Endüst. ve Tic.	12.466
68	73	Petlas Lastik	12.275
69	132	Akenerji Elektrik Üretim	12.266
70	77	SUTPAŞ Süz Ürünleri	12.213
71	71	ŞENLİG Çelik Sanyai	12.204
72	65	Pasco Asfalt Üretim	12.071
73	91	OYAK Çimento Fabrikası	11.954
74	75	Afşin Elbistan Elektrik t	11.365
75	58	Yazıcı Demir Çelik	11.217
76	86	İpragöz	11.179
77	84	Sartan Ambalaj	11.091
78	55	Ataşak Çelik	11.025
79	89	Çukurova TST	10.981
80	139	Eti Soda Üretim	10.970
81	88	Bünde Gıda	10.701
82	74	Modern Oluklu Mukava	10.533
83	172	Bağyan Tarım Ürünleri	10.467
84	76	Ravago Petrokimya Üretim	10.193
85	61	Türkiye Şeker Fabrikaları	10.042
86	89	Aselans Elektronik	9.948
87	90	İGAS-İstanbul Gübre Sanyai	9.858
88	80	Bandır Bandırma	9.477
89	81	Türkiye Kömür İşletmeleri	9.378
90	93	Abaloğlu Lexitiz Gıda Sanyai	9.281
91	82	Kıpaz Mensucat İşletmeleri	9.128
92	102	Kocaeli Çelik	8.960
93	123	Limak Çimento	8.508
94	115	Güçmetal Çelik Ürünleri	8.492
95	-	Baynina Enerji	8.867
96	87	Er Pilik Entegre Tavukluk	8.851
97	122	Otokar Otomotiv	8.546
98	65	Yeşilçürük Çelik	8.487
99	169	RWE & Turcas Güney	8.481
100	129	Tosçelik Enerji Çelik	8.470
101	128	Çukurova Çelik Ürün Mukava	8.440
102	175	Akyasa Çimento	8.288
103	72	Ekinciler Demir ve Çelik	8.183
104	116	Tarsan Treylor	8.128
105	107	HES Hacıhalı Elektrik	8.091
106	89	Çay İzletmeleri	7.953
107	128	Köksen Pet ve Plastik	7.948
108	125	İzmir Çimento	7.943
109	126	Yeni Fılsın ve İnşaat	7.924
110	79	Gülşen Sentetik Dokuma	7.918
111	120	BEYPI Bepayraz	7.866
112	131	Tarım Kredi Yen	7.857
113	111	Dalkın İstasyon ve Soğutma	7.797
114	92	Sanko Tektel	7.770
115	120	Hidrotermik Hidrolik ve Mekanik	7.768
116	125	Hidrotermik Hidrolik ve Mekanik	7.764
117	112	Abdi İbrahim İlaç	7.715
118	108	Ota Makarnaoluk	7.697
119	454	Sedef Geni İnşaatı	7.510
120	96	Bosch Termoteknik	7.424
121	126	Betek Boru ve Kimya	7.340
122	101	TT Tütün Üretim	7.240
123	123	Güçmetal Çelik Ürünleri	7.240
124	149	Kardemir Çelik Sanyai	7.234
125	105	Merinos Hali	7.214

IS2020	SIRANO	Kuruluşlar	Üretimden satışlar (Net) (Milyon TL)
126	140	MAN Türkiye	7169
127	148	Prometion Türkiye	7141
128	147	Astor Enerji	7134
129	130	Kılıç Deniz Ürünleri	7022
130	146	Kordas Teknik Tekstil	7010
131	135	BMC Otomotiv	6990
132	127	Yazaki Otomotiv Çelik	6939
133	-		
134	97	Özkan Demir Çelik	6863
135	159	Cargill Tarım	6841
136	214	Aves Enerji Yagı ve Gıda Sanayi	6828
137	121	Makine ve Kimya Endüstrisi	6823
138	154	Mutla Makamakar	6805
139	114	Altı Alüminyum	6797
140	134	Esen Erceraşıbı Endüstri. Hammad.	6794
141	85	Endorana Ventures Corus Pet. San.	6793
142	153	Makine Inci Janj	6666
143	118	Seval Kablo Ağı. Çizahzan İth. Hic.	6557
144	143	Özner Kablo	
145	119	Goodbye Plastikleri T.	6555
146	388	Kemir Enerji Elektrik Üretim	6529
147	138	Arslan Alüminyum	6490
148	173	Çizahçı Cankor Oto. Emm. Siat.	6490
149	173	Çizahçı Tünetim Ürünleri	6470
150	178	Emekçi Çimento ve Beton San. Tic.	6426
151	142	Numat Gıda	6414
152	161	Altınmarka Gıda	6402
153	277	Lila Kağıt	6394
154	162	Erceraşıbı Yağı Gereçleri	6297
155	170	Reka Bitkisel Yağlar	6252
156	117	Pro Yem	6284
157	176	Beysicel Gestamp Otomotiv San.	6265
158	158	Çimsa Çimento	6240
159	165	Sölen Çikolata Gıda	6210
160	157	Doktaş Dokümantik Tic. ve Tur.	6197
161	174	Hıtaçlı Enerji Tesisleri	6177
162	133	Yeni Elektrik Üretim	6130
163	106	Kuşçer Şeker Fabrikası	6109
164	261	Dogay Çay ve Gıda Mad. Ür. Pz.	6090
165	156	Pnar Süt Mamülleri Sarıyıldız	6006
166	141	Erdemir Madencilik	5988
167	174	Abaloğlu Yem 5921	
168	138	Kemir Enerji Elektrik Üretim	5988
169	168	Gedik Tavuk ve Tar. Ür. Tic. San.	5893
170	188	Akkim Kimya	5844
171	209	Koçullu Yağ	5812
172	-		
173	183	Nexas Türkiye Endüstri ve Tic.	5785
174	224	CMS Janj ve Makina Sanayi	5767
175	184	Hıtaçlı Enerji Tesisleri	5699
176	184	AYD Otok Endüstri	5679
177	124	Kontek Mensucat	5615
178	113	Renta Elekt. Ev AL. Ltd. Tic.	5598
179	99	Mescier Demir Çelik	5587
180	207	Memişoğlu Tarım Ürün. Tic.	5578
181	163	Federal Mogul Powertrain Oto.	5505
182	-		
183	268	Nuh Çimento	5478
184	166	Türk Prysmian Kablo ve Mat.	5474
185	179	Altık Döküm Hadde Sanayi	5409
186	164	Korozo Ambalaj	5223
187	152	Polibak Plastik Film	5215
188	232	YATAY Yağı ve Yorgan San. Tic.	5195
189	412	Tarım Kredi Terezi ve Üretim	5088
190	181	Tussa Metalurji	5082
191	350	Unur Basım	5061
192	70	Koç Metalurji	5036
193	189	Almatex Tekstil	5013
194	145	Kıpaç Kağıt Sarıyıldız İşletmeleri	5008
195	230	Sistem Alüminyum	4991
196	222	Mitaz Endüstri San. Tic.	4989
197	214	Deniz Turizm Bira ve Malt Sarıyıldız	4945
198	125	Has Çelik	4921
199	258	Başkent Roro Otomasyon	4916
200	309	HT Solar Enerji	4822
201	192	Mutlu Akı ve Malzemeleri Sarıyıldız	4808
202	50	Göknur Gıda Mad. En. İm.	4792
203	151	C.P. Standart Gıda	4794
204	191	Çelik Plastik	4792
205	196	Anadolı İzmit Otomotiv	4788
206	-	Teknik Alüminyum Sarıyıldız	4784
207	250	Keskinöğü Tavuk. ve Mad. İşlet.	4765
208	296	Zorlu Doğal Elektrik Üretim	4765
209	252	Soma Termik Santral Elekt. Üretim	4757
210	202	Siddik Kardeşler Hadde San.	4745
211	191	Deniz Turizm Bira ve Malt Sarıyıldız	4745
212	220	Samsun Electronics El. Lid. Şti.	4690
213	230	Çayırözü Boru	4691
214	238	Elita Gıda	4677
215	223	Şişek Tekstil	4665
216	203	Şahiner Metal Tic. ve San.	4660
217	182	Kararifer Tekstil	4631
218	245	Şa-Ra Enerji İnşaat Tic. ve San.	4627
219	160	Sarıyıldız Tekstil Tar. Satış. Pz.	4577
220	245	Anadolu Efeş Bira ve Malt Sarıyıldız	4577
221	187	Melikte Tekstil	4551
222	186	Koçak Farma İlaç ve Kimya Sarıyıldız	4550
223	424	Koruma Klor Alkali	4544
224	241	Joyn Bora	4512
225	197	Mem Tekstil	4477
226	258	Trinos Tekstil Tekstil	4476
227	237	CW Enerji Mühendislik Tic. ve San.	4398
228	-		
229	218	Hema Endüstri	4378
230	227	Yarış Kabin	4366
231	204	Deva Holding	4353
232	-		
233	234	İnci OS Yunes Ağı	4324
234	229	Çamsan Enterteyn Ağlaç	4294
235	334	Medem Maden. ve Yapi Mal.	4242
236	247	Sarı Döküm ve Madeni Ağı San.	4241
237	215	Sarbak Metal Tic. ve San.	4240
238	195	Savola Gıda	4207
239	216	Super Film Ambalaj	4197
240	160	Sarıyıldız Tekstil Mamülleri	4193
241	260	İstikbal Mobilya	4167
242	243	Bien Yağı Marş. Çim. ve Tur. ve Tic.	4157
243	320	QÇS K.Ş.Ş.Çim. Bet. S. ve Mad. İlt.	4148
244	95	Tersen Tersanecilik	4084
245	19	DYO Bora Fabrikaları	4079
246	240	Sumitomo Reuter ARO Lastik	4064
247	307	Sene Deutz Fahr Traktör	4063
248	248	BAGFAŞ Bandırma Gübre Fab.	4041
249	289	Türk Demir Döküm Fabrikası	3981

Sanayi asıl işine döndü, kârlılık arttı

Türkiye sanayisinde en büyük 500 kuruluş araştırmasının 2022 sonuçları açıklandı. Listede üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş oldu. İlk 500'de faaliyet dışı net gelirlerin kâr ve zarar toplamı içindeki artış oranının yüzde 23'e gerilemesi dikkat çekti.

Nurdoğan ARSLAN ERGÜN

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan **Sanayi** sektörünün devlet ligini belirleyen ve 1968'den bu yana aralıklarla düzenlenen Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi Kuruluşu** Araştırması'na 2022 yılı sonuçları açıklandı. Araştırmada, 2022 yılında üretimden satışlara geçen bir milyar lirası, 418,4 milyar liraya ulaşarak Türkiye'nin en büyük kuruluşla Tüpraş grubunu bünyesinde barındıran Rafineri takımı oldu. Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık üretimi ile en üst sıraya çıkan Zorlu Enerji'nin en büyük kuruluşu Ford Otomotiv yer aldı. Sıralamanın ilk 10'unu yansıtan şirketlerin toplamda 2022 yılına göre bir değişiklik olmadı. **ISO 500**'de 2022 yılında üretimden satışlar 22 trilyon 748 milyar 111 milyon 922 bin 200 TL olarak gerçekleşti. 2022 yılını 119 milyar 2 trilyon 48 milyar 111 milyon 922 bin 200 TL ile başlayan 2022 yılına ilişkin araştırmada, 2022 yılında üretimden satışlara geçen bir milyar lirası, 418,4 milyar liraya ulaşarak Türkiye'nin en büyük kuruluşla Tüpraş grubunu bünyesinde barındıran Rafineri takımı oldu. Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık üretimi ile en üst sıraya çıkan Zorlu Enerji'nin en büyük kuruluşu Ford Otomotiv yer aldı. Sıralamanın ilk 10'unu yansıtan şirketlerin toplamda 2022 yılına göre bir değişiklik olmadı. **ISO 500**'de 2022 yılında üretimden satışlar 22 trilyon 748 milyar 111 milyon 922 bin 200 TL olarak gerçekleşti. 2022 yılını 119 milyar 2 trilyon 48 milyar 111 milyon 922 bin 200 TL ile başlayan 2022 yılına ilişkin araştırmada, 2022 yılında üretimden satışlara geçen bir milyar lirası, 418,4 milyar liraya ulaşarak Türkiye'nin en büyük kuruluşla Tüpraş grubunu bünyesinde barındıran Rafineri takımı oldu. Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık üretimi ile en üst sıraya çıkan Zorlu Enerji'nin en büyük kuruluşu Ford Otomotiv yer aldı.

Devreden KDV sorunu büyüdü

Devreden KDV sorunu ile ilgili de değerlendirmelerde bulunan Bahçivan, "**İSO 500**"ün devreden KDV yükü yüzde 107 oranında artarak 49 milyar liraya yaklaştı. Paranın maliyetinin bu kadar arttığı dönemde **sanayicinin** alacağı devletin kasasından tutuluyor. **Sanayiciyi** rahatlatacak çözüm, devreden KDV alacaklarının Eximbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesi sorunun en rasyonel çözümü olur" dedi.

OVP kararlılıkla uygulanmalı

Türk **sanayicisinin**, tedarik sorunlarına ve içerdeki finansman sıkıntılarına karşın, 2022 yılında da Türkiye'nin büyüme ve kalkınması mücadelesinde en ön saflarda yer aldığını belirten **Erdal Bahçivan**, "Bunun devam edebilmesi için en büyük ihtiyaç finansal istikrar.

Sürdürülebilir büyüme için gerekli finansal istikrarın yeniden tesisi için ekonomi yönetimi tarafından atılan adımları önemi. Bu nedenle kararlılıkla uygulanmasını beklediğimiz Orta Vadeli Program'ın başarısının, dış kaynak akışını da sağlayacağına inanıyorum" dedi.

Depremzede 66 firma listede

Önceki yıllarda mayıs ayında paylaşılan araştırmanın, bu yıl deprem felaketleri nedeniyle eylül ayında açıklandığını ifade eden **Erdal Bahçıvan**, "Bu yılın başında ülkemizi derinden yaralayan Kahramanmaraş depremini yaşadık. Birçok **sanayi** tesisimiz haftalarca faaliyete

geçemedi. 2021 listemizde bu rakam 72 idi. 2022 yılında ise bu sayının 66 olduğunu görüyoruz. Bu şirketlerimizin de mali verilerini paylaşabilme noktasına gelmesiyle birlikte ISO 5000 araştırmasıyla başlayarak en kısa sürede tamamladık” diye konuştu.

Kredi azaldı faiz gideri düştü

Uzun zamandır kredi musluklarının kapandığından yakınan **sanayi** sektöründe, bu durum **ISO 500** listesine 'ödenen faiz giderlerinde' düşüş olarak yansdı. Düşük faiz oranları

ve MB'nin düşük faizli kredi olanaklarının da etkisiyle faiz giderleri düştü. 2021 yılında 500 büyük **sanayi** kuruluşunun ödediği faiz giderleri yüzde 104.7 iken geçen yıl bu oran 46.9 oldu.

624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 arttı. Toplam borçlar 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü. Yüksek karların desteğiyle yeni yanı sıra borçlanma imkan ve eğilimindeki düşüşün etkisiyle **İSO 500** kuruluşlarında borçların payı yüzde 70,7'den yüzde 64,3'e geriledi, özkaynakların payı da yüzde 29,3'ten yüzde 35,7'ye çıktı.

trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı. Bu artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt dışı talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadı. **ISO 5000** büyük kuruluşlarının üretim ve satışlardaki reel değişimlerini bakıldığında 2022 verileri yıl sonu tüketici enflasyonu arındırıldı.

Kârlılık rasyoları

2021'e göre düştü
İSO 500'ün 2022'de faaliyet ka-
rından 66 artarak, 342 milyar li-
radan 671 milyar liraya çıktı. Bu-
na karşılık faaliyet karlılığı oranı
milyar, yüzde 14,8'den 22 puan düşerek
yüzde 12,8'e geriledi. Faiz, amor-
tisman ve vergi öncesi kar ise 100
yüce yarı bir artışla 405 milyar
lırından 808 milyar liraya yükseldi.
Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı,
milyar, faaliyet karlılığına olduğu gi-
bi 2,1 puan düşerek yüzde 17,5'ten
yüzde 15,4'e geriledi. Vergi öncesi
kar ise 141 puan artarak yüzde 121
artarak 219 milyar lırandan 485
milyar liraya yükseldi. Ancak sa-
ya karşı karlılığı oranı, 2022'de bu-
yuncu kuruluş 9,2'den 8,2'ye düş-
tü. Yüzde 9,9'ı oindi. Bahçvan, "Bu-
gün yıla göre karlılık rasyolarında
değişim yüre daha düşük bir karlı-
lık gösteriyor" dedi.

**ÜFE ve TüFE enflasyonunda
maksus genşildi**
İSO 500'de üretimin satışlar
2022 yılında yüzde 119 artarak 2

"Reel değişimleri hesaplarken son yıllarda her yaptığımız gibi bir yıl da, yılsonu TÜFE enflasyonunu kullanıldığını" diyen **Erdal Baş** enflasyonun "Fakat diğer taraftan biliyoruz 2022 sonunda TÜFE enflasyonunu yüzde 64,27 iken UN ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaştı. Bu da bize **sanayinin** ekonomik geçişlerini yansıtan asıl enflasyon UN ÜFE olduğunu hatırlatır. Çünkü UN ÜFE'nin çok daha hızlı artışı ve üretici ile tüketici enflasyonları arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyoruz".

Nitekim yılsonu ÜFE enflasyonunun küllümlüğünde, üretimin satılacakları reel artış yüzde 10,8'ine karşılık yüzde 11,2'ye devam etti."

Şirketler finansman için borçlanmaya dözdü

İSG 500'da mali borçlar yüzde 64 artıyorki 796 milyar liradan 126 milyar liraya çıktı. Diğer borçlar

Türkiye'nin 'en büyük'lerinde Anadolu lehine değişim sürüyor

Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu listesinde Anadolu lehine değişim rüzgarı bu yıl da sürdü. Liste odalar bazında değerlendirildiğinde **İSO**'ya bağlı 152 firma bulunurken, İstanbul'u 40 kuruluşla Kocaeli Sanayi Odası, 39 kuruluşla Ankara Sanayi Odası izliyor.

YURT HABERLERİ

Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu açıklandı. Buna göre 500 büyük kuruluşun 348'i Anadolu'dan çıktı. Bu kuruluşların 9'u kamu kuruluşları oluştururken 339'u özel sektör şirketleri oluşturd.

İSO'ya bağlı 152 şirketin yer aldığı listede İstanbul'u 40 kuruluşla Kocaeli Sanayi Odası izledi. Ankara Sanayi Odası'nın 39, Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın 38, Gaziantep Sanayi Odası'nın 28, Kayseri Sanayi Odası'nın 17 ve Bursa TSO'nun 15 şirketinin yer aldığı listenin son 5 yıllık dönem incelendiğinde Kocaeli, Gaziantep, Kayseri Adana, Mersin, Balıkesir, Sakarya, Eskişehir ve Işken derun'da odalara bağlı şirket sayıları artarken Bursa ve Ege Bölgesi Sanayi Odaları'nda düşüş yaşandı. Ankara ve Denizli ve Kahramanmaraş'ta ise üye kuruluş sayısı değişmedi. Esas değişim Kocaeli, Ankara, Ege, Gaziantep, Kayseri, Bursa, Adana, Manisa, Denizli, Kahramanmaraş, Mersin, Konya, Balıkesir, Sakarya, Eskişehir ve Işken derun dışında yer alan diğer illerde gerçekleşti. **Sanayinin** kalbi olarak görülen bu illerin dışında kalan odalara üye şirket sayısı son 5 yılda 76'dan 89'a çıktı.

Türkiye'nin en büyük kuruluşların listesinin açıklanmasından ardından ise listede temsil edilen oda başkanlarından açıklama geldi. Başkanlar sonucu değerlendiren çıkan tabloda **sanayinin** daha fazla desteklenmesi gerektiğinin bir kere daha gözler önüne serildiği söylene.

Adana'dan 14 sanayi firması listede

Geçen yıl 12 firma ile temsil edilen Adana'dan bu yıl 14 sanayi firması **İSO 500** sıralamasına girdi. Adana Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Zeki Kıvanç, "2 yılda toplam 4 yeni sanayi kuruluşumuzun sıralamada yer alması sevindirici ancak Adana sanayisi için yeterli değil. Adana, önümüzdeki dönemde yapımı devam eden ve yeni yatırım alanlarıyla bu sayıyı çok daha yukarılara taşıyacak bir potansiyele sahiptir. İnşallah önümüzdeki dönemde Adana olarak bu sayıyı çok daha yukarıları çıkaracağız. Adanalı sanayiciler olarak en büyük önceliğimiz Türkiye'mizin üretim, ihracat ve istihdamına her zamankinden daha fazla katkı koymaktır. Ülkemiz ve ilimiz ekonomisinin güçlenmesi için her türlü fırsatı değerlendiriyoruz" diye konuştu.

Eskişehir'den 18 kuruluş

Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi (EOSB) Yönetim Kurulu Başkanı Nadir Küpeli, listede Eskişehir'de üretim yapan 18 sanayi kuruluşunun yer aldığı belirtirken, "Listedeki Eskişehir'de üre-

tim yapan firmalarımızın sayısının artması için Eskişehir OSB olarak elimizden gelen tüm gücümüzle sanayicilerimize katkı sunmaya devam edeceğiz. Listedeki yer alan sanayi kuruluşlarının bazısının sadece Eskişehir'de bulunanın ise ülkemizin diğer şehirlerinde farklı konularda üretim tesisleri bulunuyor" diye konuştu. Küpeli, yaşanan mali ve finansal zorluklara rağmen üretmekten vazgeçmeyen sanayi sektörünün daha çok desteklenmesi gerektiğinin altını çizdi.

Eskişehir Ticaret Odası Başkanı Metin Güler ise merkez Eskişehir olan Eti Gıda, Renta Elektrikli Ev Aletleri, Tusaş Motor Sanayi, European, Yurtbay Seramik, Alp Havaçılık'ın ayrıca kentte fabrikası olan ve üretim yapan Arçelik, Ford Otomotiv, Modern Oluklu Mukavva, Pınar Süt, ETİ Maden ve Çimsa başta olmak üzere listede yer alan tüm firmaları tebrik etti. Güler, yeni ihtisas bölgelerinin faaliyete geçmesi, şehrin katma değer üretiminin artmasıyla birlikte Eskişehir sanayisinin fark yaratacağını dile getirdi.

İstanbul'dan sonra birinci Kocaeli

Türkiye'nin gurur tablosu içinde yer alan en büyük 500 sanayi kuruluşu içerisinde yer alan 83 Kocaeli firmasını kutlayan Kocaeli Sanayi Odası Başkanı Ayhan Zeytinoglu "İstanbul Sanayi Odası'nı açıkladığı listede, firma merkezlerinin başka illerde olmasından dolayı Kocaeli firması sayısı 40 olarak görünüyor. Merkezleri başka illerde olup, üretimleri ilimizde olan firmaların dikkate aldığımızda 2022 yılında 83 işletmemizin Türkiye'nin en büyük 500 firması içerisinde yer aldığı memnuniyetle görüyoruz. 83 firmamızın 32'si yabancı sermayeli firmalardan oluşuyor. Listeye girme başarısını gösteren tüm firmalarımızı tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyorum" ifadelerini kullandı.

Kocaeli Ticaret Odası Başkanı Necmi Bulut, "Bu yıl listede odamız üyesi 32 firma yer aldı. Kocaeli Ticaret Odası olarak, emek ve sermayeleriyle bu kıymetli listeye isimlerini yazdıran firmalarımıza tebrik ediyoruz" dedi.

Gaziantep'ten 28 firma

Gaziantep Sanayi Odası (GSO) Yönetim Kurulu Başkanı Adnan Ünverdi, Gaziantep'ten 28 firmamızın ilk 500 firma arasında yer aldığı kaydederek "Pandemi, deprem ve küresel krizlere rağmen üretim, ihracat ve buna bağlı olarak istihdamı önleyerek çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Zorluklarımızla rağmen gelişen teknolojilerle birlikte yeni başarı öyküleri yazmak ve **sanayinin** kabul değitirmesi için projeler yürütüyoruz. Gelecekte de güçlü ve sürdürülebilir bir **sana-**

İSO 500 listesine hangi sanayi odasından kaç şirket girdi?

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bağlı bulunduğu oda							
İstanbul Sanayi Odası	180	174	168	169	161	158	152
Kocaeli Sanayi Odası	32	35	34	36	36	41	40
Ankara Sanayi Odası	36	39	39	40	37	33	39
Ege Bölgesi Sanayi Odası	36	40	38	41	44	40	38
Gaziantep Sanayi Odası	26	24	24	26	29	33	28
Kayseri Sanayi Odası	14	16	18	15	15	15	17
Bursa Ticaret ve Sanayi Odası	21	22	24	21	19	16	15
Adana Sanayi Odası	19	12	11	13	10	12	14
Manisa Ticaret ve Sanayi Odası	9	8	11	10	10	10	11
Denizli Sanayi Odası	11	10	11	10	10	10	10
Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası	9	9	8	10	9	13	9
Mersin Ticaret ve Sanayi Odası	7	6	8	7	7	7	8
Konya Sanayi Odası	9	5	6	7	8	7	7
Balıkesir Sanayi Odası	7	6	6	6	9	7	2
Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası	7	8	9	7	7	7	7
Eskişehir Sanayi Odası	6	5	4	4	5	4	6
Işken derun Ticaret ve Sanayi Odası	3	5	5	5	4	4	6
Diğer Odalar	74	76	78	77	80	80	86

Yİ için **Sanayi** 4.0, dijitalleşme ve yeşil dönüşüm hedefiyle çalışmalarını sürdürüyor. Deprem bölgesi olarak aldığımız yara ve hasara rağmen **sanayiciler** olarak bizler de mücadelemizi sürdürüyoruz. OVP'de deprem bölgemize yönelik verilecek olan finansman destekleri üretim, ihracat ve istihdamımız açısından kritik önem taşıyor. Bu süreci kamu, özel sektör hep birlikte atlatacağımıza inanıyoruz tamdır" açıklamasını yaptı.

Deprem bu tabloya etki etti

Gaziantep Ticaret Borsası (GTB) Başkanı Mehmet Akıncı, Gaziantep'in 2022 yılında **İSO 500**'de 33 firmayla yer aldığı anımsatarak, "Listenin her geçen yıl Anadolu lehine geliştiği, Anadolu firmalarının her yıl **İSO 500**'de daha fazla yer alması başladığı bir dönemde, firma bazında yaşanan kısmi düşüşü bir kayıp olarak değerlendirmiyoruz. Dünyanın küresel krizlerle mücadele ettiği, salgın hastalığın izlerinin tam olarak silinmediği bir dönemde büyük bir deprem felaketi yaşadığımız, iktisadi faaliyetleri durdurduğu dönemde firmalarımız gerek üretimsel gerekse de mali veri paylaşımı noktasında zaman kayıpları yaşadı. Bu durum ister istemez mevcut tabloya etki etti. Yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen her zaman ayaklarımız üzerinde durmayı başaran Gaziantep üretmeye, istihdam sağlamaya ve ülke ekonomisine katkı sunmaya devam ediyor. **İSO 500**'de iller arasında 5'inci sırada yer alıyoruz. Biz bu başarımızı nitelikli yıllarda çok daha iyi noktalara geleceğine gönülden inanıyoruz. İşletmelerimiz yeni başarı hikâyeleri yazmaya devam edecek. Bu bağlamda her zaman

özveriyle çalışan **sanayicilerimiz** ve Türkiye'nin 500 büyük **sana-yi** kuruluşu arasında yer alan tüm firmalarımıza canı gönülden kutluyoruz" dedi.

Kahramanmaraş'ın payı artacak

Listede Kahramanmaraş'tan 12 firma yer alırken KMTSO Başkanı Mustafa Buluntu, "Ülkemiz ekonomisine, ihracatına ve istihdamına sağladıkları büyük katkılardan dolayı firmalarımızı tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyorum. Böylesine önemli bir listede, ilk 500 büyük **sanayi** kuruluşu arasında 12 şirketimizle temsil ediliyor olmak Kahramanmaraş'ımız için çok önemli. Listedeki Kahramanmaraş firmalarımızın sayısının artması için özveriyle çalışmaya devam edeceğiz" ifadelerini kullandı.

Konya, zorlu şartlara rağmen yerini korudu

Konya Sanayi Odası (KSO) Başkanı Mustafa Büyükeken, açıklamasında Konya'nın Türkiye'nin önemli **sanayi** şehirlerinin başında yer aldığı ifade ederek, "Geçtiğimiz yıl Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu arasında 7 firma ile temsil edilen Konya'mız, ekonomideki tüm zorlu şartlara rağmen bu yıl da listedeki yerini koruyarak 7 firma ile yer aldı. Bu yıl **sanayi** devlerinin bulunduğu listede Konya'mızdan; Konya Şeker, Eti Alüminyum, AYD Otomotiv, TUMOSAN Motor, Panagro Tarım ve Hayvancılık, Enka Süt ve Ova Un firmalarımız yer almıştır. Üretirken şehrimizin ve ülkemizin gururu olan tüm firmalarımızı ve çalışanlarını yürekten kutluyor, başarılarının artarak devam etmesini diliyorum" şeklinde konuştu.

Konya Ticaret Odası Başkan-

nı Selçuk Öztürk'te **İSO 500**'e giren firmaları tebrik ederek şunları söyledi: "Konyalı firmalarımız şehrimizin küresel bir üretim ve ticaret merkezi olması yolunda özveriyle çalışmaya devam etmektedir. Konya'nın en önemli avantajı çalışan, girişimci müteğibisleridir. Konya ekonomisinde **sanayi** sektörünün payı her geçen yıl artmaktadır. İlerleyen dönemlerde Konya'nın daha fazla firması ile listede yer alacağına inanıyoruz tamdır".

Konya Büyükşehir Belediye Başkanı Uğur İbrahim Altay, **İstanbul Sanayi Odası**'nın Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu listesinde yer alan firmaları tebrik ederek, müteğibis ruhun kentsel gelişim ve kalkınmanın sağlanmasında önemli pay sahibi olduğunu dikkat çekti. Altay, "Konya, yüzyıllardır üretimin ve ticaretin merkezi olma hüviyetini koruyor. Bir **sanayi** şehri olarak her geçen gün gelişimini sürdüren şehrimiz, ülkemizin parlayan yıldızı olma yolunda da emin adımlarla ilerliyor. Saygıdeğer iş insanlarımız ise Konya'nın istihdamının artmasına verdiği büyük katkıyla gururumuz oluyor. İnanıyorum ki gelecek yıllarda Konya'mız bu listede daha fazla firmayla yer alacaktır. Tüm Konyalı **sanayicilerimiz** ve çalışanlarımız gösterdikleri başarıyla birlikte yürekten kutluyorum" dedi.

MTSO'ya kayıtlı 8 firma ilk 500'de

Türkiye'nin 500 büyük **Sanayi Kuruluşu (İSO 500)** listesinde 8'i Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'nın (MTSO) kayıtlı, 10'u merkez farklı illerde bulunan Mersin'de üretim yapan toplam 18 firma yer aldı. Söz konusu firmaların MTSO'ya kayıtlı olanlarını üretimden satışları 41 milyar lira düzeyinde bulunurken MTSO Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Sefa Çakır, **İSO 500** listelerini kentin **sanayi** üretimindeki güdümünü gözlemlemek adına önemli bir veri olarak gördüğünü söyledi. "Mersin firmalarımızın bu listede artarak yer alması ve ekonomisi sorunlara rağmen geçmiş yıllara göre sıralamalarını yukarılara taşımasını çok önemsiyoruz" diyen Çakır, açıklamasında şu ifadeleri yer verdi: "Mersin, her biri birer KOBİ olarak iş hayatına başlayıp kentin lokomotif işleme-ri haline gelen küresel markalar oluşturma başarısını gösteren bir kent haline gelmiştir. Özellikle merkezleri farklı illerde bulunan Mersin'de üretim yapan, Mersin'e yatırım yapan birçok firmamız da artık Mersin firması olmuştur. Mersin'den gelen **sanayi** yatırımlarının Mersin'in üretim, lojistik, dış ticaret ve nitelikli çalışan alt yapısından faydalanan yatırımlarını büyüttükleridir. Bu anlamda büyük üslup ve uluslararası yatırımının gözü Mersin'e çevrilmiştir."

ISO 500'deki şirketlerin kârları katlandı, istihdam artışı sınırlı kaldı

Kriz patrona yaradı

İSTANBUL Sanayi Odası, "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasını açıkladı. TÜPRAŞ yine zirvede yer aldı. Araştırmaya göre şirketlerin kârındaki net artış yüzde 34.7'ye ulaştı. Ücretlerin net katma değerdeki payı düştü. » 9'da

ISO 500'deki şirketlerin üretimden satışları yüzde 119, dönem kârı yüzde 121 arttı

Patronlarda kâr keyfi

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, sanayicilerin 2022'de esas işlerine odaklandığını belirtirken 2023'ün başta finansman olmak üzere zorlu koşullar sunduğunu vurguladı.

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) 55. kez hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasının 2022 sonuçları, **sanayicinin** satış ve kâr açısından iyi bir yıl geçirdiğini gösterdi.

ISO Başkanı Erdal Bahçivan'ın açıkladığı verilere göre **ISO 500**'ün 2022'deki üretimden satışları, 2021'e kıyasla yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. Reel artış ise yüzde 33.3 olarak hesaplandı. İhracat da yüzde 14.1 artarak 98 milyar dolara çıktı. Buna göre toplam ihracattaki payı yüzde 38.5'e ulaştı. 2022'de faaliyet kârı yüzde 96.3 artışla 671.1 milyar lira, net dönem kârı yüzde 121.2 artışla 485.4 milyar liraya çıktı. Net dönem kârındaki net artış da yüzde 34.7 olurken Bahçivan, 2021'den 2022'ye faaliyet

kârlılığı oranının yüzde 14.8'den yüzde 12.8, satış kârlılığı (net dönem kârı) oranının yüzde

Erdal Bahçivan

'Rasyoneli doğru'

ISO Başkanı Bahçivan, küresel ve yerel ölçekteki birçok makro gösterge ile gelişmenin, 2023'ün **sanayicilere** çok daha zorlu koşullar sunduğunu gösterdiğini belirtti ve güçlü içeren, sabır isteyen bir tadilat dönemi görüleceğini kaydetti. Bahçivan ayrıca, yeni OVP ile önceki politikaların neredeyse tümünden değiştirildiğinin belirtilip "hangisi doğruydı" şeklinde sorulması üzerine "Rasyonel olanı" dedi.

9.5'tan yüzde 9.3'e indiğini vurguladı. Geçmiş yıllarda **sanayicilerle** ilgili temel eleştiri konularından olan üretim faaliyeti dışı net gelirler 2022'de yüzde 14.6 artışla 110.9 milyar lira oldu. Bu kapsamda "döviz'in yönetilmesiyle elde edilen net kambiyo kârı yüzde 35.5 düşüşle 22.3 milyar liraya indi. Bahçivan, ihracatçıların döviz gelirinin bir kısmının Merkez Bankası'na bozdurulmasıyla ilgili zorunluluğunun bu sonuca etkisinin sorulması üzerine "**Sanayicilerin** işlerine odaklanmasının yanı sıra bu zorunluluğun etkisini de görüyoruz" dedi.

Çalışanın payı azaldı

2022'de **ISO 500**'ün borçları yüzde 66.6 artışla 2.5 trilyon lira, özkaynakları ise yüzde 123.8 artışla 1.4 trilyon lira oldu. Böylece finansal yapı iyileşerek yüzde 64.3 borç yüzde 35.7 özkaynak oldu. Buna karşın mali borçlarda kısa vadeli payının yüzde 42.8'den yüzde 52.1'e yükseldiğini anımsatan Bahçivan şu vurguyu yaptı:

"Yüksek faiz ortamında firmaların bu durumdan çok daha olumsuz etkileneceğini söyleyebiliriz." **ISO 500**'deki çalışan sayısı ise yüzde 4.1 artışla 788 bin 389 kişiye çıktı. Ancak, 2021'den 2022'ye ücretlerin net katma değerdeki payı yüzde 32.2'den yüzde 26.9'a düşerken milli gelir anlamında kârın payı yüzde 39.7'den yüzde 54.5'e çıktı. Bahçivan, sığınmacıların istihdamıyla ilgili soru üzerine "Sadece emekten rekabet gücü yaratma adına Türkiye'nin gelecek demografik ve sosyolojik yapısını tehdit altına alacak nüfuslaşmaya **ISO** karşı" dedi. • Ekonomi Servisi

TÜPRAŞ AÇIK ARA ZİRVEDE (2022)

KDV: Sıfır faiz ve teneşir vade

ISO Başkanı Erdal Bahçivan, **sanayicilerin** uzun yıllardır süren "devreden KDV" sorununa bir kez daha dikkat çekerek "Bu sorun 2022'de çok daha belirgin bir hale geldi. **ISO 500**'ün devreden KDV yükü yüzde 107 artarak 49 milyar liraya yaklaştı" dedi. Bu durumu "sıfır faiz ve teneşir (ölü yikanan tahta) vade" ile devlete borç verme olarak tanımladıklarını ifade eden Bahçivan şöyle devam etti:

"Oysa **sanayicilerin** yüksek kaynak ihtiyacı ortada. Hakkaniyetli değil bu. Kaynak sıkıntısı nedeniyle bu konuya ilişkin reform da erteleniyor. Enflasyonist ortamda bu büyük alacak daha da önemli hale geldi. **Sanayiciyi** en çok rahatlatacak çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Eximbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülebilir."

"TÜRKİYE'NİN 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU" ARAŞTIRMASI...

TÜPRAS ZİRVEYİ BIRAKMADI

İstanbul Sanayi Odası'nın hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması"na göre, TÜPRAS üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla üçüncülükten ikinciliğe yükselirken, Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. En büyük 500 sanayi kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi.

TÜRKİYE'NİN 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçları, İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan tarafından açıklandı. Buna göre, TÜPRAS, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla üçüncülükten ikinciliğe yükselirken, Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, onu 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkati çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

İSO 500'ÜN ÜRETİMDEN SATIŞLARI 4,5 TRİLYON LIRAYA YÜKSELDİ

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan İSO Yönetim Ku-

KÂRLILIK AÇISINDAN DAHA DÜŞÜK RAKAMLARA ULAŞILDI

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aştığını anımsatan Bahçıvan, "İSO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. İSO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de İSO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz" şeklinde konuştu. Bahçıvan, 500 büyük sanayi kuruluşunun 2022'de faaliyet karının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faa-

liyet karlılığı oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi. Erdal Bahçıvan, "Faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, aynen faaliyet karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Yine vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor" açıklamasında bulundu. İAA

rulu Başkanı Erdal Bahçıvan, İSO 500 çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda Mayıs ayına çekme-

yi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikme-

li olarak açıkladıklarını söyledi. Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçıvan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor" dedi. Bahçıvan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayicinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor" açıklamasında bulundu.

En büyük 500 açıklandı

TÜPRAŞ, geçen yıl üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşları sıralamasında zirvede yer aldı. TÜPRAŞ'ı Star Rafineri ve Ford Otomotiv takip etti.

İSTANBUL Sanayi Odasının (İSO) hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma ünvanını

korudu. **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan**, düzenlediği basın toplantısında, **İSO**'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

İAR VE EREĞLİ YÜKSELDİ

Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota üç basamak birden gerilerken Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

ISO 500 listesi açıklandı!

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük **sanayi** kuruluşu olma unvanını korudu.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, **İSO**'nun Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı.

Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiser basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması"na göre, en büyük 500 **sanayi** kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi.

Buna göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük **sanayi** kuruluşu olma unvanını korudu. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla üçüncüden ikinciliğe yükselirken, Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, onu 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiser basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

ISO 500'ÜN ÜRETİMDEN SATIŞLARI 4,5 TRİLYON LIRAYA YÜKSELDİ

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, **ISO 500** çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

Türkiye'nin 500 büyük **sanayi** kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülmüyor" dedi.

Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada **sanayicinin** ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor" açıklamasında bulundu.

500 BÜYÜK **SANAYİ** KURULUŞUNDAN 98 MİLYAR DOLARLIK İHRACAT

Erdal Bahçivan, üretimden satışların 50'lük gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmamın ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi.

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aştığını anımsatan Bahçivan, "**ISO 500**'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. **ISO 500**'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de **ISO 500** tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşmış oldu. **ISO 500**'ün Türkiye **sanayi** ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz." şeklinde konuştu.

Bahçivan, 500 büyük **sanayi** kuruluşunun 2022'de faaliyet karının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faaliyet karlılığı oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi.

Erdal Bahçivan, "Faiz, amortisman ve vergi öncesi karnı yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVOK karlılığı oranı, aynı faaliyet karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşüğe yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Yine vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüğe yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor" açıklamasında bulundu.

İSO 500 listesinde Gaziantep'ten 28 firma yer aldı

'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre Gaziantep'ten 28 firma ilk 500 firma arasında yer aldı.

ÖMER KARADUMAN / DOĞRU HABER

Gaziantep Sanayi Odası (GSO) Yönetim Kurulu Başkanı Adnan Ünverdi, İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından gerçekleştirilen 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre Gaziantep'ten 28 firmanın ilk 500 firma arasında yer aldığını kaydetti.

Ünverdi, "Tüm zorluklara rağmen gece gündüz demeden üretim, ihracat ve istihdamdaki başarılarıyla şehrimizi gururlandıran tüm firmalarımıza teşekkür ediyor, başarılarının devamını diliyorum" dedi.

Ülkemiz kalkınmasının temelinde sanayi üretiminin olduğunu ve

Gaziantep'in üretim hacmi ile örnek şehir olmaya devam ettiğini kaydeden Ünverdi, "Pandemi, deprem ve küresel krizlere rağmen üretim, ihracat ve buna bağlı olarak istihdamı önceleyerek çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Zorluklarımıza rağmen gelişen teknolojilerle birlikte yeni başarı öyküleri yazmak ve sanayimizin kabuk değişmesi için projeler yürütüyoruz. Gelecekte de güçlü ve sürdürülebilir bir sanayi için Sanayi 4.0, dijitalleşme ve yeşil dönüşüm hedefiyle çalışmalarımızı sürdürüyoruz" diye konuştu.

ORTA VADELİ PROGRAM

Küresel ekonomide yaşanan dalgalama ve bölge koşullarına dikkati

çeken Ünverdi, şunları dile getirdi: "Ülkemizdeki parasal sıkılaştırma politikalarının hepimiz için zorlukları olsa da finansal istikrar ve mali dengenin sağlanması ile bu süreci de aşacağımıza inanıyorum. Orta Vadeli Program kapsamında güvenin ve ön görülebilirliğin sağlanması konusunda kararlı adımlar devam etmelidir. Deprem bölgesi olarak aldığımız yara ve hasara rağmen sanayiciler olarak bizler de mücadelemizi sürdüreceğiz. OVP'de deprem bölgemize yönelik verilecek olan finansman destekleri üretim, ihracat ve istihdamımız açısından kritik önem taşıyor. Bu süreci kamu, özel sektör hep birlikte atlatacağımıza inanıyoruz."

TÜRLÜ ZORLUKLARA RAĞMEN...

Her yıl mayıs ayında açıklanan İSO 500 araştırmasına deprem bölgesindeki firmaların katılımın sağlanması için beklentilerinden dolayı başta İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan ve ekibine teşekkür eden Adnan Ünverdi açıklamasını şöyle tamamladı: "İSO 500 araştırması bu sene deprem bölgesindeki firmaların vergisel yükümlülüklerinin ağustos ayına bırakılmaları ve değerlendirilmede yer almaları için bugün açık-

landı. İSO 500, firmalarımızın geldiği nokta ve yürütülecek çalışmaların belirlenmesi noktasında önemli bir gösterge niteliği taşıyor. Firmalarımızın başarısı bizi gururlandırıyor, teşvik edici oluyor. Son yıllarda yaşadığımız türlü zorluklara rağmen özveriyle çalışarak Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu arasında yer tüm alan firmalarımızı kutluyorum. Bu önemli araştırma için İstanbul Sanayi Odası ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum."

Türkiye'nin En Büyük Sanayi Kuruluşu Belli Oldu

DAVUT IŞIK / DOĞRU HABER

İstanbul Sanayi Odası (İSO), sanayi sektörünün devler liginin belirleyeni ve 1968 yılından bu yana aralıksız yapılan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması"nın 2022 yılı sonuçlarını açıkladı. **İSO** genel merkezi Odakule binası, Fazıl Zübü Meclis Salonu'nda düzenlenen

basın toplantısında 55. sıraya açıklanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması" toplantısında **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan** hazırlanan araştırmanın özet sonuçlarını basın mensuplarına şu şekilde aktardı:

ÜRETİMDEN SATIŞLAR ARTTI

"...**İSO 500**'de üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı.

Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz.

İSO 500 Büyük

kuruluşlarının üre-

timden satışlardaki reel değişimlerine baktığımızda da şu sonuç dikkat çekiyor: 2022 yılının verileri

yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor.

Üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakalım olursak; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha artırarak yüzde 52'ye çıktığı görülüyor. İlk 100 firmanın **İSO 500** içindeki payı ise yüzde 65'lere ulaşıyor.

İHRACAT ARTTI

Hatırlayacak olursak, zayıflayan küresel büyüme dinamiklerine rağmen ülkemiz 2022 yılı ihracatında oldukça önemli bir başarı sağladı. İhracat yüzde 12,9 oranında artarak 254 milyar doları aştı.

İSO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. Görüldüğü üzere **İSO 500**'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2

puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de **İSO 500** tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu.

İSO 500'ün Türkiye **sanayi** ihracatı içindeki payına baktığımızda; ise bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz.

İLK SIRADA YİNE TÜPRAŞ VAR

İSO 500 çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluşumuz 418,4 milyar liralık satışlarıyla TÜPRAŞ oldu. Bu kuruluş uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2022 yılında da korudu. 2022 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 189,2 milyar lira ile Star Rafineri oldu. Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı. Tabloda da gördüğünüz üzere sıralamanın ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2021 yılına göre bir değişiklik olmadı.

İstanbul Sanayi Odası'nın hazırladığı **Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na** göre, **TÜPRAŞ**, üretimden satışlarda **418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.**

En büyük değişmedi

TÜPRAŞ, geçen yıl üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla Türkiye'nin en büyük **sanayi** kuruluşları sıralamasında zirvede yer aldı. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinci sıraya yükselirken, Ford Otomotiv 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu

İSTANBUL Sanayi Odası'nın (ISO) hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük **sanayi** kuruluşu olma unvanını korudu. ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, ISO'nun Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

ÜRETİM ARTTI

Istanbul Altın Rafinerisi (IAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, IAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. IAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar li-

rayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Istanbul Sanayi Odası'nın (ISO) hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması"na göre,

en büyük 500 **sanayi** kuruluşunun üretimden satışları geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. "Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması"-nın sonuçları, ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** tarafından açıklandı. Buna göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük **sanayi** kuruluşu olma

unvanını korudu. Star Rafineri 189,2 milyar lirayla üçüncülüğten ikinciliğe yükselirken, Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. İstanbul Altın Rafinerisi (IAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, onu 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. IAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı.

TOYOTA 3 BASAMAK GERİLEDİ

Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi. Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, ISO 500 çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

Patronlar da sığınmacı çalışanlar için uyarıyor

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarını açıklayan İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, sığınmacı çalışanlar hakkında açıklamalarda bulundu.

Mültecilerin istihdamının sanayiciler açısından önemine ilişkin bir soru üzerine Bahçivan, Türkiye'nin üretimine nitelik, akıl ve değer katacak yerli veya yabancı herkese ihtiyaç olduğunu vurguladı. Bahçivan, "Sadece ve sadece nitelik getirmeden emeğe dönük boyutuyla yabancıların ülke ekonomisine

ve üretimine destek katma noktasına bakalım olursak bu bizi maalesef sonu olmayan bir yolculuğa doğru götürür" dedi. Bahçivan, özetle şunları söyledi:

İSO OLARAK KARŞIYIZ

"Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına sosyolojik ve demografik yapısını sıkıntıya sokacak, tehdit altına alacak olan bir nüfuslaşma yapısına İSO olarak karşı olduğumuzu, net bir şekilde karşı olduğumuzu söylemek istiyorum. Böylesine bir gidişatın

bizi sonu olmayan bir dehlize götürme riski var. Sadece ve sadece emeğe dayalı bir rekabet unsuru olarak biz sanayideki istihdamın önünü sınırsız bir şekilde açarsak yarınki nesillerimize vereceğimiz toplumsal sorun adına bizi ciddi anlamda yük altında bırakır. Ancak tekrar söylüyorum; değer, birikim ve tecrübe kazandıracak boyutta seçilmiş bir iş gücünün yabancılarla da desteklenmesi noktasında hiç itirazımız yok. Bunun ölçüsü nü kaçırma noktasında hiçbirimiz mesuliyet alamayız."

Türkiye'nin 1 numarası yine Tüpraş

İstanbul Sanayi Oda-
si'nin (İSO) hazırladığı
Türkiye'nin 500 Büyük
Sanayi Kuruluşu 2022
Araştırması'na göre, Tür-
kiye Petrol Rafinerileri
AŞ (TÜPRAŞ), üretimden
satışlarda 418,4 milyar
lirayla en büyük **sanayi**
kuruluşu olma unvanını
korudu.

İSO Yönetim Kurulu
Başkanı **Erdal Bahçi-**
van, düzenlediği basın toplantısında,
İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük **Sana-**
yi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını
açıkladı. Buna göre, TÜPRAŞ üretim-
den satışlarda listede ilk sırayı alırken,
2021'de üçüncü sırada olan Star Rafi-
neri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yük-
seldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan
Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık
üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8

8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar li-
rayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar liray-
la 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3
basamak birden gerilerken, Arçelik,
Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki
yeri değişmedi.

Bahçıvan, Türkiye'nin 500 büyük
sanayi kuruluşunun üretimden sa-
tışlarının geçen yıl 2021'e göre yüzde
119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya
yükseldiğini söyledi. Bahçıvan, "Bu

milyar liralık üretimden
satışla 4'üncü sırada yer
alırken, İAR'ı, 69,5 milyar
lirayla Ereğli Demir ve
Çelik, 66,9 milyar liray-
la İskenderun Demir ve
Çelik izledi. İAR ile Ereğli
Demir ve Çelik'in ikişer
basamak yükselmesi dik-
kat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9
milyar lirayla 7'nci, Ar-
çelik 64,1 milyar lirayla

yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü
performansın yanı sıra canlı yurt içi ta-
lep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat
gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın
belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz.
2022 yılının verileri yıl sonu tüketici
enflasyonu ile arındırıldığında üretim-
den satışların reel olarak 2021 yılına
göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir
artış sergilediği görülüyor" dedi.

Bahçıvan, 2022'de **İSO 500**'ün ak-
tif toplamının yüzde 83 artarak 3,9
trilyon liraya yükseldiğini belirterek,
"Aktifler içerisinde ana kalemler ince-
lendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78
artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon
liraya; duran varlıklar ise yüzde 95
artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon
liraya yükselmiş durumda. 2022'de
özkaynaklar 624 milyar liradan 1,4
trilyon liraya yükselerek yüzde 124
artarken; toplam borçlar 1,5 trilyon
liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde
67 büyüdü" bilgisini verdi.

Sanayinin şampiyonu yine TÜPRAŞ

ISO 500 araştırmasına göre 2022'de en büyük sanayi kuruluşu bu yıl da Tüpraş oldu. Tüpraş'ı Star Rafineri ve Ford Otomotiv takip etti

İSTANBUL Sanayi Odası (ISO) tarafından bu yıl 55'incisi düzenlenen "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması-2022" yılı sonuçları açıklandı.

Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418.4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189.2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140.1 milyar liralık üretimden satışla üçüncü oldu.

Araştırmaya göre ilk

100 firmanın ISO 500 içindeki payı ise yüzde 65'lere ulaştı. Sıralamada 100-200 arasında kalan şirketlerin ISO 500'deki ağırlığı yüzde 14,4 olurken, geriye kalan 300 şirket de yüzde 20,6'lık pay aldı.

Üretimden artışlar arttı

Araştırmaya göre ISO 500'de üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı.

Üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına ba-

kıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha artarak yüzde 52'ye çıktığı görüldü.

ISO 500 araştırmasının sonuçlarını açıklayan ISO Başkanı Erdal Bahçıvan, sunumunda reel olarak yüksek satışlara dikkat çekti. Bahçıvan, "2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor" dedi.

Borçların payı geriledi

ISO 500 kuruluşlarında borçların payı yüzde 70,7'den yüzde 64,3'e gerilerken; özkaynakların payı yüzde 29,3'ten yüzde 35,7'ye çıktı.

ISO 500'de mali borçlar yüzde 64 artışla 796 milyar liradan 1,3 trilyon liraya çıktı. Diğer borçlar da yüzde 70'e yakın bir artışla 711 milyar liradan 1,2 trilyon liraya yükseldi.

Verilere göre faaliyetlerin finansmanında ticari borçlar daha fazla kullanılmış durumda.

ISO 500'ün ihracatı yüzde 14,1 arttı

ISO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. ISO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan

üzerinde gerçekleşti. ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payı yüzde 40'lar civarında gerçekleşti.

Halka açık kuruluşların sayısı arttı

ISO 500 içinde halka açık kuruluşların sayısı 2017-2021 döneminde 65-69 bandında seyrettikten sonra 2022'de sekiz adet artarak 73'e yükseldi. Böylece ISO 500 içinde halka açık kuruluşlar sayısı bugüne kadarki en yüksek düzeyine ulaştı.

TÜPRAŞ devler ligindeki yerini korumaya devam ediyor

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, düzenlediği basın toplantısında, İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, İSO 500 çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda Mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

İSO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor." dedi.

Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda

TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor." açıklamasında bulundu.

Erdal Bahçivan, üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreten ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmanın ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi. /AA

İSO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAS, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu. 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu

DEVREDEN KDV'NİN ÇÖZÜMÜ İÇİN ÇAĞRI

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, her fırsatta dile getirdikleri devreden KDV sorununun 2022'de çok daha belgin bir hale geldiğini kaydederek, **İSO 500**'ün devreden KDV yükünün yüzde 107 artarak 49 milyar liraya yaklaştığını bildirdi. Bu sorunun çözümü için çağında bulunan Bahçivan, "**Sanayi** için çok rahatlatıcı çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Eimbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesi, bu sorunun en rasyonel çözümü olacaktır" diye konuştu. Bahçivan, 2022 yılında yarattı katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37,1 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerin aldığını belirterek, "Bu grubun payı 5,3 puan artmış. Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu **sanayilerin** payı 4,4 puan düşüşle yüzde 28,9'a, orta-yüksek teknoloji **sanayileri** grubunun payı 1,1 puan düşüşle yüzde 27,2'ye gerilemiş durumda. Yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** grubunun payı ise 0,1 puan artışla yüzde 6,2 olsa da yapısal bir değişime işaret etmekten henüz uzak bir görünüm sergiliyor" açıklamasında bulundu.

İSO 500'deki AR-GE harcaması yapan kuruluşların sayısının 265'ten 260'a gerilediğini dile getiren Bahçivan, "Bu şirketlerimizin 2022'de yaptıkları AR-GE harcamalarının 16 milyar TL'yi aştığını görüyoruz. Bu durum 2021'e göre yüzde 80'nin üzerinde bir artışa işaret etse de **sanayi** kuruluşlarımızın satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü AR-GE harcamalarına ayırmaları düşündürücü" ifadelerini kullandı.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, **İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu** araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAS) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in iktisadî basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

4,5 trilyon liraya yükseldi

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, **İSO 500** çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi. Türkiye'nin 500 büyük **sanayi** kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile anıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülmüyor" dedi. Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27'ye ulaştı. Bu noktada **sanayinin** ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici

enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor" açıklamasında bulundu.

98 milyar dolarlık ihracat

Erdal Bahçivan, üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmanın ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi. Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar dolara aştığını anımsatan Bahçivan, "**İSO 500**'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. **İSO 500**'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de **İSO 500** tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. **İSO 500**'ün Türkiye **sanayi** ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz" şeklinde konuştu. Bahçivan, 500 büyük **sanayi** kuruluşunun 2022'de faaliyet kanının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faaliyet karlılığı oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi. **Erdal Bahçivan**, "Faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, aynı faaliyet karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Yine vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasvolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirdiğini gösteriyor" açıklamasında bulundu. **Sanayi** şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payında yaşanan düşüşe işaret eden Bahçivan, "Görüldüğü üzere söz konusu bu oran, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar gerilemiş durumda. Bu da bize **sanayinin** son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve karını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor" diye konuştu.

Finansman giderleri azaldı

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, finansman giderlerinin uzun yıllardan beri **İSO 500**'ün en dikkat edilen unsurları

ından olduğunu belirterek, şu bilgileri verdi: "**İSO 500**'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32,6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı belgin bir düşüş göstererek yüzde 61,1'den yüzde 41,3'e inmiş durumda. Yıllardan beri hep işaret ettiğimiz ve 2018'de yüzde 89'lara kadar çıkan bu oranın yüzde 40'lara gerilemesi dikkat çekiyor. Gördüğümüz üzere 2022'de finansman giderleri işletmelere çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamı ve kredi kullanımını sıkı şartlara bağlayan düzenlemelerin de etkili olduğunu unutmamak gerekiyor. O günkü finansal koşullar, bugünkü faiz ve krediye erişim koşullarıyla karşılaştırıldığında aradaki makasın ne kadar yüksek olduğu biliniyor. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet karına oranındaki gerileme, dolayısıyla ne kadar sürdürülebilir olduğunu gelecek yıl açıklayacağımız 2023 yılı **İSO 500** verilerinde daha net bir şekilde göreceğiz."

Toplam borç 2,5 trilyon

Erdal Bahçivan, 2022'de **İSO 500**'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 3,9 trilyon liraya yükseldiğini belirterek, "Aktifler içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselmiş durumda. 2022'de özkaynaklar 624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüyü. " diye konuştu. **İSO 500** kuruluşlarında borçların payının yüzde 70'e yakın yükselişe 1,2 trilyon liraya yükseldiği anılatı. Bahçivan, "Ticari borç kullanımının artmasından, firmaların kaynak ihtiyacını finans kuruluşları dışından, kendi içlerinde borçlanarak çözmeye çalıştıklarını anlıyoruz" şeklinde konuştu. En büyük 500 kuruluşun kısa vadeli mali borçlarındaki artışın yüzde 99, uzun vadeli borçlarındaki yükselişin ise yüzde 37 olduğunu aktaran Bahçivan, kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payının ilk kez yüzde 50 bandını aşarak yüzde 52,1'e ulaştığını söyledi. **AA**

Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu yine TÜPRAŞ

istanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, düzenlediği basın toplantısında, İSO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu. İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla Iskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in ikiye basamak yükselmesi dikkat çekti. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamadaki yeri değişmedi.

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, İSO 500 çalışmasının açıklanma tarihini son yıllarda Mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmanın sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi. Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bahçivan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile anındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor." dedi. Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayicinin ekonomik gerçeklerini yansıtan

ISO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu.

asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor." açıklamasında bulundu **Erdal Bahçivan**, üretimden satışların 50'lik gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmanın ise payının ise yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi. Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aştığını anımsatan Bahçivan, "İSO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. İSO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye

hem de İSO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşmış oldu. İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz." şeklinde konuştu. Bahçivan, 500 büyük sanayi kuruluşunun 2022'de faaliyet karının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faaliyet karlılığı oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi. **Erdal Bahçivan**, "Faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, aynen faaliyet karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Yine vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık

rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor." açıklamasında bulundu. Sanayi şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payında yaşanan düşüşe işaret eden Bahçivan, "Görüldüğü üzere söz konusu bu oran, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar gerilemiş durumda. Bu da bize sanayicinin son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve karını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor." diye konuştu. İSO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, finansman giderlerinin uzun yıllardan beri İSO 500'ün en dikkat edilen unsurlarından olduğunu belirterek, şu bilgileri verdi: "İSO 500'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32,6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61,1'den yüzde 41,3'e inmiş durumda. Yıllardan beri hep işaret ettiğimiz ve 2018'de yüzde 89'lara kadar çıkan bu oranın yüzde 40'lara gerilemiş olması dikkat çekiyor. Görüldüğü üzere 2022'de finansman giderleri işletmelere çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamı ve kredi kullanımını sıkı şartlara bağlayan düzenlemelerin de etkili olduğunu unutmamak gerekiyor." ●İSTANBUL-AA

TÜRKİYE'NİN 500 BÜYÜK **SANAYİ** KURULUŞU ARAŞTIRMASI'NIN 2022 YILI SONUÇLARI AÇIKLANDI

Tüpraş, 418.4 milyar TL ile liderliğini korudu

Üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı. **ISO 500**'de şampiyonluk ipini 418,4 milyar liralık satışlarıyla bir kez daha Tüpraş göğüsledi.

EKONOMİ SERVİSİ

İstanbul Sanayi Odası (ISO) tarafından hazırlanan **sanayi** sektörünün devlet ligini belirleyen ve 1968'den bu yana aralıksız olarak açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları kamuoyu ile paylaşıldı. ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** tarafından açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması toplantısına ISO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcıları **İrfan Özhamaratlı** ve **Cemal Keleş** katıldı. Öte yandan güncel **ISO 500**'ün yanında, son 5 yıldır olduğu gibi araştırmanın 50 yıl önceki yani 1973 yılında yapılan ve 100 Büyük Firma olarak yapılan araştırmanın içeriği de paylaşıldı. **ISO 500** çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş olurken, bu kuruluş uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2022 yılında da korudu. 2022 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 189,2 milyar lira ile Star Rafineri oldu. Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık

(Soldan sağa) ISO Başkan Yardımcısı **İrfan Özhamaratlı**, ISO Başkanı **Erdal Bahçivan** ve ISO Başkan Yardımcısı **Cemal Keleş**.

üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı. Sıralamanın ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2021 yılına göre bir değişiklik olmadı.

Geçtiğimiz yıllarda Mayıs ayında paylaşılan araştırmanın, bu yıl 11 ilimizi etkileyen ve tüm Türkiye'yi yasa boğan deprem felaketi nedeniyle Eylül ayında açıkladığını ifade eden **Erdal Bahçivan**, "Bu yılın başında ülkemizi derinden yaralayan Kahramanmaraş depremini yaşadık. On binlerce vatandaşımızı kaybettik. Acılarımız hala çok taze. Dünyada eşi benzeri olmayan ve 11 ilimizi etkileyen felaketin ekonomik yıkımı da büyük oldu. Birçok **sanayi** tesisimiz haftalarca faaliyete

geçemedi. Devletimiz bu bölgede mücbir sebep hali ilan ederek firmalarımızın vergisel yükümlülüklerini erteledi. Takdir edersiniz ki **ISO 500** Büyük Listesi içinde her yıl bu 11 ilimizden çok sayıda **sanayi** kuruluşumuz yer alıyor. 2021 listemizde bu rakam 72 idi. 2022 yılında ise bu sayının 66 olduğunu görüyoruz. Bu şirketlerimizin de mali verilerini paylaşabilme noktasına gelmesiyle birlikte **ISO 500** araştırmamıza başlayarak en kısa sürede tamamladık." diye konuştu.

ISO 500'de üretimden satışların 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktığını

kaydeden **Erdal Bahçivan**, sözlerini şöyle sürdürdü: "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. **ISO 500** Büyük kuruluşlarının üretimden satışlardaki reel değişimlerine baktığımızda da şu sonuç dikkat çekiyor: 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor. Reel değişimleri hesaplarken son yıllarda hep yaptığımız gibi bu yıl da, yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandık. Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada **sanayicinin** ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu

ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor."

ISO 500'ün satışlarının yanı sıra kaynaklarını verimli kullanarak karlarını da yüksek oranlarda artırdığını ve bu alanlarda genel olarak başarılı bir performans sergilediğini belirten **Erdal Bahçivan**, "ISO 500'ün 2022'de faaliyet karı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet karlılığı oranı, yüzde 14,8'den 2 puan düşerek yüzde 12,8'e geriledi. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar liradan 808 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı, aynen faaliyet karlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar liradan 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor." ifadelerini kullandı.

Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu yine TÜPRAŞ

ISO'nun hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, TÜPRAŞ, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük sanayi kuruluşu olma unvanını korudu

İSTANBUL (AA) - İstanbul Sanayi Odası (ISO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bağcıvan, düzenlediği basın toplantısında, ISO'nun Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasını sonuçlarını açıkladı.

Araştırmaya göre, Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ) üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189,2 milyar lirayla ikinciye yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140,1 milyar lirayla üretimden satışta 3'üncü oldu.

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar lirayla üretimden satışta 4'üncü sırada yer alırken, İAR'ı, 69,5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik, 66,9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik izledi. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in işler basamak yükselmesi dikkat çekti.

Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu, Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Toyota 3 basamak birden gerilerken, Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş'ın sıralamada yeni değişmedi.

ISO 500'ün üretimden satışları 4,5 trilyon liraya yükseldi

Toplantıda araştırmaya ilişkin açıklamalarda bulunan ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bağcıvan, ISO 500 çalışmasının açıklanma tarihi son yıllarda mayıs ayına çekmeyi başardıklarını, bu yıl Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle çalışmaların sonuçlarını gecikmeli olarak açıkladıklarını söyledi.

Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışlarının geçen yıl, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldiğini dile getiren Bağcıvan, "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracatçıların TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediğini görüyoruz." dedi.

Bağcıvan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullandıklarını kaydederek, "Fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken UFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun UFE olduğunu hatırlatarak, UFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyoruz. Nitekim yıl sonu UFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor." açıklamasında bulundu.

500 büyük sanayi kuruluşundan 98 milyar dolarlık ihracat

Erdal Bağcıvan, üretimden satışların 501'lik gruplara göre dağılımına bakıldığında; ilk 50 kuruluşun uzun yıllardır yüzde 50 bandında seyreden ağırlığının bu yıl biraz daha arttığını ve yüzde 52'ye çıktığını, ilk 100 firmının ise üretimden satışta yüzde 65'lere ulaştığını bildirdi.

Türkiye'nin ihracatının 2022'de yüzde 12,9 artarak 254 milyar doları aşmıştı annımsatan Bağcıvan, "ISO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. ISO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de ISO 500 tarihinde en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz." şeklinde konuştu.

Bağcıvan, 500 büyük sanayi kuruluşunun 2022'de faaliyet karının yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıktığını belirterek, buna karşılık faaliyet karlığı oranının yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e gerilediğini bildirdi.

Erdal Bağcıvan, "Faiz, amortisman ve vergi öncesi karın yüzde 100'e yakın bir artışla 808 milyar liraya yükseldiğini

görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK karlığı oranı, aynı faaliyet karlığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Yine vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 485 milyar liraya yükseldi. Ancak satış karlığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm karlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kar yılı geçirildiğini gösteriyor." açıklamasında bulundu.

Sanayi şirketlerinin son 10 yıldaki üretim faaliyeti dışı gelirlerinin toplam içerisindeki payında yaşanan düşüşe işaret eden Bağcıvan, "Görüldüğü üzere söz konusu bu oran, son 5 yılda yüzde 88 düzeyinden yüzde 23'lere kadar gerilemiştir. Bu da bize sanayinin son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve karını gerçek işinden elde ettiğini gösteriyor." diye konuştu.

Finansman giderlerindeki azalış dikkat çekti
ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bağcıvan, finansman giderlerinin uzun yıllardan beri ISO 500'ün en dikkat edilen unsurlarından olduğunu belirterek, şu bilgileri verdi:

"ISO 500'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32,6 artarak 277 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61,1'den yüzde 41,3'e inmiş durumda. Yıllardan beri hep işaret ettimiz ve 2018'de yüzde 89'lara kadar çıkan bu oranın yüzde 40'lara gerilemiş olması dikkat çekiyor. Görüldüğü üzere 2022'de finansman giderleri işletmelere çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamı ve kredi kullanımını sıkı şartlara bağlayan düzenlemelerin de etkili olduğunu unutmamak gerekiyor. O günkü finansal koşullar, bugünkü faiz ve krediye erişim koşullarıyla karşılaştırıldığında aradaki makasın ne kadar yüksek olduğu biliniyor. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet karına oranındaki görüce iyileşmenin, ne kadar sürdürülebilir olduğunu gelecek yıl açıklayacağımız 2023 yılı ISO 500 verilerine daha net bir şekilde göreceğiz."

ISO 500'ün aktif toplamı 3,9 trilyon liraya, toplam borcu 2,5 trilyon liraya yükseldi

Erdal Bağcıvan, 2022'de ISO 500'ün aktif toplamının yüzde 83 artarak 3,9 trilyon liraya yükseldiğini belirterek, "Aktif içerisinde ana kalemler incelendiğinde, dönen varlıklar yüzde 78 artışla 1,4 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya; duran varlıklar ise yüzde 95 artışla 706 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselmiş durumda. 2022'de özkaynaklar 624 milyar liradan 1,4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 artarken; toplam borçlar 1,5 trilyon liradan 2,5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü." diye konuştu.

ISO 500 kuruluşlarında borçların payının yüzde 70,7'den yüzde 64,3'e gerilediğini, öz kaynakların payının yüzde 29,3'ten yüzde 35,7'ye çıktığını vurgulayan Bağcıvan, mali borçların yüzde 64 artışla 1,3 trilyon liraya, diğer borçların da yüzde 70'e yakın yükselişle 1,2 trilyon liraya yükseldiğini anlattı.

Bağcıvan, "Ticari borç kullanımının artmasından, firmaların kaynak ihtiyacını finans kuruluşları dışında, kendi iç-

lerinde borçlanarak çözmeye çalıştıklarını anlıyoruz." şeklinde konuştu.

En büyük 500 kuruluşun kısa vadeli mali borçlarındaki artışın yüzde 99, uzun vadeli borçlarındaki yükselişin ise yüzde 37 olduğunu aktaran Bağcıvan, kısa vadeli mali borçların toplam mali borçların içindeki payının ilk kez yüzde 50 bandını aşarak yüzde 52,1'e ulaştığını söyledi.

Devreden KDV'nin çözümü için çağrı

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bağcıvan, her fırsatta dile getirdikleri devreden KDV sorununun 2022'de çok daha belirgin bir hale geldiğini kaydederek, ISO 500'ün devreden KDV yükünün yüzde 107 artarak 49 milyar liraya yaklaştığını bildirdi.

Bu sorunun çözümü için çağrıda bulunan Bağcıvan, "Sanayinin en çok rahatsızladığımız çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Eximbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesi, bu sorunun en rasyonel çözümü olacaktır." diye konuştu.

Bağcıvan, 2022 yılında yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 37,7 ile orta-öğüt teknoloji yoğunluklu sektörlerinin aldığını belirtti. "Bu grubun payı 5,3 puan artmış. Buna karşılık düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı 4,4 puan düşüşle yüzde 28,9'a, orta-yüksek teknoloji sanayilerin grubunun payı 1,1 puan düşüşle yüzde 27,2'ye gerilemiş durumda. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin grubunun payı ise 0,1 puan artışla yüzde 6,2'ye ulaşmış. Bu da yapısal bir değişime işaret etmekte henüz uzak bir görünüm sergiliyor." açıklamasında bulundu.

ISO 500'deki AR-GE harcaması yapan kuruluşların sayısının 265'ten 260'a gerilediğini dile getiren Bağcıvan, "Bu şirketlerimizin 2022'de yaptıkları AR-GE harcamalarının 16 milyar TL'yi aştığını görüyoruz. Bu durum 2021'e göre yüzde 80'in üzerinde bir artışa işaret etse de sanayi kuruluşlarımızın satışlarının giderek daha küçük bir bölümünü AR-GE harcamalarına ayırmaları düşündürdü." ifadelerini kullandı.

Halka açık kuruluşlar sayısı bugüne kadarki en yüksek düzeyine çıktı
ISO 500 içinde halka açık kuruluşlar sayısı ise 73 adete bugüne kadarki en yüksek düzeyine çıktı.

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Araştırması'nın sonuçlarını açıklayan ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bağcıvan, en büyük 500'ün istihdamının 2022'de yüzde 4,1 artarak yaklaşık 800 bin kişiye ulaştığını, aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerdeki yükselişin de yüzde 86 civarında gerçekleştiğini kaydetti.

Sermayenin tabana yayılması ve özellikle sanayi kuruluşlarının kaliteli finansal kaynağa erişimi açısından şirketlerin halka açılmalarının önemli olduğunu vurgulayan Bağcıvan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Son yıllarda bu yönde şirketlerimiz oldukça istekli olduklarını görüyoruz. Bu eğilim, ISO 500 verilerine de yansımış bulunuyor. ISO 500 içinde halka açık kuruluşların sayısı, 2017-2021 döneminde 65-69 bandında seyrettiğini sonra 2022'de 8 adete artarak 73'e yükseldi. Böylece ISO 500 içinde halka açık kuru-

luşlar sayısı bugüne kadarki en yüksek düzeyine ulaştı. Sanayi şirketlerimizin halka açılmaya olan ilgisinin 2023'te de sürdürüldüğünü görüyoruz ve bu süreci sanayi firmalarımızın sermaye piyasası araçlarını daha fazla kullanması açısından olumlu buluyoruz."

Anadolu lehine değişim sürüyor

Erdal Bağcıvan, ISO 500'de yer alan kuruluşların bağlı olduğu odaların Anadolu lehine değişmeye devam ettiğini belirterek, "Son yıllarda sayısal olarak düşüş eğiliminde olmasına karşın en büyük pay 152 firmayla halen ISO'ya ait. İstanbul'u, 40 kuruluşla Kocaeli Sanayi Odası izliyor. Bu odalarımızın ardından Ankara Sanayi Odası 39, Ege Bölgesi Sanayi Odası 38 kuruluşla sıralamada yer alıyor. Sonrasında 28 kuruluşla Gaziantep Sanayi Odası, 17 kuruluşla Kayseri Sanayi Odası ve 15 kuruluşla Bursa Ticaret ve Sanayi Odası geliyor." dedi.

Bağcıvan, 2022'de üretimden satışlara göre en yüksek paya sahip sektörün yüzde 23,4 ile ana metaller ve makine imalatı sanayinin olduğunu, bu sektör, yüzde 23,3 ile kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünlerinin, yüzde 14 ile kara, deniz taşıtları ve yan sanayinin izlediğini bildirdi.

Bağcıvan, "2022'ye ait ISO 500 sonuçları, Türk sanayisinin zorlu bir yıl güçlü bir performansla tamamladığını bir kanıt niteliğindedir. Zira sanayi devrimimizin birçok temel göstergede azımsanmayacak iyileşmelere imza attığını görüyoruz." diye konuştu.

2023 için beklentiler aynı iyimserlikte değil

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bağcıvan, küresel ve yerel ölçekteki birçok makro göstergenin ve gelişmenin 2023'ün sanayicilere çok daha zorlu koşullar sunduğunu gösterdiğini aktararak, "Bu sürecin etkilerini önümüzdeki yıl açıklayacağımız sonuçlarda görmemiz şaşırtıcı olmayacaktır. Çünkü küresel ekonomide sıkışan para politikalarının etkilerinin kaçınılmaz olarak görülmeye başlandı. Nitekim gerek dünya üretiminin seyri gerekse Avro Bölgesi, ABD ve İngiltere gibi ana ihracat pazarlarımızla ilişkin beklentiler, 2023'te daha düşük büyüme temposuna işaret ediyor." ifadelerini kullandı.

Farklı araştırmalar ile ISO Türkiye imalat PMI gibi çalışmaların geleceğe dair iyimserliği sınırlandırdığını ifade eden Bağcıvan, faizlerdeki artışlara değindi.

Ihracatın geriye çekildiği bir dönemde sanayi üretimini destekleyen güçlü iç talebin de bir miktar zayıflamasının kaçınılmaz olduğunu vurgulayan Bağcıvan, "Faiz artırım sürecinin bir başka etkisi ise etkilerini bir süredir görmeye başladığımız üzere, sanayimizin finansman maliyetlerindeki belirgin artış olacak. Tekrar etmek gerekirse tüm bu unsurların 2023 ISO 500 araştırma sonuçlarında satış performansı, finansman maliyetleri, ihracat ve kaynak yapısı gibi göstergelere olumsuz yansımaları şaşırtılabilecek." değerlendirmesinde bulundu.

ISO 500 verilerini, "sanayicilerin Türkiye'nin geleceğine olan inancının bir göstergesi" olarak da kabul etmeleri gerektiğini belirten Bağcıvan, "Bu inancın ve azmin azalmadan devam

edilmesi için sanayicimizin, üretim hayatımızın en büyük ihtiyacı; finansal istikrarlıdır. Bu bağlamda, her fırsatta dile getirdiğimiz sürdürülebilir ve nitelikli büyüme için gerekli olan finansal istikrarın yeniden tesisi doğrultusunda ekonomi yönetimi tarafından atılan adımları önemli buluyoruz." diye konuştu.

Bağcıvan, üzerinde özenli bir çalışma yapılarak kısa süre önce açıklanan Orta Vadeli Program'ı çok önemsediklerini, bu programın başarısının ülkenin uzun süreli ihtiyaç duyduğu dış kaynak akışını da sağlayacağına inandıklarını vurguladı.

"Karlılık ve ücretler arasındaki makas yeni yılla birlikte kapandı"

Toplantının ardından gazetecilerin sorularını yanıtlayan Bağcıvan, verileri göre karlıkların yeterince ücretlere yansımadağın görüldüğünü ilişkin bir yorum üzerine, karlılığın ücretlere de yansımadağın ancak bu tablonun aralık itibarıyla sona ermesi nedeniyle ocağa yapılan zamların kapsam dışı kaldığını, bu nedenle karlılık ile ücretler arasındaki makasın açık görüldüğünü söyledi.

Bağcıvan, "2023'e geçerken ücretlerde yapılan bir artış var. Bu tabloya 12 aylık değil de 15-16 aylık baktığımızda, o rakam bu tablodaki olduğu gibi çalışmıyor. Çalışanlarımızın 2023 başında aldığı artışın makasın önemli ölçüde kapandığını düşünüyorum." diye konuştu.

Bağcıvan'dan yabancı çalışan değerlendirmesi

Erdal Bağcıvan, mültecilerin istihdamının sanayiciler açısından öneme ilişkin bir soru üzerine, Türkiye'nin üretime nitelik, akl ve değer katacak yerli ve yabancı herkese ihtiyaç olduğunu vurguladı.

"Ancak sadece ve sadece nitelik getirmeden emeğe dönük boyutuyla yabancıların öle ekonomisine ve üretimine destek katma noktasına bakacak olursak bu bizi maalesef sonu olmayan bir yolculuğa doğru götürüyor" diyen Bağcıvan, şu değerlendirmelerde bulundu:

"Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratma adına sosyolojik ve demografik yapısını sıkıntıya sokacak, tehdit altına alacak olan bir nüfuslaşma yapısına ISO olarak karşı olduğumuz, net bir şekilde karşı olduğumuzu söylemek istiyoruz. Böylelikle bir göçün bizi sona olmayan bir hedefe götürme riski var. Sadece ve sadece emeğe dayalı bir rekabet unsuru olarak biz sanayide istihdamın önünü sınırsız bir şekilde açarsak yarınki nesillerimiz vereceğimiz toplumsal sorun adına bizi ciddi anlamda yük altına sokarız. Ancak tekrar söylüyoruz; değer, birikim ve tecrübe kazandırarak boyutta seçimlisiz bir göçünün yabancılarla da desteklenmesi noktasında hiç itirazımız yok. Bunun ölçüsünü kaçırma noktasında hiçbirimiz mesuliyet alamayız."

"Uzun vadeli borç bulamama gerçeğiyle karşı karşıyayız"

Erdal Bağcıvan, uzun vadeli borçlanmada karşılaşılan sorunlara ilişkin bir soru üzerine, "Yatırma dönük uzun vadeli kredilerin düşük olduğunu zaten uzun vadeli yatırım borçlarının oransal artışının düşük olmasından görüyoruz. Arzu ederdik ki geçen yıl uygulanan politika; biraz daha kalkınma ve yatırım amaçlı kredi notasında güçlü bir destek olması, uzun vadeli yatırımlar konusunda destek sağlanmaması. Ancak bunun yeterince gerçekleşmediğini görüyoruz. Uzun vadeli borçların önemi çok net. Geçen yıldan bu yıl geldiğimizde firmalarımızın uzun vadeli borç kaynaklarını bulamadığı gerçeğiyle karşı karşıyayız." ifadelerini kullandı.

Bağcıvan, Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen 11 iden çok sayıda sanayi kuruluşunun ISO 500 Büyük listesi içinde her yıl yer aldığını hatırlatarak, "2021 listesinde bu rakam 72ydi. 2022 yılında ise bu sayının 66 olduğunu görüyoruz." dedi.

TÜPRAŞ İzmir rafinerisi

Depo Photos

Patronlar kârlarını yüzde 96 artırdı

Çalışanlar ve emekliler yüksek enflasyon karşısında ezilirken, sermaye kesimi kârını artırmaya devam ediyor. Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu kârlarını yüzde 96 artırdı.

İstanbul Sanayi Odası (İSO), 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO 500)' araştırmasının 2022 yılı sonuçlarını açıkladı. **İSO 500** listesinde Koç Holding'e bağlı TÜPRAŞ ve Ford, Arçelik, Renault gibi metal patronları ilk 10'daki yerlerini korurken, başta çimento olmak üzere inşaatla bağlantılı sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin yükselişi de dikkat çekti. Araştırmaya göre, TÜPRAŞ üretimden satışlarda 418.4 milyar lirayla ulaşarak listede ilk sırayı alırken, 2021'de üçüncü sırada olan Star Rafineri 189.2 milyar lirayla ikinciliğe yükseldi. Geçen yıl ikinci sırada bulunan Ford Otomotiv ise 140.1 milyar liralık üretimden satışla 3'üncü oldu.

Listesinde Et ve Süt Kurumu'ndaki (ESK) gerileme dikkat çekti. ESK, 500 kuruluş

listesinin 406. sırasında yer aldı. Yurttaşların önünde uzun kuyruklar oluşturduğu ucuz et satışı yapılan ESK'nın toplam zararı 2 milyar lirayı bulmuştu. Kısa bir süre önce Ankara'daki mağazalarına kilit vuran kurumun kapatılan satış yerlerine tavuk dönerci açılmıştı.

İSO 500'de toplam net üretimden satışlar yıllık bazda yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar TL'ye yükseldi. Net üretimden net satışlarda reel artış TÜFE'ye göre yüzde 33,3, ÜFE'ye göre yüzde 10,8 oldu. **İSO 500**'de ilk 50 şirketin net üretimden satış içindeki payı yüzde 52, ilk 100 şirketin payı yüzde 65 oldu. **İSO 500**'ün Türkiye'nin toplam sanayi ihracatı içindeki payı yüzde 40'lar seviyesinde oldu. **İSO 500**'ün toplam faaliyet kârı yıllık yüzde 96 artışla 671 milyar TL'ye yükseldi. Faaliyet karlılığı oranı yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e geriledi. **İSO 500**'ün toplam borcu yüzde 67 artışla 2,5 trilyon TL'ye yükseldi. **Ekonomi Servisi**

Dev şirketlerin borçları katlandı

ISO 500 çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418.4 milyar liralık satışlarıyla yine Tüpraş oldu. **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Bahçivan**, **ISO 500**'de mali borçların yüzde 64 artışla 796 milyar liradan 1.3 trilyon liraya çıktığını duyurdu

RECEP BAHAR / İSTANBUL

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan **sanayi** sektörünün devler ligini belirleyen ve 1968'den bu yana aralıksız olarak açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2022 yılı sonuçları kamuoyu ile paylaşıldı. **ISO 500** çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş, 418.4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş olurken, bu kuruluş uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2022 yılında da korudu. 2022 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 189.2 milyar lira ile Star Rafineri oldu. Üçüncü sırada ise 140.1 milyarlık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı. Sıralamanın ilk 10'unda yer alan şirketlerde 2021 yılına göre bir değişiklik olmadı. 6 Şubat depremlerinin etkilediği bölgeden 66 firma ilk 500'e girdi. 2021'de bu sayı 72 idi.

Cirolar enflasyonla uçtu

ISO 500'de üretimden satışların 2022 yılında yüzde 119 artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktığını kaydeden **Erdal Bahçivan**, sözlerini şöyle sürdürdü: "Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılığındaki artışın belirleyici rol

oynadığını söyleyebiliriz. 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64.27 iken, ÜFE enflasyonu yüzde 97.72'ye ulaşmıştı. Bu noktada **sanayicinin** ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum."

Borçlar roketledi

ISO 500'de mali borçların yüzde 64 artışla 796 milyar liradan 1.3 trilyon liraya çıktığını duyuran **Erdal Bahçivan**, "Diğer borçların da yüzde 70'e yakın artışla 711 milyar liradan 1.2 trilyon liraya yükseldiği anlaşılıyor. **ISO 500** kuruluşlarında borçların vadelerine göre gelişimine baktığımızda ise kısa vadeli mali borçlardaki artışın yüzde 99 ile uzun vadeli mali borçlardaki yüzde 37'lik

artışın üzerinde gerçekleştiğini görüyoruz. Kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payının 2022'de ilk kez yüzde 50 bandını aşarak yüzde 42.8'den yüzde 52.1'e yükselmesi dikkat çekiyor" dedi.

Sanayiciyi zorlu şartlar bekliyor

2022 yılına ait **ISO 500** sonuçlarının, **sanayicinin** zorlu bir yılı güçlü bir performansla tamamladığının kanıtı niteliğinde olduğunu vurgulayan **Erdal Bahçivan**, "Öte yandan gerek küresel ve yerel ölçekteki birçok makro gösterge ve gelişme, 2023'ün **sanayicilere** çok daha zorlu koşullar sunduğunu bize gösteriyor. Bu sürecin etkilerini önümüzdeki yıl açıklayacağımız 2023 yılı **ISO 500** sonuçlarında görmemiz şaşırtıcı olmayacaktır" diye konuştu. Diğer yandan Merkez Bankası'nın Haziran-

ISO 500'de göze çarpan hususlar

- **ISO 500**'ün 2022'de faaliyet kanı yüzde 96 artarak, 342 milyar liradan 671 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı, yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi.
- 2022'de üretim faaliyeti dışı gelirlerin kârlılığa katkısı bir hayli azaldı. 2022 yılında **ISO 500**'ün diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karları 683 milyar lira iken, gider ve zararları 572 milyar lira olarak gerçekleşmiş. Bu iki rakam arasındaki fark alındığında, **ISO 500**'ün üretim faaliyeti dışı net geliri 111 milyar lira artmış ve bir önceki yıla göre artış oranı da yüzde 14.6 ile sınırlı düzeyde gerçekleşmiş.
- **ISO 500**'ün finansman giderleri 2022'de yüzde 32.6 artarak 209 milyar liradan 277 milyar liraya yükseldi. Böylece finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı düşük faizlerin etkisiyle yüzde 61.1'den yüzde 41.3'e indi.

dan itibaren başladığı sıkılaş-tırma sürecine bağlı olarak piyasa faizlerinde sert yükselişler söz konusu olduğunun altını çizen **Erdal Bahçivan**, "Sanayicimizin finansman maliyetlerindeki belirgin artış olacak" dedi.

Fotograf: DHA

İSO 500 LİSTESİ AÇIKLANDI Patronlar kârlarını katladı

İSTANBUL Sanayi Odası, Türkiye'nin en büyük 500 **sanayi** kuruluşu 2022 verilerini açıkladı. **İSO 500** listesinde Koç Holdinge bağlı TÜPRAŞ ve Ford, Arçelik, Renault gibi metal patronları ilk 10'daki yerlerini korurken, başta çimento olmak üzere inşaatla bağlantılı sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin yükselişi de dikkat çekti.

İSO 500'de TÜPRAŞ, 418.4 milyar liralık üretimden satış oranıyla listede ilk sırayı alırken, Star Rafineri 189.2 milyar lirayla üçüncülükten ikinciliğe yükseldi. Ford Otosan, 140.1 milyar lirayla üçüncü olurken ilk 10 sıralaması şöyle devam etti: İstanbul Altın Rafinerisi 87.8 milyar lirayla dördüncü, 69.5 milyar lirayla Ereğli Demir ve Çelik beşinci, 66.9 milyar lirayla İskenderun Demir ve Çelik altıncı, 65.9 milyar lirayla Toyota Otomotiv altıncı, 64.1 milyar lirayla Arçelik sekizinci, 62.7 milyar lirayla Oyak-Renault dokuzuncu, 59.8 milyar lirayla TOFAŞ onuncu sırada yer aldı.

ENERJİ ŞİRKETLERİ SIRA ATLADI

Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) 41 sıra yükselerek 11. sırada, Eren Enerji 35 sıra yükselerek 18. sırada, Enerjisa Enerji 20 sıra yükselerek 24. sırada, Atlas Enerji 75 sıra yükselerek 35. sırada, İçdaş

Elektrik 68 sıra yükselerek 36. sırada, Kazan Soda Elektrik 37 sıra yükselerek 41. sırada, Afşin Elbistan Elektrik 1 sıra yükselerek 74. sırada, Eti Soda Elektrik 59 sıra yükselerek 80. sırada, RWE & Turcas Güney Elektrik 70 sıra yükselerek 99. sırada, HES Hacılar Elektrik 2 sıra yükselerek 105. sırada, Aves Enerji 78 sıra yükselerek 136. sırada, İzdemir Enerji 252 sıra yükselerek 146. sırada, Yeni Elektrik 151 sıra yükselerek 162. sırada, listeye bu yıl giren Hitachi Energy 175. sırada, HT Solar Enerji 109 sıra yükselerek 200. sırada, Zorlu Doğal Elektrik 88 sıra yükselerek 209. sırada, Soma Termik Santrali 43 sıra yükselerek 209. sırada, Şa-Ra Enerji İnşaat 31 sıra yükselerek 218. sırada, Cw Enerji 415 sıra yükselerek 227. sırada, Sanko Enerji 40 sıra yükselerek 262. sırada, Elin Elektrik İnşaat Müşavirlik 667 sıra yükselerek 265. sırada, Eksim Enerji 321 sıra yükselerek 269. sırada, Çelikler Elektrik 18 sıra yükselerek 281. sırada, Kangal Termik Santral 183 sıra yükselerek 320. sırada, İmbat Madencilik Enerji 93 sıra yükselerek 332. sırada yer aldı.

İNŞAATA BAĞLI SEKTÖRLERDE YÜKSELİŞ

Oyak Çimento 18 sıra yüksele-

rek 73. sırada, Limak Çimento 30 sıra yükselerek 93. sırada, Akçansa Çimento 73 sıra yükselerek 102. sırada, Çimko Çimento 48 sıra yükselerek 150. sırada, Nuh Çimento 85 sıra yükselerek 183. sırada, Medcem Madencilik ve Yapı Malzemeleri 99 sıra yükselerek 235. sırada, Bien Yapı Ürünleri 1 sıra yükselerek 242. sırada, KÇS Beton **Sanayi** 77 sıra yükselerek 243. sırada, Qua Granite Hayal Yapı 282 sıra yükselerek 264. sırada, Vitra Karo 89 sıra yükselerek 280. sırada, Boğaziçi Beton 270 sıra yükselerek 294. sırada, As Çimento 104 sıra yükselerek 311. sırada, Otokar Savunma 25 sıra yükselerek 97. sırada yer aldı. Çimse Çimento 158. sıradaki yerini korudu.

ŞİRECİ TEKSTİL 215. SIRAYA TIRMANDI

Ağustos ayında Gaziantep Organize **Sanayi** Bölgesinde (**OSB**) yaklaşık 2 bin işçinin düşük zam dayatmasına karşı yaptıkları iş bırakma eylemiyle gündeme gelen Şireci Tekstil, 223. sıradan 215. sıraya yükseldi. Şireci işçileri aylık 15 bin 500 lira talep ederken patron 14 bin 500 lira dayatmıştı. İşçilerin iş bırakma eylemi sonucu patron 15 bin lira net ücret artı 300 lira devamlılık primi ödemeyi kabul etmişti. (**EKONOMİ SERVİSİ**)

KÂRLAR HIZLI ARTTI ÜCRET YAYA KALDI

Istanbul Sanayi Odası (ISO), Türkiye'nin En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu raporunu yayımladı. Sanayi kazançlarının artışı dikkat çekerken, özel kuruluşlarda çalışan başına ödenen maaş ve ücretlerdeki artış da ancak yüzde 78.5 oldu. Başkan Erdal Bahçivan'a 'İşçi hakkını neden alamıyor' diye sorduk

Özel kuruluşlarda daha düşük

ISO'ya göre sanayi kuruluşlarının üretimden satışları %119, net satışları %126, vergi ve faiz öncesi kârları %121, faiz, amortisman, vergi öncesi kârları %99, özkaynakları %123, çalışan başına net üretimden satışlar %110 arttı. Buna karşılık istihdam artışı %4, ücretlerdeki artış yüzde 85.7'de kaldı. Bahçivan sorumuza "12 aylık değil de 15-18 aylık baksak ücret artışlarının da önemli ölçüde yapıldığını düşünüyorum." yanıtını verdi.

Borçlardaki artış zorlayacak

BAHÇIVAN şirketlerin borçlarındaki artışa da dikkat çekti. ISO Başkanı, "Mali borçlar yüzde 64 artışla 796 milyar liradan 1,3 trilyon liraya çıktı. Diğer borçlar yüzde 70'e yakın bir artışla 711 milyar liradan 1,2 trilyon liraya yükseldi. Ticari borçlar, mali borçların üzerinde büyüdü. Ekonominin küçülmeye başladığı bir dönemde bu borç döngüsüne girilmesi, reel sektörü en çok zorlayan konulardan biri olacak." ifadelerini kullandı. » REÇEP ERÇİN'in haberi 6'da

Üretimin yükü işçiye kazancı ise sermayeye

Sanayi devlerinin net satışları yüzde 126, vergi öncesi kazançları yüzde 121 artarken ödenen maaş ve ücretlerdeki artış yüzde 85.7'de kaldı.

Çalışan başına net üretimden satışlar yüzde 110 yükseldi. ISO Başkanı 2023 başında yapılan artışlarla düzeltme olduğu mesajını verdi

RECEP ERÇİN

İSTANBUL **Sanayi Odası (ISO)** ilgilie takip edilen hem hem akademi hem de ekonomi basını için önemli çıktılar sunan Türkiye'nin En Büyük 500 **Sanayi** Kuruluşu raporunu yayımladı. Rapor her sene yazı girışte açıklanırken bu sene Kahramanmaraş merkezli depremler yüzünden afetlerde şirketleri kapsam dışında bırakmamak için yaz boyunca yürütülen çalışmalar sonucu dün açıklandı. Rapora ilişkin detayları **ISO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** kamuoyu ile paylaştı. Çıktılara baktığımızda 2022 yılında önceki dönem ekonomi yönetimi tarafından uygulanan düşük faizli finansman politikası sayesinde kuruluşların finansman giderlerinin olumlu etkilendiğini gördük. Bununla birlikte artan ihracat, döviz fiyatlarındaki seyrir ve enflasyonist ortam da dev **sanayi** firmalarının bilançolarının büyümesini sağladı.

İŞÇİ HAKKINI GEÇİKMELİ ALIYOR

ISO 500'e göre geçen yıl **sanayi** kuruluşlarının;

- Üretimden satışları yüzde 119,
- Net satışları yüzde 126.1,
- Vergi ve faiz öncesi kârları yüzde 121.2,
- Faiz, amortisman, vergi öncesi kârları yüzde 99.3,
- Özkaynakları yüzde 123.8
- Çalışan başına net üretimden satışlar yüzde 110.3 artarken
- İstihdam oranındaki artış yüzde 4.1'ye
- Ödenen maaş ve ücretlerdeki artış yüzde 85.7'de,
- Özel kuruluşlarda çalışan başına ödenen maaş ve ücretlerdeki artış (Yüzde 4.2'lik istihdam artışı dikkate alındığında) yüzde 78.5'te kaldı.

Toplantıda bu veriler ışığında neden içinin hakkını alamadığını **ISO Başkanı** Bahçivan'a sorduğumuzda özetle şu yanıtı verdi: "2022'den 2023'e geçen yıl yapılan artış var. 12 aylık değil de 15-18 aylık bakarsak çalışanlar açısından ücret artışlarının da önemli ölçüde yapıldığını düşünüyorum. Artışlar yansımada yapılan bir çalışma olunca 2023'ü kapsamıyor. Daha uzun vadeli bir

bakışla değerlendirme yapmak daha hakkaniyetli olur."

BORÇLAR KISA VADEYE DÖNDÜ

2020'deki salgın süreci ile başlayan 2021'de bir dönem sıkışma olsa da sonbaharla birlikte yeniden gevşeme gösteren ve 2022 boyunca devam eden negatif reel faiz ortamı, enflasyonist etkilerle de **sanayi** kuruluşlarının bilançolarını toparlamasına imkan sağladı. İşin boyutu sadece bununla sınırlı değil. **ISO Başkanı** Bahçivan'ın da dikkat çektiği üzere geçen yıl, "**ISO 500** kuruluşlarında borçların vadelerine göre gelişimine baktığımızda ise kısa vadeli mali borçlardaki artışın yüzde 99 ile uzun vadeli mali borçlardaki yüzde 37'lik artışın üzerinde gerçekleştiğini görüyo-

ruz." Böylece kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlara oranı yüzde 52.1'e çıkarak 2008'deki küresel finansal kriz dönemindeki yüzde 51.5'lik seviyeyi de aştı. Kısa vadeli borçluluk rekor seviyeye ulaştı. 2016'da bu oran yüzde 37.8'e kadar gerilemişti. Bahçivan, "Bu artışta, negatif faiz ortamının yanı sıra yeni kredi uygulamalarının kısa vadeli kredi kullanımını özendirmesinin etkili olduğu anlaşıyor. Yüksek faiz ortamında firmaların bu durumdan çok daha olumsuz etkileneceğini söyleyebiliriz." uyarısı yaptı.

ZİNCİRDE KIRILMA OLABİLİR

Bahçivan'ın verdiği bilgilere göre; **■ ISO 500'de** mali borçların yüzde 64 artışla 796 milyar liradan

ISO Başkan Yardımcısı **İrfan Özhamaratlı**, **Erdal Bahçivan**, ISO Başkan Yardımcısı **Cemal Keleş**.

Emek üzerinden rekabet geleceğimiz için tehlikeli

ISO Başkanı Bahçivan'a, "Bir **sanayici** kesimi yabancı/mütecici çalışanlar olmasa fabrikalar kapanır" derken, "Bir kesim ise bugüne kadar onlar mı vardı?" yanıtını veriyor. Sizin tutumunuz nedir?" diye sordüğümüzda şu uyarıları yaptı: "Yabancı çalıştırma meselesi; Türkiye'nin üretimine nitelik, bu topraklara değer katacak insanlar açısından yerli olsun yabancı olsun sıkıntı yok. Ancak emek değerine nitelik getirmeden sadece emek gücü üzerinden rekabette yabancıların ülke ekonomisine destek sağlamasına bakacak olursak

bu bizi sonu olmayan bir yolculuğa götürür. Türkiye'nin sadece emekten rekabet gücü yaratmak için geleceğini, sosyolojik ve demografik yapısını tehlikeye atacak bir demografik yapıya karşısız. Sonu olmayan bir yolculuğa çıkarsak. Emeye dayalı rekabet ile **sanayideki** istihdamın önünü açarsak bu gelecek nesiller toplumsal sorun bakımından ciddi anlamda yük bırakır. Ama değer kazandıracak, birikim ve tecrübe kazandıracak seçilmiş bir iş gücünün yabancılar için de desteklenmesinde bir sorun görmüyoruz."

1.3 trilyon liraya çıktı.

■ Diğer borçlar yüzde 70'e yakın bir artışla 711 milyar liradan 1.2 trilyon liraya yükseldi.

■ 2021'e benzer şekilde 2022'de de diğer borçların mali borçların üzerinde bir büyüme sergilediği dikkat çekiyor.

■ Başka bir deyişle faaliyetlerin finansmanında ticari borçlar daha fazla kullanılmış durumda.

■ Ticari borç kullanımının art-

masından, firmaların kaynak ihtiyacı finans kuruluşları dışında, kendi içlerinde borçlanarak çözmeye çalıştıkları anlaşıyor.

■ Ekonominin küçülmeye başladığı bir dönemde bu borç döngüsüne girilmesi, reel sektörde en çok zorlayan konulardan biri olacak.

■ Bu durumun önümüzdeki günlerde sektörler arasındaki değer zincirlerinde bir kırılmaya neden olabilir.

Madde madde ISO 500

■ **ÜRETİMDEN** satışlar yüzde 119 oranında artarak 4 trilyon 485 milyar lira oldu: Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılığındaki artışın belirleyici rol oynadı.

■ 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışlar reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33.3 arttı. ÜFE dikkate alındığında ise reel artış yüzde 10.8'de kaldı.

■ İhracat yüzde 14.1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. Türkiye genelinin 1.2 puan üzerinde ihracat artışı sağlandı.

■ Faaliyet kârı yüzde 96 oranında artarak

671 milyar liraya çıktı.

■ Faaliyet kârlılığı oranı yüzde 14.8'den 2 puan düşerek yüzde 12.8'e geriledi.

■ Üretim faaliyeti dışı net geliri 111 milyar lira artmış ve bir önceki yıla göre artış oranı yüzde 14.6 ile sınırlı kaldı.

■ Üretim faaliyeti dışı gelirlerinin dönem kâr ve zarar toplamı içindeki payı son 5 yılda yüzde 88'den yüzde 23'lere kadar geriledi. **Sanayici** son yıllarda giderek daha fazla esas faaliyetlerine odaklandığını ve kârını gerçek işinden elde etti.

■ Finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı yüzde 61.1'den yüzde 41.3'e indi. 2018'de bu oran yüzde 89'du.

2022 Yılı En Büyük 10 Sanayi Kuruluşu			
Sıra No	2022 Sektör	Kuruluş	Üretimden Satışlar (Milyar TL)
1	1	Tişnisi	416.386.097.302
2	2	Şişir Rafinerisi	186.155.079.778
3	3	Ford Otomobil	146.075.328.658
4	4	İstanbul Akın Rafinerisi	87.779.288.190
5	5	Erdiç Demir ve Çelik	66.492.409.078
6	6	İstanbul Demir ve Çelik	66.907.198.161
7	7	Tokay Otomobil	65.894.452.143
8	8	Arçelik	64.089.464.219
9	9	Cyber Petrol	62.864.228.181
10	10	Tefal	56.618.225.984

■ **ISO 500**'ün aktif toplamı yüzde 83 artarak 2.1 trilyon liradan 3.9 trilyon liraya yükseldi.

■ Özkaynaklar 624 milyar liradan 1.4 trilyon liraya yükselerek yüzde 124 arttı.

■ Toplam borçlar 1.5 trilyon liradan 2.5 trilyon liraya çıkarak yüzde 67 büyüdü.

■ **ISO 500**'ün devreden KDV yükü yüzde 107 oranında artarak 49 milyar liraya yaklaştı.